

**ISTORIA
COMUNISMULUI**
PENTRU COPII ȘI TINERI
ÎN ROMÂNIA

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

Maria Axinte, Ioana Hașu-Georgiev, Iulia Iordan, Lucian Vasile, Cătălina Bocanu

ISTORIA COMUNISMULUI PENTRU COPII ȘI TINERI ÎN ROMÂNIA

UN PROIECT
MUZEUL COMUNISMULUI PENTRU COPII
ȘI MEMORIALUL ÎNCHISOAREA PITEȘTI

Editura Manuscris 2022

CUPRINS

- 1. COMUNISMUL** 04
Cum a apărut comunismul?
Ideile comuniste în România
Primele guverne comuniste din România
- 2. COLECTIVIZAREA ȘI NAȚIONALIZAREA** 30
Colectivizarea, Studiu de caz: Marghiolița Huzum
Naționalizarea, Studiu de caz: Iani Antoniadis
SovRom – societățile româno-sovietice
- 3. REPRESIUNEA** 41
Ce a însemnat represiunea?
Cine erau „dușmanii poporului“?
Ce metode de represiune a folosit comunismul?
- 4. REZISTENȚA** 49
Rezistența din munți
Revolte și manifestații anticomuniste
Exilul. Disidența Anticomunistă
ÎNCHISOAREA PITEȘTI 65
cea mai violentă din perioada comunistă
PENITENCIARUL TÂRGȘOR 73
închisoarea pentru minori
- 5. VIAȚA COTIDIANĂ ÎN ROMÂNIA COMUNISTĂ** 77
Primii ani de comunism. Sovietizarea și Epoca Dej
Anii 1960. Anii 1970. Epoca Ceaușescu
Anii 1980 și statul la coadă. Amintiri din Epoca de Aur

COMUNISMUL

România înainte de comunism

Să înțelegem evenimentele dinainte de venirea la putere a comuniștilor în România!

1937

România era monarhie constituțională parlamentară. Principalele partide erau Partidul Național Țărănesc (PNȚ) și Partidul Național Liberal (PNL).

1940

Conducătorul României era regele Carol al II-lea. În lipsa ajutorului vechilor aliați și forțată de pretențiile statelor vecine, România cedează următoarele teritorii: Basarabia, Bucovina de Nord, Ținutul Herța (în fața Uniunii Sovietice), Transilvania de Nord (în fața Ungariei) și Cadrilaterul (în favoarea Bulgariei).

1939

Uniunea Sovietică și Germania nazistă semnează pactul Ribbentrop-Molotov (pactul Hitler-Stalin) prin care cele două țări clarificau zonele din Europa în care puteau acționa fiecare.

1940

Generalul Ion Antonescu preia de fapt conducerea României.

1939

A început al Doilea Război Mondial, unul din cele mai sângeroase conflicte din istoria omenirii. Toată lumea era împărțită în două tabere: Axa (condusă de Germania, Japonia, Italia) și Aliații (condusă de Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Uniunea Sovietică).

1940

Pentru scurt timp, Antonescu a format un guvern împreună cu Mișcarea Legionară, forțându-l pe Carol al II-lea să abdice în favoarea regelui Mihai I.

1941

România a intrat în război, alături de Germania nazistă, pentru a recupera teritoriile pierdute în 1940 în fața Uniunii Sovietice. După o lună de lupte, Basarabia și nordul Bucovinei au fost recuperate.

1944

Pentru că Axa părea că va pierde războiul, iar România era amenințată de un atac sovietic, la 23 august 1944 regele Mihai I a hotărât ca România să treacă de partea Aliaților, iar Ion Antonescu și colaboratorii săi au fost arestați. Diviziile române au reușit să recupereze Transilvania.

1944

Armata sovietică, deja aflată pe teritoriul României, a ocupat țara. Sovieticii declarau că "eliberează România" din mâinile inamicilor.

1945

S-a încheiat Al Doilea Război Mondial. Victoria a fost de partea Aliaților, dar România nu a fost considerată parte din tabăra câștigătoare. Uniunea Sovietică s-a considerat îndreptățită să impună sistemul sovietic în România.

1945

României i s-a impus primul guvern comunist condus de Petru Groza.

1946

Comuniștii au falsificat alegerile și au obținut toată puterea. Primul conducător al României comuniste a fost Gheorghe Gheorghiu-Dej.

1947

Partidele democratice PNL și PNȚ au fost eliminate.

1947

Pe 30 decembrie Regele Mihai I a fost forțat să abdice și să plece din țară. Cu ajutorul armatei sovietice, Partidul Comunist a rămas singura putere în România.

Știați că...?

După abdicarea regelui, din 1947 și până în 1965, denumirea oficială a statului român a fost **Republica Populară Română (RPR)**? Imnul RPR a fost „Zdrobite cătușe”, iar mai târziu „Te slăvim, Românie!”.

Între 1965 și 1989, denumirea oficială a statului român a fost **Republica Socialistă România (RSR)**? De la sfârșitul anilor '70, imnul RSR a fost „Trei culori”.

Partidul Comunist Român a fost creat în 1921, din 1924 a devenit ilegal în România, în 1944 a intrat din nou în legalitate, iar din 1948 s-a numit **Partidul Muncitoresc Român?** Până în 1947, comuniștii au făcut să pară că România este democrată, că există mai multe partide care împart puterea și au permis existența altor partide în afară de cel comunist. Astfel, voiau ca schimbările din guvern să fie recunoscute de puterile occidentale democratice. Însă din 1948 singurul partid care conducea România a fost **Partidul Muncitoresc Român** care, spuneau comuniștii, a fost creat pentru clasa muncitoare. Numele partidului s-a schimbat din nou în 1965, când s-a revenit la denumirea de **Partidul Comunist Român**. Oficial, **Partidul Comunist Român** este interzis în prezent.

Cercetează!

Ascultă imnurile României din perioada comunistă și imnul actual al României. Exprimă-ți opinia cu privire la versurile acestora. Ce mesaj transmit?

Ce înseamnă?

Partidul Național Țărănesc

a fost un partid format în 1926 prin unirea Partidului Național Român din Transilvania cu Partidul Țărănesc din Vechiul Regat. În perioada dintre cele două războaie mondiale, PNȚ a fost un partid puternic în România, cu un rol important în menținerea democrației și a contribuit la modernizarea țării. La alegerile din 1946, se pare că PNȚ a fost votat de cei mai mulți cetățeni, dar comuniștii au falsificat voturile și au câștigat. În 1947, partidul a fost dizolvat (desființat) de comuniști, iar liderii partidului au primit condamnări mari la închisoare.

Ce înseamnă?

Partidul Național Liberal

este un partid format în 1875, fiind cel mai vechi partid politic din România. A avut un rol important în guvernarea dintre cele două războaie mondiale, contribuind la refacerea economică și la aplicarea de reforme pentru modernizarea României. Forțat de comunizarea României, PNL s-a autodizolvat în 1947. Liderii partidului au fost arestați și condamnați la închisoare de regimul comunist. Partidul a fost reînființat în 1990.

Mișcarea Legionară

(cunoscută și ca Legiunea Arhanghelului Mihail sau Garda de Fier, expresia sa politică fiind Partidul Totul pentru Țară) a fost înființată în 1927 avându-l drept lider pe Corneliu Zelea Codreanu. Organizația avea la bază naționalismul și creștinismul, un caracter revoluționar și antisemit și era în opoziție față de comunism. În perioada comunistă, legionarii au fost în mod special persecutați de regim, dar au fost și alte persoane acuzate de legionarism doar pentru a primi condamnări mai dure, legionarii fiind dușmanii cei mai mari ai comuniștilor. În Mișcarea Legionară erau recrutați chiar și elevi începând de la 12-13 ani (care făceau parte din Frățiile de Cruce, organizații pentru elevi), iar în perioada dintre cele două războaie mondiale, mulți studenți și intelectuali erau membri sau simpatizanți ai Mișcării. După asasinarea lui Codreanu în 1938, conducerea a fost preluată de către Horia Sima. Mișcarea Legionară, alături de Ion Antonescu, a guvernat România între 6 septembrie 1940 și 23 ianuarie 1941, perioadă marcată de asasinat politice, violențe antisemite și încheiată prin înlăturarea de la putere a Mișcării (conflictul dintre Mișcarea Legionară și generalul Ion Antonescu a fost cunoscut ca „rebeliunea legionară” și a avut loc între 21-23 ianuarie 1941).

Cine este?

Iuliu Maniu

a fost un om politic român, de mai multe ori prim-ministru al României, liderul Partidului Național Român din Transilvania și președinte al Partidului Național Țărănesc. Acesta a avut un rol important în pregătirea Unirii Transilvaniei cu Vechiul Regat, a militat pentru drepturile românilor din Transilvania și a fost printre organizatorii Marii Adunări de la Alba Iulia din 1918, când Transilvania s-a unit cu România.

După unificarea teritoriilor românești, Iuliu Maniu, alături de alți țărăniști, a militat pentru modernizarea României și menținerea democrației. Crezând în sprijinul țărilor occidentale democratice, Maniu nu a sprijinit guvernul comunist de după 1944.

Alături de alți lideri țărăniști, a fost arestat în 1947 de comuniști și condamnat la închisoare pe viață pentru trădare în urma unui proces nedrept. A murit la Penitenciarul de la Sighet în 1953, în condiții mizerabile.

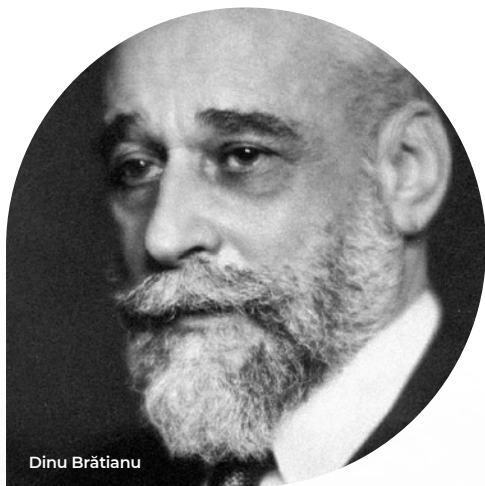

Ⓜ Cine este?

Ion Mihalache

a fost un învățător și om politic din Topoloveni, Argeș. A fondat și a condus Partidul Țărănesc ce lupta în special pentru cauza țăranilor (respectarea drepturilor și împrumutarea țăranilor, dreptul la vot și educația acestora). Din 1926 a devenit vicepreședintele Partidului Național Țărănesc și a fost de mai multe ori ministru în diferite ministere. S-a remarcat prin organizarea țăranilor din Topoloveni în cooperative agricole eficiente, ceea ce adus acestora un standard de viață ridicat (asistență medicală, școli, băi comunale, cămine culturale).

Asocierea țăranilor în cooperative le permitea cumpărarea de utilaje, îngrășăminte și construirea de magazine pentru depozitarea produselor în condiții avantajoase. A refuzat să facă parte din guvernul comunist și a fost împiedicat să candideze la alegerile din 1946. A fost arestat de comuniști în 1947 și condamnat la închisoare pe viață pentru trădare. A refuzat să se desolidarizeze (a respinge, condamna) de Iuliu Maniu și să colaboreze cu autoritățile comuniste și a murit în 1963 la Închisoarea Râmnicu Sărat, după ani lungi de suferință.

Dinu Brătianu

Dinu Brătianu

a fost un om politic și inginer român, de mai multe ori deputat și ministru, liderul Partidului Național Liberal. Dinu Brătianu făcea parte din familia Brătianu, o cunoscută familie de oameni politici cu funcții importante în stat de-a lungul timpului. Dinu Brătianu i-a criticat pe regele Carol al II-lea pentru pierderile de teritorii din 1940 și pe mareșalul Ion Antonescu pentru modul de guvernare defectuos. Odată cu ocuparea României de către Armata Roșie, Dinu Brătianu s-a opus comuniștilor, alături de liderii țărăniști, afirmând că un guvern comunist ar condamna la moarte democrația românească. A fost arestat la domiciliu de către comuniști după 1947, apoi trimis la Penitenciarul Sighet în 1950, unde a murit la scurt timp.

Ion Mihalache

Corneliu Zelea Codreanu

Corneliu Zelea Codreanu

supranumit „Căpitanul”, a fost întemeietor și lider al Mișcării Legionare. Acesta a intrat în conflict cu regele Carol al II-lea, care urmărea subordonarea Mișcării Legionare, ceea ce a dus în 1938 la un proces în urmă căruia „Căpitanul” a fost condamnat la zece ani de închisoare. În noaptea de 29 spre 30 noiembrie 1938, în timpul transferului de la închisoarea din Râmnicu Sărat la cea din Jilava, Codreanu și alți 13 legionari au fost asinați, sub pretextul unei tentative de evadare. Cel mai probabil, ordinul a venit din partea regelui Carol al II-lea, care astfel își elimina unul dintre principalii oponenți de pe scena politică românească.

Cine este?

Ion Antonescu

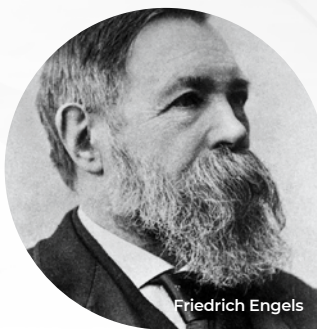
a fost general, apoi mareșal (gradul militar cel mai înalt) al Armatei Române. A devenit o persoană importantă în politica românească în 1940, în contextul pierderii de teritorii de către România. După abdicarea regelui Carol al II-lea, Antonescu a condus țara alături de Mișcarea Legionară. I-a îndepărtat pe legionari de la putere în scurt timp, a instaurat un regim autocratic (o persoană are întreaga putere) și a participat, alături de Germania nazistă, la invazia Uniunii Sovietice, reușind

recuperarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord. Când cursul războiului s-a întors împotriva Germaniei, Antonescu a refuzat să accepte condițiile puse de Uniunea Sovietică pentru a ieși din război. Regele Mihai I-a demis, însă, în 1944 și l-a arestat, iar România a continuat războiul alături de Uniunea Sovietică împotriva Germaniei. Ion Antonescu a fost acuzat de crime de război (printre care și uciderea și deportarea evreilor în Transnistria) și executat în 1946.

Cum a apărut comunismul?

Este posibilă o lume în care nu mai există săraci și bogați, exploatați și exploatați?
Este posibilă o lume în care oamenii ar fi egali nu doar în drepturi, ci și din punct de vedere economic sau chiar în privința statutului lor social?

În istorie vom găsi mai mulți gânditori care s-au întrebat aceste lucruri, dar, până la filosofii germani **Karl Marx** și **Friedrich Engels**, nimeni nu a imaginat în detaliu un sistem politic inspirat de aceste întrebări. Nici nu este de mirare având în vedere ce a urmat.

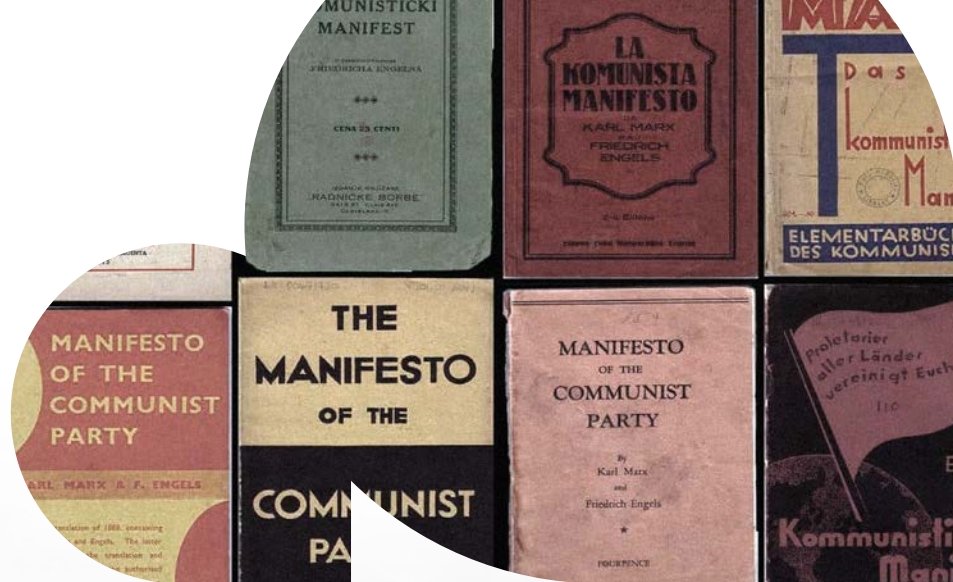
Cine este?

Karl Marx

a fost un filosof german care a publicat în anul 1848, alături de Friedrich Engels, „Manifestul Partidului Comunist”. El considera că orice societate în care există clase sociale (nobili, proprietari de diferite afaceri, muncitori) se va autodistrage din cauza tensiunilor care se produc între acestea.

Friedrich Engels

a fost un filosof german, coautor al „Manifestul Partidului Comunist”, alături de Marx. Fiu de industriaș, a fost impresionat de sărăcia clasei muncitoare în timpul unei vizite în Anglia. Din acel moment, a pus bazele unei mișcări muncitorești care lupta pentru echitate (egalitate) socială.

„**Manifestul Partidului Comunist**” este o lucrare a celor doi filosofi care doreau să explice comunismul pe înțelesul tuturor. Ei spuneau că întreaga istorie a omenirii este o luptă permanentă între două grupuri: oamenii care au proprietăți și au nevoie de persoane care să muncească pentru ei și cei care nu au utilaje sau o afacere și trebuie să muncească pentru alții. Practic, în viziunea comuniștilor, nu există decât bogați și săraci între care este o continuă ură, **scopul comunismului fiind victoria muncitorilor** (categorie denumită în epocă „**proletariat**”) asupra tuturor celorlalți.

La început, **scrierile lui Marx și Engels** au prins foarte bine la socialiști (un sistem politic care dorea mai multe drepturi pentru cei mai săraci). Socialiștii au vrut ca aceste idei să se găsească și în viețile oamenilor, nu doar în cărți. Dar prima dată în istorie când au încercat să pună în practică aceste idei într-o societate, lucrurile nu au mers deloc bine. Caută informații despre **sângeroasa Revoluție bolșevică din 1917**, condusă de Lenin, și vei înțelege un pic mai mult despre violența pe care a adus-o în lume de la bun început comunismul. Revoluția bolșevică a dus la crearea primului stat bazat pe **ideologia comunistă** din lume: **Uniunea Sovietică**.

Dicționar

Ideologia reprezintă ansamblul de idei și credințe ale unei societăți sau ale unui grup de oameni dintr-o anumită epocă.

Ce înseamnă?

Ce este politica?

Politica înseamnă atât persoanele și grupurile care conduc o țară (președinte, parlament, guvern, partide politice), cât și modul în care grupuri de oameni iau decizii despre diferite situații din viața lor (legi, reguli, grupuri civice, societate).

Democrația

este un sistem politic în care puterea este în mâinile cetățenilor care votează liber să fie reprezentați de persoane care iau decizii în numele lor. În același timp, într-o democrație, chestiuni importante pentru cetățeni sunt dezbătute public la TV, radio, prin petiții sau canale social media.

Capitalismul

este un sistem politic în care statul nu trebuie să decidă foarte mult în legătură cu felul în care oamenii își conduc afacerile și își duc viețile, iar cetățenii ar trebui să poată cumpăra servicii medicale, de educație etc. de la companii private.

Dictatura

este un regim politic în care întreaga putere este deținută de o persoană, un grup de persoane, un partid într-un mod autoritar și cu forță. Dictatura nu permite libera exprimare a cetățenilor, existența mai multor partide politice sau libertatea presei.

Liberalismul

este un sistem politic în care valoarea principală este libertatea. Fiecare persoană are dreptul la: libertate de exprimare, proprietate sau religioasă. Într-un sistem liberal, amestecul statului în viețile cetățenilor este limitat.

Socialismul

este un sistem politic prin care egalitatea cetățenilor este considerată cea mai importantă. Cetățenii plătesc impozite mai mari pentru ca statul să le ofere tuturor asistență medicală, educație, burse etc. O formă radicală a socialismului este comunismul, unde statul furnizează toate serviciile, dar controlează industria, afacerile, persoanele, opiniile.

Joc

Ce ai înțeles despre diferitele sisteme politice descrise mai sus?

Copiază în caietul tău sau pe o foaie de hârtie cele două coloane din dreapta.

Trage săgeți cu creionul între sistemele politice din coloana din stânga și termenii din coloana din dreapta care le corespund:

DICTATURĂ	servicii medicale private (cu plată) puterea este exercitată cu forță
LIBERALISM	libertate religioasă libertatea de a înființa companii private
SOCIALISM	controlul statului asupra afacerilor dezbateri publice
DEMOCRAȚIE	libertatea de opinie dreptul la vot
CAPITALISM	asistență medicală oferită de stat impozite mai mari un singur partid petiții

Ce înseamnă?

Bolșevicii

erau membri ai Partidului Comunist din Uniunea Sovietică, condus de Lenin. *Bolșevic* este un cuvânt provenit din limba rusă, în care înseamnă *majoritate*.

Uniunea Sovietică (Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste – URSS)

a fost un stat din nordul Eurasiei (cuprindea și Rusia) ce a existat între 1922-1991, format ca urmare a Revoluției bolșevice din 1917. A fost un stat federal comunist format din 15 alte state, condus de la Moscova de un guvern cu un singur partid – Partidul Comunist.

Cine este?

Vladimir Lenin

a fost un revoluționar rus, fondatorul și primul conducător la Uniunii Sovietice, între 1917-1924. El și-a eliminat opoziții politice fără milă (mii de oameni au fost uciși sau aruncați în închisori), a concentrat puterea într-un singur partid (Partidul Comunist), a susținut preluarea puterii prin revoluția proletariului (muncitori, salariați) în toată Europa și înlocuirea capitalismului cu socialismul. Lenin a devenit o legendă în Uniunea Sovietică și în lume, fiind considerat un reprezentant de seamă al cauzei comuniste. După moartea lui, în 1924, succesorii comuniști i-au creat lui Lenin un puternic cult al personalității (devotament absolut/obsesie pentru o anumită persoană), trupul lui mumificat fiind expus până azi într-un mausoleu din Moscova, unde poate fi văzut de curioși.

Vladimir Lenin

Iosif Stalin

Iosif Stalin

a fost conducătorul Uniunii Sovietice între 1924-1953. Sub conducerea lui a continuat terorizarea opozițiilor politice, agricultura a fost colectivizată forțat, iar Uniunea Sovietică și-a extins influența asupra mai multor țări din estul Europei. Stalin a fost numit, în epoca lui, un geniu universal, un mare erou și prieten al poporului, chiar dacă oamenii au suferit mult în timpul conducerii lui (milioane de oameni au fost deportați, închiși în lagăre și închisori, uciși). În aceeași perioadă, propaganda (informație falsă, manipulare) impunea ideea că rușii sunt inventatori străluciți în orice domeniu. A murit în 1953, iar trupul său, la fel ca în cazul lui Lenin, a fost mumificat și păstrat într-un mausoleu până în 1961, când a început destalinizarea (critica dură a politicii lui Stalin) și apoi a fost îngropat.

Ideile comuniste în România

În 1921 a luat ființă **Partidul Comunist din România** (PCdR), dar în 1924 a fost interzis când un grup de revoluționari comuniști, având sprijinul sovieticilor de la Moscova, au organizat un atac armat (terorist) ca să înlăture administrația românească din Basarabia și să transforme regiunea în teritoriu sovietic. Dar comuniștii au continuat să acționeze pe ascuns.

Până la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, românii au respins ideile comuniste.

De ce? Comuniștii susțineau că fiecare minoritate etnică de pe teritoriul României avea dreptul să își creeze propria țară. În plus, instigau la **ura de clasă**, adică ura între oamenii din diferitele categorii sociale. Alte scopuri ale comunismului mai erau: eliminarea proprietății private, lupta împotriva religiei și subordonarea față de URSS.

Dar ce s-a întâmplat pe 23 august 1944? La final de război, România a fost ocupată de armata sovietică (armată care susținea că stă pe teritoriul României pentru a-i izgoni pe germani), iar soldații sovietici au îngrozit populația în următorii ani (i-au tâlhărit pe oameni, au violat femeile, au ucis persoane, au ocupat locuințele oamenilor). Odată cu armata sovietică au ajuns în România și oameni din Uniunea Sovietică responsabili cu preluarea puterii în stat. Datorită sovieticilor, **din 1944 Partidul Comunist din România a fost legal din nou**. Deși nu avea foarte mulți membri, susținerea sovietică l-a făcut să crească tot mai mult și tot mai repede.

Dicționar

Manifestul este o declarație prin care o persoană sau o grupare își face cunoscute public ideile și intențiile.

Circulara este o hotărâre pe care o organizație mai mare o trimite celor mai mici din subordine pentru a o pune în practică.

Proletar este un termen vechi, folosit încă din antichitatea romană, unde avea sensul de cetățean liber, dar sărac. În prezent, acest termen este asociat cu clasa muncitoare.

Vom pune mâna pe arme [...] Vom distruge și urmele celor care au fost ieri! Vom goni pe toți cei care nu sunt cu noi!

Manifest comunist găsit la un participant la protestul din 13 decembrie 1918

Intrați sub pământ, luptați din întuneric, căci numai astfel vă veți mări și veți acumula forța ce vă lipsește. Noi, tovarăși, vom sta atenți la pândă, urmărindu-ne dușmanul pas cu pas, căutând momentul oportun de a da ultima lovitură lăcomiei burgheziei semănătoare de mizerii și suferințe. Fiți și creați comuniști fanatici! Trăiască revoluția proletară rusă!

Ordin general către comuniști emis după intrarea în ilegalitate

Primele guverne comuniste din România

Între august 1944 și martie 1945, România a avut **trei guverne**: primul guvern Constantin Sănătescu (23 august – 2 noiembrie 1944), al doilea guvern Sănătescu (4 noiembrie - 2 decembrie 1944) și guvernul Nicolae Rădescu (6 decembrie 1944 - 28 februarie 1945). În aceste guverne au obținut funcții importante comuniști precum Lucrețiu Pătrășcanu (Ministru al Justiției) sau Gheorghe Gheorghiu-Dej (Ministru al Comunicațiilor și Lucrărilor Publice). În timp, comuniștii au devenit din ce în ce mai prezenți în politică.

Regele Mihai I a fost forțat, în 1945, să numească un prim-ministru comunist: **Petru Groza**. **Regele a fost amenințat** de trimisul sovietic la București, **A. I. Vișinski**, și de **Armata Sovietică**, mereu prezentă și pregătită să acționeze violent. Mai mult, îi era teamă ca armata să nu tragă asupra populației. În acest guvern, comuniștii au deținut mai multe funcții de miniștri. Gheorghe Gheorghiu-Dej a continuat să dețină funcții importante în partid și în guvern, influența lui crescând. Fiecare dintre aceste etape i-a adus pe români din ce în ce mai aproape de instaurarea pe termen lung a comunismului.

Având sprijin sovietic, **Partidul Comunist Român a falsificat alegerile din 1946** și a ieșit câștigător, deși majoritatea cetățenilor votaseră pentru **Partidul Național Țărănesc**. Astfel, România a devenit un stat comunist și de atunci s-a numit **Republica Populară Română**. **Primul conducător al României comuniste a fost Gheorghe Gheorghiu-Dej**.

Ce înseamnă?

Armata Sovietică/Roșie

a fost, pentru o vreme, denumirea armatei rusești. La început, ea era alcătuită din voluntari țărani și muncitori și se opunea Armatei Albe, armata imperială rusă. Deși a fost denumită ulterior Armata Bolșevică, oamenii au continuat să-i spună multe decenii după aceea Armata Roșie.

Regele Mihai I

Cine este?

Regele Mihai I

s-a născut în 1921, a fost fiul regelui Carol al II-lea și rege al României între 1927-1930 și între 1940-1947. Cel mai cunoscut act al regelui Mihai I a fost acela de a decide ca România să iasă din alianța cu Germania nazistă și să se alăture Alianțelor la 23 august 1944, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Deși a făcut eforturi să nu permită comunizarea României și a făcut o grevă de câteva luni ca reacție la abuzurile regimului Petru Groza (mii de oameni au ieșit în Piața Palatului pentru a-l susține), regele a fost forțat să abdice la 30 decembrie 1947 și să părăsească țara. Mai târziu, regele a declarat că a fost amenințat de Petru Groza, prim-ministrul comunist, că vor fi executați 1.000 de studenți arestați de comuniști dacă nu renunță la tron. Chiar și în exil, a încercat să susțină cauza României. Nici după căderea comunismului nu i s-a permis să se întoarcă în țară, regimul Ion Iliescu acceptându-i numai o scurtă vizită de Paște, în 1992. A sprijinit aderarea României la NATO și UE. A murit în 2017 și este înmormântat la Curtea de Argeș.

Ⓜ Cine este?

Petru Groza

a fost avocat și prim-ministru al primului guvern comunist din România, impus de Uniunea Sovietică, între 1945-1952. Din perioada interbelică, Groza se apropiase de mișcarea comunistă, păstrând, însă, aparențele unui politician democrat. A fost numit prim-ministru la cererea trimisului Moscovei la București, A. I. Vișinski. Până la moartea sa, în 1958, a continuat să dețină funcții importante în stat.

Gheorghe Gheorghiu-Dej

a fost primul conducător al României comuniste. De meserie electrician, Gheorghiu-Dej a făcut parte din Partidul Comunist Român încă de când acesta era în ilegalitate. Din cauza rolului său în grevele muncitorilor de la Atelierele CFR Grivița, a fost condamnat și a fost închis din 1933 până în 1944, când a evadat. A fost sprijinit ca lider în partid de către agenți sovietici, închiși și ei în România, și a devenit Secretar general (conducător) al Partidului Comunist din România în 1945, având și alte funcții în guvern. A condus partidul în colaborare cu Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu, pe care mai târziu i-a eliminat, la fel ca pe alți comuniști care îi amenințau puterea. Gheorghiu-Dej a fost responsabil pentru persecuția și uciderea a numeroase persoane considerate periculoase pentru regimul comunist, în timpul lui fiind creat un sistem de închisori și lagăre de muncă pentru deținuții politic. A industrializat România (în unele cazuri prin munca forțată a deținuților politic), deși Uniunea Sovietică dorea ca România să rămână un stat agricol, a reușit să obțină retragerea trupelor sovietice din România și, în ultimii ani de conducere, a stabilit relații diplomatice cu țări democratice. A murit în 1965.

“**Dacă Partidul așa a decis, înseamnă că Partidul a avut dreptate.**

Reacția Anei Pauker atunci când a aflat că soțul ei, la rândul său lider comunist, a fost executat la ordinul lui Stalin

Ana Pauker

a fost una dintre cele mai cunoscute personalități ale mișcării comuniste din ilegalitate și prima femeie din lume care a ocupat funcția de Ministru de Externe (1948-1952). A fost închisă în 1935 pentru activitatea sa comunistă și eliberată în 1941. După război a contribuit la reorganizarea Partidului Comunist din România. A fost implicată în eliminarea intelectualilor români care s-au opus comunismului. În 1952 și-a pierdut funcțiile de conducere, iar în 1954 a fost exclusă din partid.

📖 Dicționar

Deținutul politic este o persoană condamnată pentru acțiunile și convingerile sale politice.

Lucrețiu Pătrășcanu

Povestea unui comunist

Un proverb românesc spune că cine sapă groapa altuia cade singur în ea. I s-ar potrivi foarte bine și lui Lucrețiu Pătrășcanu, unul dintre comuniștii apreciați de toate taberele politice pentru mintea sa strălucită. Lucrețiu Pătrășcanu este cel care a avut ideea înființării Tribunalului Populare, în timp ce era Ministru al Justiției. Tribunalele erau alcătuite din doi magistrați, adică oameni care cunoșteau bine legile statului român, și șapte oameni obișnuiți, dar susținători ai comuniștilor. Cei judecați erau adversarii politici ai comuniștilor sau oameni nedorți de comuniști, iar cei șapte oameni simpli hotărau pedepsele. Mimând că oferă puterea poporului, inclusiv justiția, de fapt comuniștii înfăptuiau crime cu sânge rece. Prin Tribunalele Populare au fost, rând pe rând, condamnați și executați (uciși) foarte mulți oameni politici, intelectuali, artiști care erau considerați membri ai regimului Antonescu sau oponenți ai comuniștilor.

Asemenea Anei Pauker și lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, care se luptau pentru influență în Partidul Comunist, Pătrășcanu încerca să-și domine adversarii, dar fără a avea ajutorul sovieticilor. Greșeala lui a fost că și-a imaginat în acea perioadă de început că poate exista comunism românesc fără influența Uniunii Sovietice.

Însă Uniunea Sovietică era prea puternică și avea de partea ei și armata, iar cine nu accepta influența sovietică era un pericol pentru instaurarea comunismului. Ironia a făcut ca Pătrășcanu să fie înlăturat din partid de oameni mai slabi decât el. Mai mult, aceștia s-au folosit chiar de Tribunalele Populare create de Pătrășcanu pentru a demonstra că Pătrășcanu a fost spion pentru englezi și americani și că a trădat cauza comunistă și țara, ceea ce era, desigur, fals. A fost pusă la cale o anchetă pe modelul inventat chiar de el, iar apoi a fost condamnat la moarte și executat de propriii săi colegi.

Exercițiu

Fii detectiv!

Folosește-te de întrebările de mai jos și investighează pe cont propriu evenimentele istorice.

ÎNTREBĂRI:

1. Ce ați auzit despre ocuparea României de către armata sovietică și venirea comuniștilor la putere?
2. Cine v-a povestit despre aceste evenimente?
3. Cine erau sovieticii?
4. Cum se comportau soldații sovietici cu cetățenii?

Gândește-te la cel puțin o întrebare pentru a continua interviul.

Comunismul în România. Epoca Dej

Ce s-a întâmplat în România după instalarea la putere a comuniștilor, în timpul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej? La început, Gheorghe Gheorghiu Dej a fost foarte supus față de Uniunea Sovietică și a acționat după cum dicta acest stat puternic. **Democrația a fost eliminată în etape și înlocuită cu o dictatură a partidului comunist** (partid cu puteri nelimitate). Toate partidele, în afară de cel comunist, au fost desființate, liderii lor arestați, mulți alți oameni care se declaraseră împotriva comuniștilor au fost arestați, torturați și închiși în penitenciare și lagăre de muncă, în condiții deosebit de grele.

Libertățile au fost în mare parte îngrădite, iar unele drepturi, chiar dacă existau în lege, nu erau respectate cu adevărat. **Radioul și ziarele** se aflau sub controlul partidului comunist, iar oamenii nu aveau alt mijloc de informare. Prin aceste medii, românii citeau și auzeau exclusiv despre realizările comunismului, despre bogăția și binele aduse de acest sistem. Știrile prezentau numai versiunea stabilită de autoritățile comuniste, iar filmele, piesele de teatru sau cărțile erau cenzurate, adică fie erau interzise, fie se scoteau din ele părți care cuprindeau idei ce nu erau acceptate de către regimul politic.

Cum era viața copiilor sau a tinerilor?

Aceștia erau educați în spiritul comunist de la grădiniță la liceu și apoi la facultate sau la serviciu. Orice copil trebuia să devină „omul nou”, omul perfect, susținător al ideilor comuniste, supus statului comunist pe care trebuie să îl servească fără împotrivire. În școli a fost introdus modelul sovietic: s-au scos anumite materii (religia, psihologia, sociologia), unii autori au fost interziși (de pildă, Mihai Eminescu), s-au impus ateismul (negarea lui Dumnezeu), proletcultismul (o cultură pur proletară care respingea orice cultură a trecutului) și realismul socialist (creațiile artistice prezentau realizările partidului comunist sau ideologia comunistă pentru a educa populația). Se învăța istoria după manuale traduse din limba rusă, s-a introdus studiul intensiv al limbii ruse, se studia istoria URSS, geografia URSS, se studia despre oamenii de știință sovietici și despre luptele comuniștilor din ilegalitate.

Dar viața altor oameni cum era? Țăranii au fost obligați, de foarte multe ori prin forță și intimidări, să renunțe la pământul sau animalele pe care le dețineau și să le dea statului. Fabricile, magazinele și toate celelalte afaceri erau luate de la proprietarii lor și deveneau proprietatea statului. Același lucru s-a întâmplat și cu locuințele, multe familii fiind nevoite să-și părăsească apartamentul sau casa în care locuiseră, în locul lor venind persoane cu simpatii comuniste. Bisericile erau controlate, unele au fost închise, altele distruse, iar unii preoți, călugări sau maici erau arestați și trimiși în închisori politice. Botezul sau cununia religioasă erau considerate tradiții învechite și contrare ideologiei comuniste, iar sărbătorile religioase au fost transformate în zile obișnuite de lucru.

De ce au folosit totuși autoritățile comuniste atâta violență și au impus atâtea restricții? În primul rând, pentru că nu puteau construi un stat după ideile lor dacă întreaga societate nu le urma fără opunere. Cum nu puteau fi toți de acord, trebuiau forțați sau eliminați cei care se exprimau împotriva. Apoi, pentru a declara că au atins un nivel înalt de bunăstare, așa cum au promis, comuniștii s-au asigurat că oamenii nu pot să-și exprime nemulțumirile față de condițiile de viață sau de muncă.

Ce se întâmpla în alte țări în acest timp?

Majoritatea statelor din jurul României și din Europa Centrală, de Est și Asia au devenit comuniste – Rusia, Bulgaria, Polonia, China, Coreea de Nord, Cuba etc. Însă alte țări se bucurau de un sistem democratic și de libertăți – Statele Unite ale Americii, Franța, Spania, Marea Britanie etc. Un caz aparte a fost Germania, care a fost împărțită în două zone – democrată și comunistă, iar capitala, Berlin, a fost divizată și ea, Zidul Berlinului devenind simbolul acestei separări.

Comunismul în România. Epoca Ceaușescu

După moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, a venit la conducerea României Nicolae Ceaușescu. Acesta a schimbat numele partidului unic în **Partidul Comunist Român** și a statului în **Republica Socialistă România**.

Cine este?

Nicolae Ceaușescu

a fost conducătorul României comuniste între 1965-1989. De meserie cizmar, ajuns la București, s-a înscris în Uniunea Tineretului Comunist și a fost arestat de mai multe ori pentru activitate comunistă. Între arestări a cunoscut-o pe Elena Petrescu, și ea comunistă, cu care mai târziu s-a căsătorit. După ocuparea României de către sovietici, Ceaușescu a devenit liderul UTC. Ceaușescu a avut funcții importante în stat în timpul guvernărilor comuniste Groza și Dej (în armată, justiție, securitate), iar în 1954 devine a doua persoană ca importanță în Partidul Muncitoresc Român. A avut un rol important în oprirea violentă a unor revolte ale cetățenilor împotriva comunismului. După ce a devenit conducătorul României, în 1965, Ceaușescu a arătat deschidere față de țări democratice mai puternice și mai dezvoltate, încercând să capete mai multă independență față de sovietici și să obțină simpatia cetățenilor. După 1971, a creat un puternic cult al personalității (admirație exagerată față de o persoană) în care persoana lui era una eroică, iubită și prezentă peste tot. În anii '80, Ceaușescu a continuat să impună restricții asupra populației și să respingă orice critică. Protestele de stradă din 1989 l-au pus în fața realității că nu mai deține controlul asupra mulțimii. A ordonat ca forțele comuniste să tragă în cetățeni, însă a fost nevoit să fugă pentru a nu fi prins de protestatari. Abandonat de propriul guvern comunist, Nicolae și Elena Ceaușescu au fost arestați și reținuți la o unitate militară din Târgoviște, unde li s-a făcut un proces scurt și trucat (fals). Au fost executați pe 25 decembrie 1989.

Elena Ceaușescu

Nicolae Ceaușescu

Primăvara de la Praga

Primăvara de la Praga a fost o încercare a liderilor comuniști din Cehoslovacia de a îmbunătăți situația din țara lor. Ei numeau această idee „comunismul cu față umană”. Aceștia doreau să ofere mai multă libertate de exprimare și de circulație oamenilor, să permită existența mai multor partide (în țările comuniste, singurul partid legal era Partidul Comunist), și să îmbunătățească economia. Uniunea Sovietică nu a permis Cehoslovaciei să se abată de la ideile sovietice și a invadat țara cu sute de mii de soldați, sute de avioane și tancuri. Liderii comuniști au fost forțați să renunțe la ideile lor de schimbare. România și Albania au fost singurele țări socialiste care au refuzat să participe la această acțiune militară.

Ceașescu, un lider popular pentru o vreme?

Această atitudine îndrăzneță față de abuzurile sovieticilor i-a adus **popularitate** lui Ceașescu atât în țară, cât și pe plan extern. El a încercat să mențină relații bune cu țări din vestul Europei, astfel că România a fost vizitată de președintele Franței, Charles de Gaulle, în 1968, și de președintele SUA, Richard Nixon, în 1969. Ceașescu a mers în vizite în SUA, unde a fost primit de președintele Jimmy Carter, și în Franța, unde l-a întâmpinat președintele Georges Pompidou. Tot în această perioadă au fost realizate **investiții în industrie**, iar economia s-a dezvoltat cu adevărat, nu doar pe hârtie, astfel că și viețile cetățenilor s-au îmbunătățit.

Din nou în întuneric? Revoluția culturală

Din păcate, vizita lui Nicolae Ceașescu în China și Coreea de Nord, în 1971, a schimbat situația de libertate și relativă prosperitate din România. Inspirat de ceea ce se întâmpla în cele două țări comuniste, Ceașescu a gândit o serie de schimbări în societatea românească – **revoluția culturală**. A fost pus **accentul în mod exagerat pe naționalism**, pe îngrădirea libertăților și pe cultul personalității atât pentru el, cât și pentru soția sa, Elena Ceașescu. Astfel, au apărut peste tot tablouri cu cei doi, s-au organizat manifestări grandioase și s-au scris poezii și cântece despre cei doi.

După 1971, Ceașescu a încercat să se asigure că are toată puterea în țară, astfel că **a crescut controlul asupra reprezentanților comuniști din guvern** și a numit la conducerea partidului și a guvernului persoane din familie, inclusiv pe soția sa. Pe plan extern, relațiile cu țări ca Israel Germania democratică și chiar cu URSS s-au îmbunătățit. În țară, însă, cenzura și controlul strict al Securității au împiedicat orice exprimare liberă sau opoziție.

După cutremurul din 1977, autoritățile comuniste au profitat de faptul că multe clădiri s-au dărâmat și au reorganizat capitala, București, dar și alte orașe din țară. Clădirile vechi au fost demolate, iar pe locul lor au fost ridicate blocuri și alte construcții într-un stil arhitectural specific epocii Ceaușescu. Cea mai amplă **sistemizare** s-a petrecut în București, unde a dispărut o cincime din patrimoniul istoric și arhitectural. Numeroase monumente istorice (de la case particulare la biserici și sedii de instituții) au fost distruse.

Colaborarea cu țările occidentale a făcut posibil **împrumutul de sume mari** către România pentru **construcția metroului, a canalului Dunăre-Marea Neagră și a numeroase blocuri**. Datoriile acumulate erau imense și împovărătoare, astfel că Ceaușescu a decis în 1982 să impună o serie de restricții în țară pentru plata datoriei externe.

Ce este?

Sistemizarea era programul inițiat de Nicolae Ceaușescu în 1974 pentru a urbaniza, reorganiza și uniformiza localitățile urbane și rurale. În realitate, a însemnat demolarea parțială sau totală a satelor și orașelor, în configurația lor de până la acea dată, și reconstruirea după principiile comuniste de „dezvoltare socială multilaterală” a României.

Casa Poporului sau Casa Republicii (numită azi Palatul Parlamentului) a fost construită pentru a fi centrul politic și administrativ al României socialiste, dar și o dovadă a puterii regimului Ceaușescu.

Știați că...?

Casa Poporului (Palatul Parlamentului) este a doua clădire administrativă din lume ca suprafață, după Pentagon, dar și una dintre cele mai grele clădiri? Construcția ei a început în 1984, iar în 1989, la căderea regimului comunist, era realizată în proporție de 70%. Casa Republicii a devenit în prezent sediul Parlamentului și al altor instituții centrale, cu toate că, oficial, nu este finalizată. Creată exclusiv cu materiale din România, clădirea are sute de încăperi și a fost construită cu ajutorul armatei.

Prăbușirea comunismului în România

Nemulțumirile românilor legate de regimul comunist au fost evidente la evenimentele din decembrie 1989 (cunoscute ca „**Revoluția română din 1989**”), o serie de proteste ce au dus la prăbușirea comunismului și la execuția cuplului Ceaușescu.

Pe 16 decembrie s-au declanșat **proteste în Timișoara**, când autoritățile au încercat să-l evacueze din casa parohială pe pastorul reformat László Tótkés. Oamenii s-au opus evacuării pastorului care arătase, cu unele ocazii, o atitudine de sfidare a regimului. În scurt timp, protestele s-au amplificat, oamenii exprimându-și nemulțumirile față de nivelul de trai și de regimul politic.

Autoritățile au reacționat violent și au deschis focul asupra cetățenilor. Au murit 59 de persoane, iar 185 au fost rănite. În câteva zile au izbucnit **proteste în mai multe orașe din țară**, iar în noaptea de 21 decembrie, protestele din București au fost oprite violent de autoritățile comuniste. Pentru că protestele nu încetau, **soții Ceaușescu au fugit** cu elicopterul de pe acoperișul Comitetului Central din București.

Au aterizat la Târgoviște, unde au fost luați de un grup de revoluționari și reținuți la o unitate militară. În același timp, liderul Consiliului Frontului Salvării Naționale, **Ion Iliescu**, semna un decret pentru înființarea unui Tribunal Militar care să-i judece pe soții Ceaușescu.

Procesul a avut loc pe 25 decembrie, iar Nicolae și Elena Ceaușescu au fost găsiți vinovați de **genocid, subminarea puterii de stat, acte de diversiune și subminarea economiei naționale**, fără a se prezenta probele și a se respecta procedurile legale. Cei doi au fost **condamnați la moarte prin împușcare**. În următoarele zile **a continuat să crească numărul victimelor** din rândul protestatarilor în mai multe orașe.

Căderea comunismului în România a fost cea mai sângeroasă din Europa, peste 1.000 de persoane au fost ucise și peste 3.000 rănite. În alte țări, precum Germania sau Polonia, oamenii au putut respinge definitiv comunismul fără violență.

Ce s-a întâmplat după căderea comunismului? După 1990, autoritățile au explicat că „teroriștii” loiali lui Nicolae Ceaușescu erau cei care trăgeau asupra manifestanților. În realitate, luptele s-au dus între unități diferite de armată sau între armată și civilii care primiseră arme. **Autoritățile au încercat să creeze o stare de panică și confuzie** pentru a manipula mai ușor populația. Deși o parte a românilor au dorit ca țara să nu mai fie să nu mai fie condusă de persoane care au avut legături cu regimul, membri ai Partidului Comunist au fost printre creatorii și conducătorii Consiliului Frontului Salvării Naționale în 1990, spunând că este cea mai bună cale pentru a se trece la democrație. Figura cea mai importantă a acestui grup a fost **Ion Iliescu**, un vechi lider comunist, care în 1971 intrase în dizgrația lui Ceaușescu. Cei care i se opuneau lui Iliescu au susținut **Proclamația de la Timișoara** prin care au afirmat că protestele începute la Timișoara au fost anticomuniste și anticeaușiste, că oameni de toate categoriile sociale au participat și că își doresc alegeri libere. **Punctul 8**, cel mai cunoscut, cerea ca **niciun fost membru al nomenclaturii Partidului Comunist Român sau al Securității să nu aibă dreptul de a lucra în funcții publice** pe o perioadă de 10 ani sau trei legislaturi consecutive, mai ales președintele. Această interdicție se numește **lustrare**. Cu toate acestea, la alegerile din mai 1990 a fost ales președinte Ion Iliescu, membru cu rol important în Partidul Comunist Român.

Ce este?

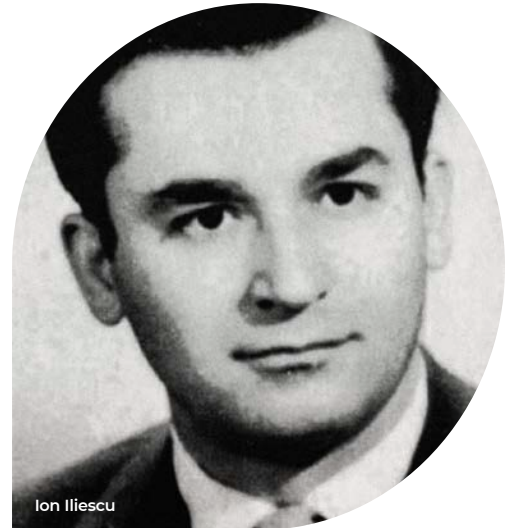
Consiliul Frontului Salvării Naționale (CFSN) a fost o asocierie de persoane creată în 22 decembrie 1989 pentru conducerea provizorie a României în timpul evenimentelor din 1989 și trecerea la democrație. Consiliul s-a format după fuga soților Ceaușescu, în sediul Comitetului Central al PCR. Cei 39 de membri fondatori erau atât opozanți ai regimului comunist (Doina Cornea, Ana Blandiana, László Tókéș), cât și comuniști din PCR marginalizați de regim (Ion Iliescu, Silviu Brucan). Din 27 decembrie, acest consiliu, care adunase deja 141 de membri din toate județele, a început să funcționeze ca un guvern condus de Ion Iliescu până la organizarea de alegeri libere. În ianuarie 1990, majoritatea membrilor a hotărât că CFSN se va transforma în partid – Frontul Salvării Naționale (FSN) – în vederea candidării la alegeri, ceea ce a atras protestele și demisia unor membri precum Doina Cornea, Ana Blandiana, Ion Caramitru și Mircea Dinescu. Inclusiv celelalte partide care erau din nou active au protestat, dar susținătorii FSN le-au distrus sediile.

Ⓜ? Cine este?

Ion Iliescu

a fost un politician român comunist, președinte al Consiliului Frontului Salvării Naționale, președinte al României în trei rânduri, actual membru de onoare al Partidului Social Democrat. A intrat în Uniunea Tineretului Comunist în 1944 și în Partidul Comunist Român în 1953, după 1956 deținând poziții de conducere în UTC. În anii '60 și '70, a fost Ministru al Tineretului. Pentru că aveau opinii diferite, Ceaușescu l-a îndepărtat pe Iliescu de la conducerea guvernului și i-a oferit alte funcții cu mai puțină putere politică. A creat Frontul Salvării Naționale în timpul evenimentelor din 1989, împreună cu disidenți, revoluționari și alți comuniști. Nu a renunțat la ideile sale comuniste, încercând să le propună românilor o guvernare socialistă în continuare. De aceea, evenimentele din 1989 sunt considerate și o formă de lovitură de stat, adică preluarea cu forța a puterii de către Ion Iliescu și gruparea sa. A câștigat alegerile prezidențiale din mai 1990 cu peste 80% din voturi, bazându-se pe controlul canalelor media și pe manipularea societății românești. Totuși, cetățenii au ieșit în stradă împotriva abuzurilor din campanie și a nemulțumirilor legate de rămânerea comuniștilor la putere. Este responsabil pentru aducerea minerilor din Valea Jiului la București pentru oprirea prin violență a manifestațiilor împotriva sa. În 2018 a fost acuzat pentru crime împotriva umanității în dosarul Revoluției din 1989, acuzații respinse în 2020. În 2022 a fost din nou trimis în judecată pentru crime împotriva umanității în dosarul penal privind Revoluția din decembrie 1989.

Ion Iliescu

💬 Știați că...?

De-a lungul secolului al XX-lea, o treime dintre locuitorii planetei au trăit sub regimuri comuniste, care, în linii mari, au avut aceleași trăsături:

- ▶ Economie centralizată, totul fiind stabilit de stat
- ▶ Absența sau limitarea severă a proprietății private
- ▶ Eliminarea oricăror partide politice în afară de cele comuniste
- ▶ Limitarea libertății de expresie și a libertății religioase
- ▶ Limitarea liberei circulații în afara țării

Exercițiu

ÎNTREBARE:

Părinții și bunicii tăi de ce personalitate din perioada comunistă își aduc cel mai bine aminte?

Roagă-i să-i facă o descriere.

De unde au auzit de ea?

Joc

**Ai reținut personalitățile
descrie până acum?**

Copiază în caietul tău sau pe o foaie de hârtie cele trei coloane de mai jos.

Trage săgeți cu creionul între personalitățile din coloana din stânga, sistemul politic din coloana din centru și diferitele funcții politice din coloana din dreapta care le corespund:

Vladimir Lenin
Regele Mihai I
Petru Groza
Gheorghe Gheorghiu-Dej
Ana Pauker
Ion Mihalache
Dinu Brătianu
Iosif Stalin
Nicolae Ceaușescu

Comunism
Democrație

prima femeie din România care a ocupat funcția de Ministru de Externe
primul conducător al României comuniste
liderul Partidului Național Liberal
avocat și prim-ministru al primului guvern comunist din România
primul conducător al Uniunii Sovietice
regele României
conducător al Uniunii Sovietice între 1924-1953
vicepreședintele Partidului Național Țărănesc
conducător al României comuniste între 1965 și 1989

Propaganda și cenzura

Propaganda și cenzura au fost folosite de toate sistemele comuniste pentru manipularea cetățenilor și impunerea unei gândiri uniforme. În România, propaganda s-a răspândit treptat: de la primele acțiuni nu foarte convingătoare ale comuniștilor din perioada interbelică, până la influența ei aproape totală de după instaurarea regimului comunist. De fiecare dată, informații reale erau amestecate cu altele false, în așa fel încât adevărul să fie denaturat și să inducă în eroare. Miza propagandei comuniste era să transforme masele de oameni într-o populație supusă.

Dicționar

Propagandă înseamnă tot ceea ce face cineva ca să câștige adepți pentru propria sa teorie. Cu cât miza este mai mare, cu atât propaganda devine mai agresivă și se îndepărtează de adevăr.

Cenzura înseamnă un control foarte puternic sau interzicerea unor publicații, spectacole, filme, convorbiri telefonice, manifestări.

Cum arată un caz concret de propagandă și cenzură?

Studiu de caz: Alegerile din 1946

Votați soarele! a fost cel mai des auzit slogan la alegerile din 1946. Era lozinca Partidului Comunist Român, care candida sub numele Blocul Partidelor Democratice. La alegeri mai participau Partidul Național Țărănesc, condus de Iuliu Maniu și care avea ca simbol ochiul, Partidul Național Liberal, condus de Dinu Brătianu, dar și alte partide mai mici.

Cum s-a desfășurat campania electorală din 1946?

1. Comuniștii au creat Blocul Partidelor Democratice, din care făceau parte mai multe partide, alături de Partidul Comunist, pentru a le da impresia cetățenilor că votează pentru o alianță de partide și pentru a fi siguri că votează cât mai mulți cu ei;

2. Comuniștii au prezentat idei în care nu credeau, pentru a-i convinge pe oameni că aduc schimbări bune în societate: respectarea proprietății private, dezvoltarea industriei, îmbunătățirea nivelului de trai;

3. În timp ce comuniștii își puteau răspândi ideile politice fără nicio restricție, național-țărăniștii erau împiedicați de comuniști să organizeze întâlniri cu alegătorii. De multe ori, reprezentanții PNT și PNL erau bătuți sau arestați;

4. Autoritățile comuniste controlau importantul ziar *Scânteia* (ziarul oficial al PCR) și scriau articole denigratoare (defăimătoare) despre candidații PNT și PNL. Prin radioul național controlat de comuniști, aceștia îi puteau acuza pe opozanți fără ca ei să poată răspunde. Spre exemplu, spuneau despre Maniu și Brătianu că sunt supuși țărilor străine, că nu susțin independența națională, că au folosit violența împotriva populației în trecut, că foloseau caricaturi și poezii satirice ca să-și bată joc de opozanți;

5. Liderii comuniști au împiedicat în mod ilegal membri ai PNT (precum Ion Mihalache) să candideze;

6. Au folosit urne de vot cu fund dublu – în partea de jos erau voturile false pentru comuniști, iar în partea de sus era o cutie ascunsă unde rămâneau voturile reale, care nu erau scoase la numărătoare;

7. Comuniștii și-au adus susținători în secțiile de votare care au ars voturile reale chiar și în sobe și i-au amenințat sau bătut pe supraveghetorii secțiilor;

8. În cele din urmă, când, în ciuda propagandei, au pierdut alegerile, comuniștii au falsificat rezultatele și au anunțat că au câștigat cu majoritate de voturi.

Elevii de liceu - eu eram elev la Liceul Lazăr din București - au început să învețe și cântecele revoluționare ale vremii. În timpul campaniei electorale din 1946, am învățat un cântec care era dedicat alegerilor și direct lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Îmi amintesc și acum acest cântec: Popor doritor de lumină și pâine/ Mulțimi însetate de pace/ Veniți să clădim România de mâine în frontul unit și tenace./ Înspre ținta ce ne avântă înainte val-vârtej/ Noi avem deviza sfântă/ Soarele – Gheorghiu-Dej/ Soarele – Gheorghiu-Dej. Și mai erau câteva strofe. Fiecare strofă se încheia cu „Soarele – Gheorghiu-Dej.”

Mărturia lui Ștefan Bîrlea. Interviu realizat de Octavian Silvestru, Arhiva de Istorie Orală, Radio România

Exerciții

Exercițiul de opinie

Crezi că astăzi se mai folosește propaganda?
Dar cenzura?
Dă cel puțin trei exemple!

Joc de rol

Documentează-te cu privire la o anumită persoană istorică și imaginează-ți că intri în pielea acesteia în perioada comunistă.
Scrie un discurs prin care să te prezinți colegilor.

Exercițiu

Joc pe echipe

Împărțiți-vă în două echipe. Una dintre ele va susține regimul comunist, iar cealaltă va încerca să demonstreze că acest regim trebuie înlăturat. Dezbateți evenimente și principii. Pe parcurs, atunci când membrii unei echipe se simt convinși de cealaltă tabără, ei pot trece de partea celor care susțin ceea ce este corect, în opinia lor. Echipa cu cei mai mulți membri la final câștigă.

În fine, a sosit și „istorica” zi de 19 noiembrie 1946, zi frumoasă, însorită, însă cu multe semne de întrebare, deși eram convins că nu poate avea decât un singur rezultat: victoria forțelor comuniste, prin falsificare. Încă din zori, începe votarea. Țăranii, în ordine, disciplinați, stau la coadă în fața școlii, unde este secția de votare a comunei Brezoaiele. Țăranii stau tăcuți, dar cu mari speranțe de mai bine. Sunt tânăr, dar totuși citesc pe fața lor încrederea pe care o au în rezultate. Îmi compătimesc că sunt atât de naivi și mai cred într-o schimbare. Răsuflu ceva mai ușurat atunci când intru într-o cabină și bineînțeles votez împotriva „Soarelui”, pentru „Ochi”, care este semnul electoral al Partidului Național Țărănesc. Mai târziu voi constata că tot ce făceam noi era o mare parodie, fiindcă totul era inutil, rezultatele fiind dinainte stabilite.

Dumitru Mitchievici, martor la alegerile dintr-un sat de lângă București, 19 noiembrie 1946

Cum te poți informa?

VIDEOTECĂ DESPRE ISTORIA ROMÂNIEI

Despre comunizare, instaurarea comunismului în România sau despre contextul care a permis acest lucru, dar și despre alte perioade istorice, puteți urmări documentare pe canalul de YouTube **TVR**:
– seria **Memorialul Durerii: 6 martie 1945 - cum a fost dat jos Guvernul Rădescu**
– și seria **Adevăruri despre trecut: Cum a fost făurit omul nou.**

FOTOTECĂ A COMUNISMULUI

Poți vedea fotografiile din perioada comunistă pe pagina web Fototeca Online a Comunismului Românesc la adresa: fototeca.iiccmer.ro

CĂRȚI DESPRE ISTORIA COMUNISMULUI

O istorie a comunismului din România
Editura Polirom (manual pentru liceu)

Sunt un copil al Războiului Rece
Stelian Tănase, Editura Corint

Povestea generației noastre. De la monarhie la democrație
Matei Cazacu, Ioana Crețoiu, Ladislau Hajos, Editura Corint

Un singur cer deasupra lor
Ruxandra Cesereanu, Editura Polirom

COLECTIVIZAREA ȘI NAȚIONALIZAREA

Colectivizarea

În 1944, trei români din patru erau țărani, adică se ocupau cu agricultura. Țăranii țineau foarte mult la pământul lor, care era sursa lor de viață, iar când România a fost ocupată de armata sovietică, țăranii s-au temut că își vor pierde drepturile, cum se întâmplase în Rusia după revoluția din 1917, când comuniștii au venit la putere. Mai mult, în România, Partidul Național Țărănesc susținea drepturile țăranilor și era popular în mediul rural, spre deosebire de comuniști.

Liderii comuniști români au vrut să câștige simpatia țăranilor și, la început, au luat măsuri prin care să le dea pământ. În 1945, guvernul Petru Groza a făcut **reforma agrară**, prin care statul lua teren de la proprietarii care aveau mai mult și îl dădea țăranilor care aveau puțin teren sau deloc. Deși această reformă trebuia să îi ajute pe țăranii să își întrețină familiile, în realitate situația a fost mult mai dificilă. Din cauza războiului, a secetei, a situației politice instabile și chiar a reformei agrare, alimentele de bază și alte produse, precum hainele, se scumpiseră foarte mult, astfel încât unii țăranii nu își mai trimiteau copiii la școală pentru că nu aveau îmbrăcăminte pentru ei. Reforma agrară a fost de fapt o amăgire, care le-a permis comuniștilor să liniștească o parte semnificativă a populației și să le ușureze preluarea și consolidarea puterii.

Atacul direct asupra proprietăților rurale a început în 1949. La 2 martie a fost dată o lege prin care toate proprietățile mai mari de 50 de hectare erau confiscate în întregime de stat: nu doar pământul, ci și toate clădirile, animalele și uneltele. În plus, proprietarii erau obligați să își părăsească locuințele și primeau domiciliu obligatoriu în alte localități. Adică erau forțați de autorități să se mute în locuri dictate de ele. Peste 3.000 de persoane au fost victime ale acestor măsuri în noaptea de 2 spre 3 martie.

Totodată, la 3-5 martie 1949 a avut loc o ședință a Partidului Muncitoresc Român (numele de la acea vreme al Partidului Comunist Român), în care s-a decis **începerea colectivizării**. Ce însemna, de fapt, colectivizarea? Țăranii erau forțați să renunțe la terenurile lor (unele moștenite, altele primite în urma reformei agrare din 1921, când țăranii au devenit stăpâni pe pământurile lor, sau le-au cumpărat cu mare greutate), care intrau în componența **Gospodăriilor Agricole Colective**. Românii le-au spus, la modul general, „**colectiv**”. Țăranii continuau să muncească pe aceste terenuri, dar numai ca simpli muncitori, iar la final primeau o plată foarte mică, stabilită de stat, din care abia puteau să supraviețuiască.

„Ne sprijinim pe țăranimea săracă, strângem alianța cu țăranimea mijlocasă și ducem o luptă neîntreruptă împotriva chiaburimii.

Gheorghe Gheorghiu-Dej

„Victoria deplină a socialismului nu este posibilă atât timp cât mai continuă să existe la orașe și sate proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, inclusiv asupra pământului.

Gheorghe Gheorghiu-Dej

Scopul era „**transformarea socialistă a agriculturii**”. Adică statul prelua toate terenurile și erau eliminați „**chiaburii**”, adică țăranii bogați, care aveau loturi mari de pământ și care, în unele cazuri, aveau și unelte moderne, ceea ce ducea la recolte mai bogate. Potrivit ideologiei comuniste, chiaburii erau considerați „**dușmani ai poporului**” și trebuiau să dispară din noua societate.

Chiar dacă chiaburii erau principala țintă a colectivizării, orice țăran care refuza să renunțe la pământul său putea deveni o victimă. Dacă nu acceptau intrarea în Gospodăria Agricolă Colectivă, țăranilor li se impuneau „cote”: cantități fixe de cereale, carne sau alte produse pe care erau obligați să le predea autorităților. De multe ori, cotele erau mai mari decât ce puteau produce țăranii, unii erau chiar nevoiți să cumpere produse din alte părți ca să poată plăti cotele. Dacă nu predau produsele, puteau fi arestați și condamnați pentru „sabotaj economic” sau alte presupuse infracțiuni. În fața acestor presiuni, țăranii au dovedit o puternică rezistență. În toată țara au avut loc **revolte**, înăbușite violent de autoritățile comuniste. Numai în primii ani ai regimului, peste 80.000 de țărani au fost arestați și foarte multe familii au fost deportate (trimise cu forța în regiuni îndepărtate), iar casele și pământul le-au fost confiscate, adică luate de stat. Pe lângă toate acestea, comuniștii au urmărit ațâțarea țăranilor săraci și mijlocași împotriva „chiaburilor”, dar și ruperea țăranilor de proprietatea lor cea mai de preț – pământul.

Țăranii au fost foarte rezistenți și hotărâți să nu accepte colectivizarea, iar productivitatea era din ce în ce mai mică și nu se produceau suficiente alimente pentru muncitorii din orașe, categorie importantă și de bază pentru regimul comunist. Astfel că, după ani de confruntări cu locuitorii din mediul rural, **liderii comuniști au decis, în 1953, să oprească temporar procesul de colectivizare.**

Colectivizarea a fost reluată în 1957, iar a doua etapă a procesului a fost diferită de faza inițială. Regimul comunist era consolidat și avea mai multă putere, iar țăranii nu mai sperau într-o schimbare politică și rezistența lor scăzuse. Cu toate acestea, au existat cazuri de **revolte țărănești**, precum cele din satele Suraia, Vadu Roșca și Răstoaca din Vrancea, care au fost oprite sângeros de autorități.

Oficial, colectivizarea agriculturii a fost încheiată în 1962. Sfârșitul procesului a fost marcat de o festivitate organizată la București, la care Gheorghe Gheorghiu-Dej a afirmat că aproape 95 % din suprafața agricolă a României fusese colectivizată.

“*Colectivizarea, după părerea mea, o fost un fel di haos. O fost un fel di lucru pi cari l-o luat, i-o luat pi oameni si fii robi, sclavi, le-o luat pământu', le-o luat drepturili, și pământu' di sub vatra focului era tot a colhozului... N-ai nici un drept... dicât... atât. Nu mai ai... Nu mai e țăranul stăpân pi nimic...*”

*Gail Kligman, Katherine Verdery,
Țăranii sub asediu, Editura Polirom*

Studiu de caz: Marghiolița Huzum

Marghiolița Huzum, o țărăncă simplă dintr-un sat din Vaslui, avea puțin peste 20 de ani în perioada în care începuse colectivizarea. Într-o zi făcea curățenie în casă, de care era foarte mândră, pentru că o construise cu mâna ei. Tocmai când se gândea că totul e la locul lui, că a pus și ferestrele casei, că în pod a depozitat fasolea, orzul și grâul, că fructele în pomi se coceau bine, porumbul era destul în grădină, în curtea ei au intrat câțiva bărbați care „erau cu politica”. Deși i-au verificat documentele de recoltă și au constatat că sunt corecte, au considerat că a produs prea multe cereale pentru cât pământ avea. Marghiolița primise cereale și de la socri, ca ajutor pentru ea și soțul ei, care abia își începeau viața de familie.

A doua zi însă, reprezentanții colectivului au venit cu mai multe care (cărute) la poarta Marghioliței și i-au luat toate alimentele, fără ca ea să poată face ceva. Marghiolița scrie în memoriile ei: „După ce pleacă, mă urc pe scară și văd podul măturat. Nu mai era nici grămada de fasole. Atunci nu mai știu de frică! Putiau să-mi ia capul, ca la Sfântul Ioan Botezătorul, ori pielea, ca la Brâncoveni! Plângând, ies la poartă. Numai hoțul aista, care era activist, stătia așa și privia ce tablou era... Mi-ar fi luat și viața, dar nu putia. Și aștepta, poate mă voi lua de partid. Dar eu știam ce vorbiam. Luam pe toți sfinții care muriseră în chinuri grele și-i strigam să-mi vină în ajutor. La sfârșit, au zis că nu vor mai duce carele la bază, ci le vor întoarce la magazin.

– Tovarășă, mâine avem ședință de partid la Berezeni. O să mergeți la ședință și o să se hotărăscă acolo dacă primiți ceva înapoi sau nu!”

A doua zi, Marghiolița, împreună cu tatăl ei, Simion, au plecat la primărie. Simion era convins că au chemat-o ca să o aresteze, așa că a avertizat-o pe tânără să fie atentă ce vorbește la ședință. În memoriile ei, Marghiolița descrie cum s-a petrecut ședința:

„Am stat ore întregi acolo. Păgânul cela îmi mai punia câte o întrebare, că poate voi greși cu ceva. Pe urmă, nemaiputând a se stăpâni, s-a sculat de la masă tulbure ca o fiară, dând roată mesei și strigând:

– Tovarășii! Dacă chiaburul Simion Axinte nu are un bob de grâu și fiica lui are atâția mii de kilograme de cereale, nu va muri nici el de foame! Și dacă chiaburul Ioan Huzum nu are nimic, dar nora lui, Marghiolița Huzum, are mii de kilograme, nici așa nu vor muri chiaburii de foame! Trebuie să facem tot ce putem să stărpim chiaburii, cu fii cu tot! Numai așa, tovarășii, ne facem datoria față de partid!

Și câte o mai fi zis el acolo, că nu le mai țin minte toate...

Atunci toți au bătut din palme, iar eu am început să plâng fără să mai scot vreo vorbă. Am ieșit cu jale mare în inimă”.

Din fericire, Marghiolița nu a fost arestată, însă nu a primit înapoi nimic din ce i s-a luat atunci. Părinții Marghioliței au fost considerați chiaburi pentru că aveau terenuri, așa că li s-au luat animalele și terenurile.

Marghiolița a avut patru copii și a reușit să vadă ziua în care a căzut comunismul, scriindu-și memoriile la 83 de ani în cartea „O viață de țărăncă”.

Știați că...?

În 1965, Gospodăriile Agricole Colective (GAC) au fost redenumite Cooperative Agricole de Producție? În timp, țăranii și-au pierdut interesul pentru munca de calitate pentru că au fost, de fapt, transformați în muncitori agricoli, terenurile nu mai erau în proprietatea lor. Astfel că CAP-urile nu au fost productive.

Tata a fost opt ani prizonier de război în Rusia, așa că știa ce-i aia colhoz. S-a întors când aici abia începea, dar el a zis că nu se înscrie niciodată. Învățătoarea mea de la clasa a doua ne pune pe mine și pe încă o fată să stăm în picioare în fața clasei pentru că familiile noastre încă nu s-au înscris în colectiv. Se purtau urât cu noi la școală. Îmi amintesc că, de Crăciun, făceau coadă cu toți copiii să le dea bomboane, și pe noi ne scotea din rând, să nu primim nimic...

*Gail Kligman, Katherine Verdery,
Țăranii sub asediu, Editura Polirom*

Dicționar

Colectivizarea era o măsură a regimului comunist prin care confisca terenurile deținute de țărani.

Chiaburii erau țăranii bogați care aveau teren, utilaje, clădiri și care angajau alte persoane pentru munca terenurilor. Țăranii bogați erau considerați chiaburi pentru că îi exploatau pe alții (a exploata presupune a forța alte persoane să muncească pentru tine fără a le plăti sau plătindu-le foarte prost).

Gospodăriile Agricole Colective, numite și „colhoz” în URSS, pe scurt, „colectiv” în România, erau o formă de muncă în comun în agricultură.

Sabotajul economic însemna, în legislația comunistă, pagubă adusă intenționat economiei naționale.

Activistul (comunist) era o persoană care promova reforma sau schimbarea în sensul comunist.

Exercițiu

Exercițiu de reflecție

Imaginează-ți că ești țăran în perioada comunistă și ești nevoit să renunți la terenurile agricole care produc principala sursă de hrană necesară ție și familiei tale. Scrie o pagină de jurnal în care să descrii cum îți sunt confiscate bunurile și terenurile și în care să îți cântărești opțiunile rămase pentru a supraviețui.

Naționalizarea

Odată instalați la putere prin ocuparea României de către trupe sovietice, prin falsificarea alegerilor din 1946 și prin alungarea regelui Mihai din țară în 1947, comuniștii și-au pus în aplicare **planul de reorganizare a societății românești** după ideile lor. O decizie foarte importantă a fost luată pe **11 iunie 1948**, numită și „**vinerea neagră a burgheziei**”, când comuniștii au obținut, pe lângă puterea politică, și puterea economică.

Prin **legea 119, a naționalizării**, comuniștii au dat startul **dictaturii proletariatului**. Autoritățile au decis atunci ca aproape 9.000 de întreprinderi, societăți și asociații economice să treacă în proprietatea statului. Erau țintite toate sectoarele, de la uzine, exploatarea minieră și rafinării la magazine, fabrici, bănci sau societăți de transport, ba chiar și farmaciile sau cinematografele. De fapt, această naționalizare a fost o **confiscare a bunurilor cetățenilor**, pentru că nimeni nu a primit despăgubiri pentru predarea acestora. Într-un timp foarte scurt, în câteva ore, comuniștii au ocupat birourile companiilor, societăților, au confiscat documentele, iar în țară au apărut brusc mitinguri ale muncitorilor pentru susținerea naționalizării. Naționalizarea era prezentată de comuniști ca o măsură prin care fiecare putea beneficia de un trai mai bun din moment ce toate aceste companii au devenit bun comun, adică al tuturor.

Dicționar

Naționalizarea însemna confiscarea proprietăților private și trecerea lor în proprietatea statului. Opusul naționalizării este privatizarea.

Burghezia era clasa dominantă, elita, nobilimea din mediul urban care avea putere de decizie în societate (industriași, bancheri, comercianți).

Dictatura proletariatului însemna, în concepție marxistă, deținerea puterii de către clasa muncitoare (proletariat, salariați) ca urmare a revoluției socialiste.

Confiscarea este trecerea gratuită (ca măsură de siguranță sau ca sancțiune) în patrimoniul statului, în temeiul unei hotărâri judecătorești, a unui bun sau a tuturor bunurilor aparținând unei persoane (fizice sau juridice).

Foștii proprietari au fost de multe ori obligați să lucreze în continuare în aceste companii, dar ca simpli angajați. Aceasta a însemnat că România a pierdut și o parte importantă din specialiștii din diferite domenii care au fost înlăturați prin naționalizare. Profesioniștii care creaseră toate aceste companii, afaceri, nu au mai fost apreciați pentru abilitățile și cunoștințele lor, erau folosiți ca simpli muncitori și uneori, erau considerați periculoși pentru bunul mers al companiilor și pentru binele societății.

Pentru viețile multor oameni, naționalizarea a fost tragică. Unii proprietari locuiau în aceeași clădire în care își desfășurau afacerile, iar odată cu confiscarea afacerii, erau dați afară din propriile case. Altor persoane li s-au confiscat **mașinile, bicicletele, caii sau alte bunuri** pe care le dețineau sau care erau, pur și simplu, în curte, odată cu întreprinderea. Astfel că unii s-au văzut aruncați în stradă fără niciun mijloc de supraviețuire.

Mai mult, unora dintre acești proprietari, statul le-a intentat procese prin care i-a condamnat și închis pentru mulți ani. Unii au murit în închisori.

Cu toate că naționalizarea ar fi trebuit să aducă prosperitate în rândul muncitorilor, după cum susținea guvernul comunist, în 1949 existau nenumărate nemulțumiri în rândul muncitorilor din diferitele fabrici și uzine din România.

“ *Din cauza acestor salarii, muncitorii primind între 4-5.000 lei lunar, din cauza greutăților familiare, precum și din lipsa alimentelor de consum care se vând la negru cu prețuri mari, se pot vedea cauzele acestor nemulțumiri, fiind îngrijorați în vederea aprovizionărilor pentru iarnă.*

Nemulțumiri pe tema salariilor s-au mai semnalat și la: Atelierele CFR-Grivița vagoane, Stația CFR-Filaret, Atelierele Centrale Auto-CFR, – fost Leonida –, APACA, Uzinele Sovromtractor-Brașov, Întreprinderile Comunale Tg. Mureș, Soc. Fagul com. Avram Iancu-Turda, Uzinele H. Ianoș-Cluj, Centrul de Exploatare Soricani-Cluj, Atelierele CFR-Iași și Nicolina, Cariera CFR-Zabil-Tulcea, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Șantierul Naval Constanța, Petrolifera „Muntenia”-Moreni, Stația CFR Buzău, CFR-Sectorul Vida-Vlașca, Soc. Via-Hățeg, Șantierul Carl-Tr. Mică, Fabricile de Postav Cislădie, Uzinele de Fier-Vlahița, Salina Praid, Fabrica Acid-Carbonic-Covasna, CFR-Botoșani,

Moara Naționalizată Alauta-Olt, Șantierul C.L.S.-Cernavodă, Întreprinderea Secera și Ciocanul-Constanța, Șantierul C.L.S.-16-Năvodari, Depoul de Locomotive Caransebeș.

– Între muncitorii de la Sovromcărbune-Petroșani, sunt nemulțumiri și comentarii defavorabile pentru faptul că funcționarii superiori au primit premii care se ridică până la suma de 40.000 lei

– În rândurile muncitorilor din orașul Cluj, există o nemulțumire și se comentează că APROZAR-ul nu aprovizionează orașul cu legume, zarzavaturi și fructe în bune condițiuni, și ce se vinde sunt de calitate inferioară. Astfel, muncitorii Barta Iuliu și soțiile lui Kovacs Bela și Sbrodi, de la Uzinele Herbach, au comentat că ar trebui ca muncitorii să primească lunar 1 kg. făină, cartofi și untură, ca să nu fie nevoiți să stea la rând cu frică, că vor întârzia de la locul de muncă.

*Marin Radu Mocanu,
Vremuri satanice, Ideea Europeană*

Studiu de caz: Iani Antoniadis

Iani Antoniadis, fostul proprietar al brutăriei din strada Democrației, nr. 12, se afla într-o situație și mai grea, deoarece la 11 iunie 1948, când i-a fost naționalizată brutăria, i-au fost confiscate locuința, căruța, calul, lemnele de foc, bicicleta și multe alte bunuri ce nu făceau parte din inventarul brutăriei, fiindcă nu foloseau la funcționarea acesteia. Aruncat în stradă, având de întreținut o familie formată din opt persoane, fără niciun ban din munca de o viață, locuind prin vecini, Iani Antoniadis era în situația de a muri de foame. Disperat, el s-a adresat Primăriei Orașului Focșani, cerând „să mi se dea înapoi toate bunurile aparținând gospodăriei casnice, care nu constituie o zestre a brutăriei și care nici nu sunt trecute în inventarul de primire, ca lemnele, deoarece brutăria este prevăzută cu injectoare de motorină și la primire am predat toată cantitatea de motorină ce o aveam în depozit, apoi căruța și calul cu care să-mi pot câștiga existența... în general, să mi se înapoieze toate lucrurile ce nu au fost trecute în inventarul brutăriei”.

Primarul i-a cerut lui Nicolae Văleanu, directorul numit la brutăria ce-i aparținuse lui Iani Antoniadis, să soluționeze această problemă, întrucât ținea de competența acestuia.

Ordinul nr. 10938 din 24 iunie 1948 al Ministerului Afacerilor Interne preciza că odată cu naționalizarea, erau preluate și toate bunurile care figurau în inventarul întreprinderii, considerându-se că acestea constituiau averea întreprinderii. În cazul în care nu exista un inventar al întreprinderii, Comisia Județeană de Naționalizare aprecia și hotăra care erau bunurile care formau zestrea întreprinderii.

Bunurile care constituiau averea personală a proprietarului sau a arendașului erau restituite.

În aceste condiții, Nicolae Văleanu i-a răspuns primarului din Focșani, referitor la situația lui Iani Antoniadis, că „lemnele de foc, calul, căruța, motocicleta și bicicleta au fost prevăzute în procesul-verbal de preluare, fiind găsite la sediul întreprinderii.

În ceea ce privește lucrurile casnice, domnia sa și le-a ridicat în parte când a fost evacuat din întreprindere, rămânând o parte pe loc, dl. Antoniadis spunând că nu are unde să le ducă. În privința locuinței, ordinul a fost ca toți foștii proprietari de întreprinderi să le părăsească în decurs de 24 de ore. Calul și căruța sunt necesare întreprinderii pentru transportul făinei, atât cea de la Moara Focșani, cota pentru populație, cât și cea procurată din comerț.

Lemnele de foc sunt necesare pentru încălzitul apei, pentru frământatul pâinei, atât vara, cât și iarna, când trebuiesc încălzite și sobele din atelier, altfel neputându-se lucra fără foc.”

Gheorghe Miron,

Aspecte privind naționalizarea principalelor mijloace de producție din 11 iunie 1948, Cronica Vrancei

Exerciții

Un exercițiu de reflecție

Tu cum crezi că ai reacționa dacă statul ar decide că locuința ta este un bun public și ai fi nevoit să locuiești cu familia într-o singură cameră din propria casă, în timp ce alte camere sunt locuite de alte persoane?

Investighează singur!

Întreabă în cercul tău de prieteni sau printre rude dacă cineva a trecut printr-o situație în care i s-au confiscat bunurile. De ce li s-au confiscat bunurile? Cum s-au simțit în situația respectivă? Cum au reacționat?

Joc de rol

Cum percepeți naționalizarea? Dar colectivizarea? Împărțiți-vă în perechi de câte doi și concepeți un interviu. Elevii în rol de reporteri vor adresa întrebări generale sau pe baza informațiilor parcurse, urmând ca intervievații să ofere răspunsuri obiective sau subiective. Apoi, schimbați rolurile.

SovRom – societățile româno-sovietice

Cum a profitat puterea sovietică de afacerile românești? În primii ani ai comunismului, o parte dintre afacerile din România au fost exploatare de SovRom-uri.

Ce erau SovRom-urile? După Al Doilea Război Mondial, România a trebuit să plătească datoria de război către Uniunea Sovietică pentru că, o parte a războiului, a luptat împotriva ei. Uniunea Sovietică a fost în tabăra câștigătoare a războiului, așa că pierzătorii trebuiau să plătească pentru pierderile suferite de învingători în timpul războiului. Da, România a trecut în tabăra Uniunii Sovietice spre finalul războiului, dar celelalte țări mai puternice au refuzat să-i recunoască statutul de învingătoare și astfel România a trebuit să plătească daune. Pentru a plăti această datorie, au fost înființate societăți româno-sovietice, numite SovRom. Însă aceste societăți au folosit mai degrabă la exploatarea puternică a resurselor naturale și a bunurilor României de către Uniunea Sovietică. Spre exemplu, bunuri produse de România erau duse în URSS și vândute ieftin, în timp ce în România aceste produse nu se găseau.

În 1954, o parte din aceste SovRom-uri au fost desființate, iar ultimele rămase au fost preluate de România contra unor sume exagerate plătite sovieticilor în 1956. URSS câștigase deja foarte mulți bani de pe urma exploatării acestor companii, mult mai mult decât trebuia să recupereze ca despăgubiri de război, în timp ce situația economică a României în această perioadă a fost foarte proastă.

Sub acest nume benign (SovRom), se duc în Rusia cele mai de seamă bogății de tot felul ale țării noastre, cu prețuri derizorii, în timp ce pe piețele noastre lipsesc cele mai necesare articole sau suntem nevoiți să le plătim înzecit mai mult decât plătesc pe ele sovietele.

Onisifor Ghibu,
„Chemare la judecata istoriei”,
Editura Albastros

Exercițiu

Exercițiu de opinie

Care citat te-a impresionat mai mult dintre cele prezentate în acest capitol și de ce?

Cum te poți informa?

VIDEOTECĂ DESPRE ISTORIA ROMÂNIEI

Despre comunizare și colectivizarea agriculturii în România, poți urmări filme documentare pe canalul de YouTube **TVR** seria **Adevăruri despre trecut, 5 minute de istorie: Cooperativizarea agriculturii în perioada regimului comunist**. Pe canalul de YouTube **Zaiafet** poți, de asemenea, urmări clipul despre colectivizare: **Colectivizarea în România: drama familiilor noastre**.

CĂRȚI DESPRE COLECTIVIZARE ȘI NAȚIONALIZARE

Călătorie în jurul casei mele

Adina Nanu, Editura Unarte

O viață de țărancă

Marghiolița Huzum, Editura Manuscris

Țăranii sub asediu

Gail Kligman, Katherine Verdery, Editura Polirom

REPRESIUNEA

Ce a însemnat represiunea?

Poveștile din comunism vorbesc adesea de un cuvânt care sună greoi: REPRESIUNE.

Dar ce era represiunea comunistă și cum se manifesta? Represiunea se referă la metodele folosite de statul român pentru a-i pedepsi sau a-i elimina din societate pe toți cei care aveau (sau ar fi putut să aibă) atitudini, valori sau idei diferite de ale Partidului Comunist, aflat la putere. O să înțelegem mai bine dacă ne gândim încă o dată la cum a ajuns comunismul în România și cum a fost privit de oamenii de atunci – de bunicii și străbunicii noștri.

E important să ne amintim că, la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, România a fost invadată de o armată străină, armata sovietică (sau Armata Roșie). Încă de la alegerile din 1946, românii și-au dat seama că ceva nu este în regulă, mai ales că majoritatea votaseră pentru PNT și și-au văzut voturile furate de comuniști. Apoi situația s-a înrăutățit prin dispariția partidelor vechi, abdicarea regelui și prezența în politică a comuniștilor supuși Uniunii Sovietice. Dar pentru ca nimeni să nu se poată exprima cu privire la aceste abuzuri și evenimente și pentru a elimina orice împotrivire din partea populației, comuniștii au creat o instituție specială care supraveghea, aresta și condamna toate persoanele care fie aveau păreri contrare sau diferite, fie făceau ceva împotriva comunismului. Această instituție a fost Departamentul Securității Statului, pe scurt Securitate. Mai era numită și „brațul înarmat al Partidului”. Securitatea a fost creată în 1948 și condusă la început de către agenți sovietici (NKVD). Principala țintă a Securității erau „dușmanii poporului”, care erau intimidați, șantajați, urmăriți, torturați, arestați, marginalizați și, în unele cazuri, uciși. Toate acestea erau metode de represiune.

Ce este?

NKVD (Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne) a fost o instituție creată în 1917 în Uniunea Sovietică. Aceasta avea sarcini de poliție obișnuită, dar avea în supraveghere și închisorile și lagărele de muncă. În timp, a avut și sarcini de poliție secretă, adică de obținere de informații despre persoane care se opuneau regimului, de supraveghere și intimidare a celor bănuți a fi împotriva comunismului. Poliția secretă se subordonează direct guvernului și este tipică regimurilor totalitare sau dictaturilor. NKVD a fost responsabil pentru represiunea violentă din timpul lui Stalin.

Securitatea (Departamentul Securității Statului) a fost poliția secretă din România comunistă, înființată la 30 august 1948. Inițial, Securitatea a fost condusă de agenții NKVD Gheorghe Pintilie și Alexandru Nicolschi și era în subordinea Ministerului Afacerilor Interne. Fiind instrumentul prin care Partidul Comunist Român a impus cu forța o gândire unitară în rândul populației, Securitatea a mai fost numită și „brațul înarmat al Partidului”. Securitatea a creat un sistem bine pus la punct de represiune și supraveghere, scopul principal fiind eliminarea oricărei forme de opoziție față de comunism.

⊗? Cine este?

Gheorghe Pintilie

(numele lui real era Pantelei/Timofei Bodnarenko), agent al serviciilor secrete sovietice, a fost director general al Securității (1948-1952), prim-adjunct al ministrului Afacerilor Interne (1956-1961) și adjunct al ministrului de Interne (1961-1962). A fost implicat în toate acțiunile de represiune din primii ani de comunism și a fost principalul responsabil pentru violențele extreme de la Închisoarea Pitești, cunoscute ca Fenomenul Pitești – el a ordonat și coordonat activitatea de culegere de informații din penitenciare. Nu a fost niciodată tras la răspundere pentru crimele lui, fiind chiar decorat în timpul regimului Ceaușescu

Alexandru Nicolschi

(numele lui real era Boris Grünberg), agent al serviciilor secrete sovietice, a fost subdirector general al Securității (1948-1953) și secretar general al Ministerului Afacerilor Interne (1953-1961). A fost comunist încă din 1932, iar NKVD-ul l-a trimis cu o misiune de spionaj în România în 1941. A fost condamnat pentru spionaj, dar eliberat odată cu ocuparea României, de către trupele sovietice, în 1944. În 1949, Nicolschi și Pintilie îl spionau chiar pe șeful statului, Gheorghe Gheorghiu-Dej, ascultându-i convorbirile telefonice. Nicolschi a ordonat ordonat zeci de mii de arestări, deportări și procese împotriva opozanților regimului comunist și chiar împotriva altor comuniști, fiind direct responsabil pentru Fenomenul Pitești. Era cunoscut pentru duritatea sa și pentru ordonarea de torturi în anchete. În 1992, a fost acuzat de abuzuri împotriva deținuților politic, însă a murit cu o zi înainte de prezentarea la Procuratură, făcând infarct.

Cine erau „dușmanii poporului”?

După eliminarea partidelor politice de opoziție și abolirea monarhiei prin forțarea regelui Mihai să părăsească țara (1947), regimul comunist a urmărit să distrugă orice formă de împotrivire: de la organizații clandestine, care tipăreau pe ascuns manifeste anticomuniste sau întrețineau o atitudine potrivnică autorităților, la grupuri de rezistență armată care se refugiaseră în munți. Totodată, orice persoană care făcea parte din fosta elită politică, din vechile structuri de forță ale statului (poliție, armată, servicii secrete etc.) sau din categoriile sociale care trebuiau să dispară (chiaburi, burghezi) putea să fie arestată și încarcerată (închisă). Chiar și cei care reprezentau valori sociale, politice sau de alt tip opuse celor comuniste au fost arestați. De exemplu, țăranii care nu voiau să renunțe la proprietatea asupra pământului, deținătorii unor mici afaceri (proprietatea privată era interzisă în comunism, totul era deținut de stat), foști membri ai partidelor vechi, copiii, rudele și prietenii oricui se opunea regimului, preoți și călugări ortodocși, membrii Bisericii Catolice și ai bisericilor protestante, interzise prin lege, oameni din orice categorie socială care erau suspectați că nu aderă la valorile comuniste. Cum au terorizat autoritățile comuniste populația, mai exact?

Ce metode de represiune a folosit comunismul?

Metodele de represiune erau foarte bine planificate, în așa fel încât să dea rezultatele dorite. Ce plan a avut guvernul comunist?

Deportările, prima parte

Deportarea etnicilor germani din România a început în ianuarie 1945. Aceștia erau considerați „**dușmani de război**” (Germania a fost inamicul Uniunii Sovietice în timpul războiului). La cererea lui Stalin, bărbații cu vârste între 17 și 45 de ani, precum și femeile între 18 și 30 de ani, cu foarte puține excepții, au fost arestați și trimiși în lagăre de muncă din URSS. Chiar dacă majoritatea erau cetățeni români, simpla origine etnică a fost considerată o vină pentru care au fost obligați să muncească până în 1949 la reconstrucția orașelor distruse în război sau în diferite mine și fabrici din URSS. Din cei peste 70.000 de etnici germani deportați din România, circa 15.000 au murit din cauza regimului de exterminare la care au fost supuși (condiții inumane de transport și de detenție, alimentație săracă, îngrijire medicală limitată, condiții de muncă periculoase și bătăi din partea gardienilor).

Eliminarea partidelor politice

Următorul pas a fost eliminarea completă a partidelor istorice (PNT și PNL) în 1947, prin scoaterea lor în afara legii și arestarea liderilor acestora. Spre exemplu, Iuliu Maniu, Ion Mihalache și alți fruntași național-țărăniști, principalii oponenți democrați ai comuniștilor, au fost condamnați, într-un proces-spectacol, la pedepse grele care au mers până la închisoare pe viață.

Știați că...?

Cetățenii români au trecut prin mai multe valuri de deportări conduse de autoritățile comuniste? După ocuparea teritoriilor Basarabia, Bucovina de Nord și Herța de către armata sovietică, în jur de 30.000 de persoane au fost deportate (mutate cu forța). Urcați în vagoane în condiții mizerabile, cu foarte puțină hrană sau apă, oamenii au fost duși de autoritățile sovietice în zone îndepărtate din URSS – Kazahstan, Siberia – în noaptea de 12 spre 13 iunie 1941.

Înscenarea de la Tămădău

Deși membrii PNT (numiți și țărăniști) au insistat ca regele Mihai să nu recunoască rezultatul alegerilor din 1946, abuzurile comuniștilor și influența armatei sovietice au făcut împotrivirea la comunism aproape imposibilă. Mai mult, țărăniștii încercaseră să contacteze organizații străine pentru a le informa cu privire la degradarea democrației în România. În acest context, țărăniștii au decis să încerce să contacteze direct țările din vest, ca să le convingă să ajute România. În dimineața zilei de 14 iulie 1947, un grup de lideri țărăniști au hotărât să încerce să treacă granița cu două avioane de mici dimensiuni pentru a ajunge în Elveția, Franța și Marea Britanie, unde intenționau să informeze țările occidentale despre adevărata situație din România. Diplomații din Marea Britanie au fost informați dinainte de acest plan. Chiar în momentul în care se pregăteau să se urce în avioane, la Tămădău, lângă București, membrii grupului au fost oprți de agenții înarmați ai Ministerului de Interne care i-au obligat să se predea. Agenții aveau pregătite și aparate de fotografiat pentru a demonstra poporului că grupul încerca să fugă. Membrii grupului au fost arestați și condamnați pentru trădare, la fel și alți lideri ai PNT, împreună cu Iuliu Maniu, iar partidul a fost dizolvat printr-o decizie a guvernanților comuniști.

Înscenarea de la Tămădău a fost pusă la cale de guvernul comunist pentru a avea un motiv întemeiat ca să elimine PNT și pe membrii acestuia. Pilotul unuia dintre avioane era agent al Securității, iar Securitatea a permis ca planul grupului să se desfășoare până la fuga propriu-zisă pentru ca țărăniștii să fie prinși chiar în timp ce încercau să fugă. Autoritățile comuniste i-au condamnat pe liderii țărăniști într-un proces-spectacol: ziarele au prezentat fragmente din declarații și unii țărăniști au fost amenințați pentru a se dezice public de liderul Iuliu Maniu. Totul a fost făcut astfel încât să pară că fuga de la Tămădău a fost una dintre multele acțiuni ale liderilor țărăniști împotriva regimului comunist ales legal de cetățeni. Aceștia au fost acuzați că au încercat să răstoarne prin violență regimul comunist.

Deportările, partea a doua

Din 1951, au început să fie deportate persoanele nedorite de regimul comunist, dar pentru care nu existau suficiente motive să fie arestate sau care erau rude ale persoanelor arestate. Printre cetățeni s-a răspândit un sentiment de teamă, pentru că nimeni nu putea ști cine va fi următorul deportat și trimis în altă localitate cu domiciliu obligatoriu. Oamenii aveau voie să ia o căruță în care puneau de la haine și alimente la copii și animale, iar tot ce lăseau în urmă era confiscat de stat. Din 1955, oamenii au putut să se întoarcă la casele lor. Totodată, în iunie 1951, circa 44.000 de persoane din Banat au fost deportate în Bărăgan, ca urmare a tensiunilor dintre România și Iugoslavia.

“ Stăteam și ne uitam la animalele ce rămâneau, la casele bine aranjate, la căruța ce era în mijlocul curții. Plângeam cu toții, ce să luăm și ce să lăsăm, am ales căruța neagră, era nouă, făcută de un an, am luat iepele cele mai bune, din magazie am luat o pereche de hamuri, aveam cinci cufere mari cu care a venit moșu' din America, le-am burdușit cu haine și ce credeam că o să avem nevoie, căruța s-a umplut cu cuferele, dar ce să facem cu dulapurile, mesele, scaunele, vesela necesară pentru opt persoane câți eram noi. I-am cerut voie milițianului să încercăm și în altă căruță numai până la gară, și într-adevăr, ne-a lăsat.

Mărturia lui Emil Bârdean din Checea

“*Mulți dislocați (deportați) erau lăsați în câmp deschis, căci parcelarea nu era încheiată la sosirea lor. Oamenii au dormit mai multe zile sub cerul liber, își amenajaseră corturi din covoare, rogojini și mușamale.*”

Vasile Calestru, „Martiraj în Bărăgan. Lătești”
Editura Demiurg

Detenția politică

Securitatea a arestat și condamnat la închisoare foarte multe persoane. În România comunistă, existau **două tipuri de deținuți**: cei de **drept comun** (hoți, criminali etc.) și **deținuții politic** sau, potrivit limbajului de epocă, „**contrarevoluționarii**”, adică persoane arestate pentru ideile sau acțiunile lor împotriva comunismului. Pentru aceștia din urmă existau atât centre speciale, cât și secții separate în cadrul închisorilor. Unele închisori erau destinate anumitor categorii de deținuți politic: Închisoarea de la Pitești pentru studenți (iar, mai târziu, pentru spioni), Sighet și Râmnicu Sărat pentru lideri politici, Făgăraș pentru polițiști, jandarmi și agenți ai serviciilor secrete, Gherla pentru muncitori și țărani, Aiud pentru legionari și intelectuali, Mislea, Miercurea Ciuc și Dumbrăveni pentru femei, Târgșor pentru minori etc.

Am putea spune că au existat **două mari perioade de represiune**: 1948-1954 și 1958-1964. Prima a avut scopul de a **elimina orice formă de opoziție** față de regimul comunist și a luat sfârșit în urma morții lui Stalin (1953) și a îmbunătățirii relațiilor dintre URSS și SUA. A doua perioadă de represiune a avut scopul de a opri orice fel de revoltă inspirată de Revoluția Maghiară din 1956. În același timp, liderii comuniști români doreau să le dovedească sovieticilor că pot rămâne la putere și după retragerea Armatei Roșii de pe teritoriul României (1958). Cu toate că opoziția din țară dispăruse aproape în totalitate, iar regimul comunist era puternic, a doua perioadă de represiune a fost mult mai dură, condamnările (pentru aceleași fapte sau pentru unele imaginare) fiind mult mai mari decât în primii ani ai comunismului.

Cum ajungeau cetățenii după gratii?

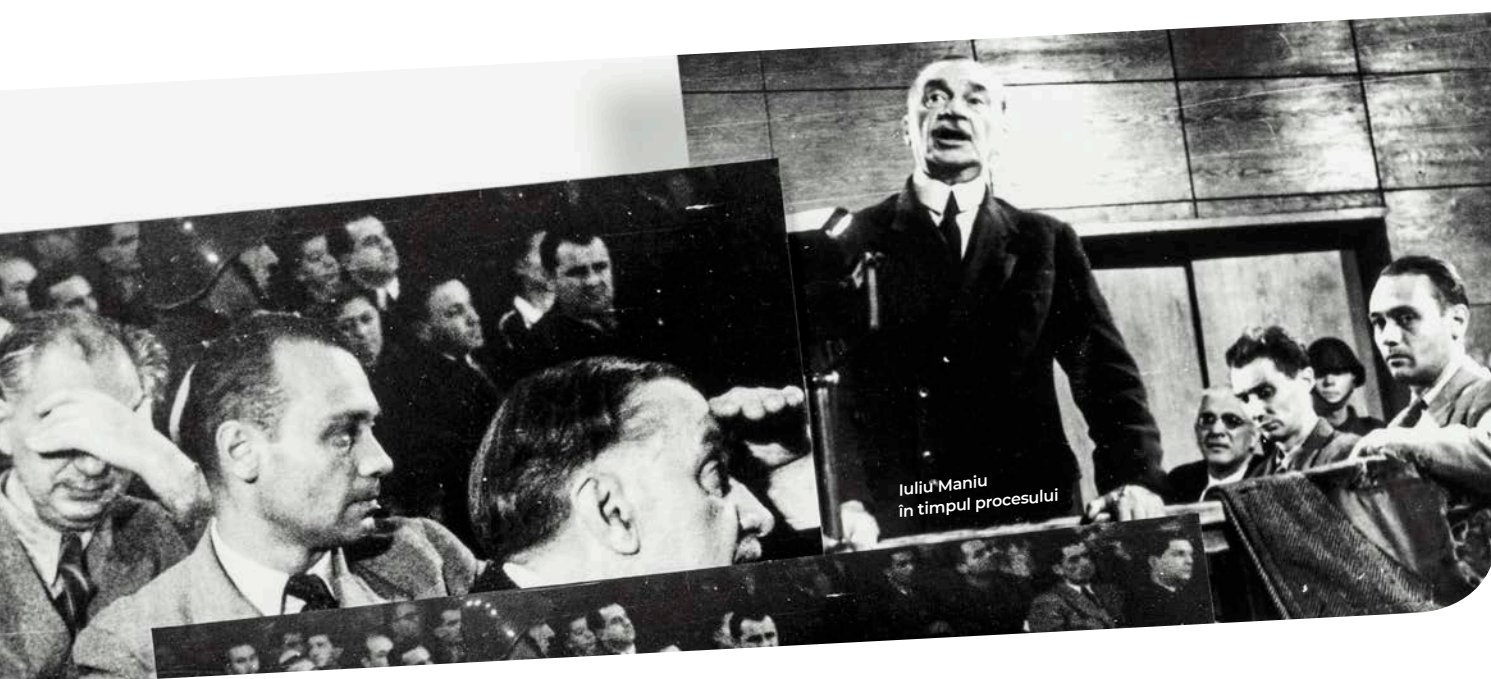
Arestările s-au desfășurat în mai multe valuri: simpatizanții și membrii **Mișcării Legionare** începând din 15 mai 1948, foștii **agenți și chestori de Poliție** în iunie 1948, **țărani** care s-au opus colectivizării agriculturii începând din 1949, foștii **membri ai partidelor democratice, preoții și episcopii greco-catolici, demnitarii** (oameni politici) din perioada interbelică în mai 1950, persoanele acuzate de **„trădare” și spionaj** în 1951 și 1953.

Arestările erau însoțite de **violente și perchezitii** (scotocirea locuinței), cu scopul de a găsi dovezi ale „atitudinii dușmănoase” a celor vizați.

Urma apoi **ancheta**, marcată de **torturi fizice și psihice**, și detenția dură la sediile Securității. **Interogatoriile** (întrebări pentru stabilirea faptelor) din anchetă puteau dura ore în șir, iar cei arestați erau bătuti sistematic (foarte bine planificat) și amenințați că și prietenii sau rudele lor vor fi arestați.

În primul rând, Securitatea voia să obțină informații despre alte persoane implicate în acțiuni anticomuniste, dar și să îi forțeze pe cei anchetați să semneze declarații, de multe ori false, în care să declare că sunt vinovați de faptele de care îi acuza Securitatea.

După ce Securitatea obținea informațiile dorite, persoanele ajungeau în fața **Tribunalelor Militare**, unde primeau condamnări stabilite dinainte de Securitate, procesele fiind doar de fațadă. Atunci când cei arestați nu puteau fi acuzați de fapte clare împotriva regimului comunist, erau încadrați la articolul 209 al Codului Penal („**uneltire împotriva ordinii sociale**”), suficient de vag pentru a acoperi orice vină. Apoi deținuții politic erau trimiși la închisorile de executare a pedepsei din țară.

Iuliu Maniu
în timpul procesului

Începând cu 1950, au apărut și **internările administrative**. Acestea erau condamnări dictate direct de Securitate, a căror durată era exprimată în luni (între 6 și 60 de luni). Două categorii de persoane primeau internare administrativă drept pedeapsă. În prima categorie erau cei pentru care nu existau suficiente dovezi și care nu aveau parte nici măcar de proces, fiind condamnați direct de autorități. În a doua categorie intrau deținuții care refuzau să renunțe la valorile vechi și să declare fidelitate totală regimului. Fiind considerați de autorități „periculoși” sau „nereeducați”, erau ținuți în închisoare și după expirarea pedepsei.

De multe ori, cei condamnați sub această formă erau trimiși în lagăre de muncă, așa cum erau cele de la Canalul Dunăre-Marea Neagră (1949-1953) ori cel de la Periprava (1958-1964).

După eliberare, viețile deținuților politic au continuat să fie afectate de stigmatul de „pușcăriaș”. Aceștia erau constant supravegheați de Securitate, iar unii dintre ei au fost șantajați și amenințați ca să devină informatori pentru Securitate. În cazul celor care au reușit să-și întemeieze o familie, soțiile au fost supravegheate de Securitate, iar copiii, în unele cazuri, nu au putut să studieze la facultățile dorite sau au fost dați afară din școli.

Elena Samoilă împreună fiica sa, Ileana

“ Am bătut la poartă și s-a deschis poarta și a apărut o fetiță... cu codițe și mânjită de dulceață pe obraji și cu un șortuleț și toată volane și grăsuță și arsă de soare... Și-am zis: „Cum te cheamă?” „Ileana Doina Opriș”. „Aaaa, zic, pe tine te caut eu”. Și-am îngenuncheat în fața ei în portiță. Și ea a venit la mine, s-a uitat așa și-a început să zâmbească: „Da' tu cine ești?” Zic: „Eu sunt mămica Ileana”. S-a repezit de gâtul meu, domnișoară, m-a luat de gât și m-a pupat și s-a strâns așa lângă mine și-a zis „să nu mai pleci de la mine, că tu ești frumoasă, foarte frumoasă!”

Mărturia Ilenei Samoilă despre întâlnirea cu fiica ei după eliberarea din detenție

Continuarea represiunii până în 1989

Deținuții politic au fost eliberați în urma decretelor de grațiere din **1964**. În realitate, represiunea a continuat, sub diferite forme, până în decembrie 1989.

Și în perioada Ceaușescu cei care erau nemulțumiți de viața în România (de salarii mici, de lipsa libertăților, de condiții proaste de lucru) sau **care se exprimau împotriva regimului erau strict supravegheați**. Lucrătorii Securității le **plasau microfoane ascunse în casă** când aceștia erau plecați și notau absolut tot ce se discuta în casă, chiar și discuțiile de la masă. Alteori, cei care își exprimau nemulțumirile erau chemați la sediul Securității, unde erau amenințați sau chiar bătuti. Deși oficial regimul comunist declara că nu există deținuți politic, în **perioada Ceaușescu** au existat **persoane închise pe criterii politice** la penitenciarul Aiud.

În alte situații, oameni care au protestat împotriva regimului comunist au fost **internați cu forța în spitale de psihiatrie** ori au fost închiși sub acuzații de drept comun.

Știați că...?

Numărul victimelor represiunii comuniste nu se cunoaște exact?

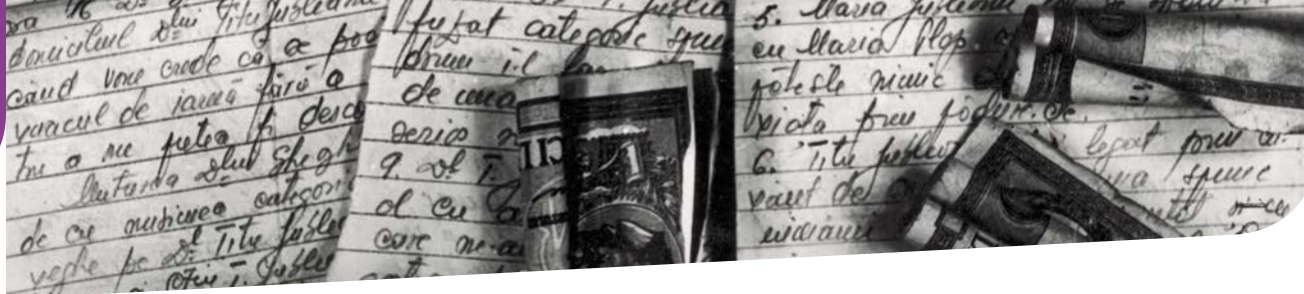
Acest fapt este din cauză că nu există suficienți cercetători care să studieze arhivele, iar uneori lipsesc documente sau nu se permite accesul în anumite arhive pentru studiu. Nu există date certe cu privire la numărul victimelor represiunii comuniste. Estimările istoricilor vorbesc de cifre între 100.000-150.000 de deținuți politic între 1945 și 1964. Familiile lor au suferit, de asemenea. La aceștia se adaugă alte zeci de mii de persoane care au fost dislocate, adică obligate să își părăsească locuințele și duse forțat în alte zone ale țării, fără bagaje (marii proprietari, în 1949, sau locuitorii din Banat, în 1951). Numărul deținuților politic din a doua jumătate a perioadei comuniste nu este clar încă, iar alte mii de persoane au fost urmărite, anchetate și maltratate de Securitate din cauză că își exprimau opiniile cu privire la problemele din societate.

Gheorghe Calciu

CAZUL Gheorghe Calciu-Dumitreasa

O reacție unică a avut părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa (fost deținut politic, supraviețuitor al Fenomenului Pitești). Acesta s-a exprimat public împotriva ateismului în Postul Paștelui din 1978 printr-o serie de șapte discursuri către elevii Seminarului de Teologie Ortodoxă din București. În aceste predici, Calciu a vorbit despre adevăr, iertare, credință și urmarea lui Hristos și a protestat împotriva dărâmării Bisericii Enei. În timpul sistematizării Capitalei, zeci de biserici, monumente valoroase de arhitectură și spiritualitate, au fost distruse. Calciu a fost arestat, condamnat la închisoare, dus la secția de psihiatrie a penitenciarului Jilava și apoi la Aiud. La presiuni făcute de intelectuali din exil și de președintele SUA, Ronald Reagan, Calciu este eliberat în 1984, dar obligat să plece în SUA alături de familie.

REZISTENȚA

În perioada comunistă, după cum ați aflat, oamenii se confruntau cu un regim abuziv care îi putea aresta oricând. Așa că o parte dintre cetățeni au decis să facă ceva practic pentru a scăpa de comuniști. Ce au făcut aceste persoane mai exact și cum s-au organizat?

Rezistența din munți

Unele persoane **au fugit în munți**, unde se puteau ascunde mai bine, și s-au opus chiar cu arma în mână regimului. Erau bărbați și femei de toate vârstele și categoriile sociale (țărani, militari, preoți, călugări, profesori, studenți, elevi) care au creat peste 1.000 de grupuri în România (grupurile erau formate din 2, 3 sau chiar peste 100 de persoane). Aceste persoane s-au organizat în **grupuri de rezistență armată anticomunistă** sau de **partizani** (persoane care activează împotriva unei puteri străine/de ocupație). Speranța lor era ca aliați mai vechi și mai puternici ai României, precum americanii sau englezii, să ajute militar țara pentru a-i alunga pe comuniști. Pe atunci, oamenii spuneau plini de speranță: „**Vin americanii!**”.

Astfel că ei **încercau să reziste ascunși până la venirea americanilor** pentru a-i ajuta, la momentul potrivit, să-i înfrângă pe comuniști. Erau și persoane care știau că e posibil să fie arestate sau chiar ucise pentru că s-au exprimat împotriva comuniștilor, țărani care au refuzat să intre în colectiv sau militari care au fost concediați și erau suspectați de regim pentru că au fost activi în perioada când România era monarhie (condusă de rege). Aceste grupuri **nu au folosit, în general, violența, acțiunile lor fiind de apărare**, nu de atac. Partizanii încercau să scrie și **să răspândească manifeste**, pliante prin care informau cetățenii de pericolul comunist, de abuzurile făcute de comuniști și încercau să îi convingă și pe ceilalți să nu renunțe la lupta împotriva comuniștilor. În acest timp, trupele Securității erau pe urmele lor, căutând să-i prindă. Din păcate, prin înțelegerile internaționale din acea perioadă, România era sub influență sovietică, deci țările democratice nu au intervenit pentru sprijinul României. Numiți de regim „**bandiți**” sau „**teroriști**”, luptătorii din munți au fost fie uciși în confruntări cu Securitatea, fie arestați, anchetați, condamnați și, în cele din urmă, executați (uciși prin împușcare). Până în 1962, aproape toți partizanii au fost capturați. Alături de ei, alte mii de persoane au fost arestate pentru că le-au dat alimente, i-au ascuns de Securitate în casele lor sau pur și simplu pentru că nu i-au pârât la Securitate.

Vasile Motrescu, rezistența Bucovina

Știați că...?

Primele grupuri de rezistență armată anticomunistă au apărut în Bucovina?

În 1944, terorizați de crimele și jafurile comise de armata sovietică în zonă, oamenii au creat mai multe grupuri pentru a se apăra de sovietici. După venirea la putere a comuniștilor, tot mai multe persoane au creat grupuri de rezistență care au activat în toată țara: Banat, Arad, Vrancea, Maramureș, Munții Apuseni, Dobrogea, Oltenia, Argeș-Muscel, Făgăraș, Bucovina.

Cazul Libertatea-Justina, fetița născută în Închisoarea Văcărești

Securitatea nu ținea cont de nimic atunci când aresta femeile. Chiar dacă unele femei erau însărcinate, nu erau scutite de pedeapsă și erau nevoite să nască în închisoare și să-și crească copiii în condițiile mizerie din detenție. Când Iuliana Preduț (Constantinescu) a fost arestată, în 1958, era însărcinată în șase luni. A fost condamnată la 12 ani de închisoare pentru „omisiune de denunț”, adică pentru că nu i-a pârât la Securitate pe membrii grupului de rezistență Haiducii Muscelului (Muscel, azi Argeș). Și părinții ei au fost arestați, iar tatăl ei executat, în legătură cu același grup. Aceștia încercaseră să îi ajute pe membrii grupului cu încurajări, alimente, chiar cu găzduirea în casa lor, pentru ca Securitatea să nu îi găsească. Libertatea-Justina s-a născut la Spitalul Penitenciarului Văcărești. Autoritățile au dus fetița la orfelinat, iar tatăl ei a reușit să o găsească și să o ia acasă. Iuliana a fost eliberată în 1964. „După două luni, joi, 18 septembrie 1958, în miezul zilei, am născut, în Închisoarea Văcărești, o fetiță. I-am pus numele Libertatea-Justina. Însă cei de acolo i-au schimbat și numele, și data nașterii în documentele întocmite. După ce am născut, nu mi-au adus fetița s-o văd câteva zile. Când mi-am văzut fetița pentru prima dată, am îmbrățișat-o cu o dragoste nespusă, pe care nu o mai trăisem vreodată, dar și cu un simțământ profund de teamă, care mă terorizase multă vreme: „O fi, oare, normală, după chinurile îndurate de mine de când fusesem arestată de securiști?!”

Iuliana Preduț-Constantinescu,
„Speranțe încătușate”, Editura Tiparg

„La 7 ani, întâmplător, am aflat ce s-a întâmplat, după o discuție a mamei cu o rudă. Și am ținut în mine. Inițial mi s-a spus că am stat până aproape de un an în închisoare, dar actele de la «Casa Copilului» apar, cu mine intrată acolo, de la șase luni. La aproape un an am fost luată de la închisoare, de lângă mama, și dusă la casa de copii, mamei i s-a spus că nu se știe nimic de mine, poate am murit. Absolut nimic! Aici a intervenit tata, care a început să mă caute având credința că sunt în viață. Și m-a găsit la trei ani, la «Casa Copilului» de pe Kiseleff. Cu ajutorul unei gardience, pentru că mai erau și oameni cu suflet, săraca era disperată să nu se afle că a ajutat. Între timp am fost preluată, tata lucra în agricultură, undeva în regiunea Iașului și am ajuns la sora mamei. M-am trezit într-o familie cu o mamă, doi tați și un frate. Tata venea la fiecare sfârșit de săptămână, efortul lui era maxim, am nimerit într-o familie de intelectuali și toți erau disperați că nu vorbesc. Nu articulam. Nu pot să spun că am suferit cum au făcut-o ei, mie mi-a fost foarte bine. Am avut tot ce îmi trebuie, chiar și un tată în plus, convinsă fiind că familia e formată dintr-o mamă și doi tați. Am avut un talent moștenit de la mama, care scria. Mi-aș fi dorit să fac jurnalism. În 1977, când am terminat liceul, am vrut să mă înscriu la Jurnalism. Mama mi-a spus că nu o să se poată, însă să încerc. Și nu am reușit, pentru că Jurnalismul, atunci, era la «Ștefan Gheorghiu» (școală puternic ideologizată). Și nu, nu s-a putut. Asta era dorința mea, să scriu. M-am reprofilat și am făcut mate-fizică. Neavând unde să merg, mi-am căutat o meserie liberă și atunci am făcut Geologia, care este o facultate absolut superbă. Te duci pe munți, te simți liber...”

Justina Radu (Libertatea-Justina),
interview de Alexandru Teodorescu, impact.ro

Cazul Ioana Raluca, fetița născută în munți

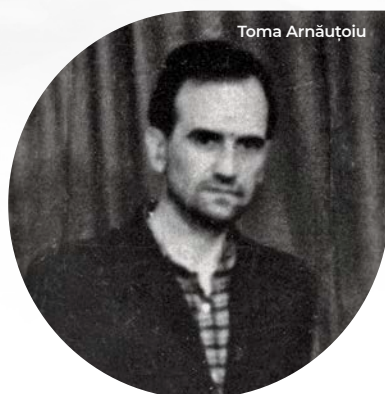
Maria Plop a fost singura femeie membră a grupului de rezistență Haiducii Muscelului care a rezistat în munți alături de ceilalți membri din 1949 până în 1958. După câțiva ani de la fuga lor în munți, când partizanii și-au mutat practic viețile în munți, Maria Plop și Toma Arnăuțoiu au avut o fetiță, Ioana, în 1956. Când membrii grupului au fost capturați de Securitate, Ioana avea 2 ani. Ea a fost dusă împreună cu mama ei la închisoare. Maria Plop fusese condamnată la închisoare pe viață pentru „acte de teroare”, unde a stat o perioadă scurtă de timp. Apoi a fost dusă de agenții Securității la un orfelinat din Câmpulung Muscel, de unde a fost adoptată de un cuplu din București. Maria Plop a murit după trei ani la închisoarea de la Miercurea Ciuc, unde condițiile erau foarte proaste. Tatăl fetiței, Toma Arnăuțoiu, a fost executat în 1959. Ioana a aflat târziu că a fost adoptată și, încercând să-și găsească părinții biologici, a aflat că aceștia au fost membri în grupul de rezistență Haiducii Muscelului. A reușit să caute mai multe detalii în arhive, între timp a devenit violonistă, iar azi face eforturi pentru a spune tuturor povestea rezistenței anticomuniste din Muscel.

„Pe mine m-au luat autoritățile împreună cu părinții mei, mi-au făcut un act de naștere; m-au declarat pe numele mamei – lucru care a fost absolut salvator, pentru că nu văd cine s-ar fi apropiat de un copil pe care îl chema Arnăuțoiu. Am stat într-un leagăn de copii timp de doi ani, având mare noroc și aici, și la 4 ani am fost înfiată de familia Voicu – de-asta am atâtea nume – și am venit la București.”

Ioana Raluca Voicu Arnăuțoiu,
Școala Memoriei 2003,
Fundația Academia Civică

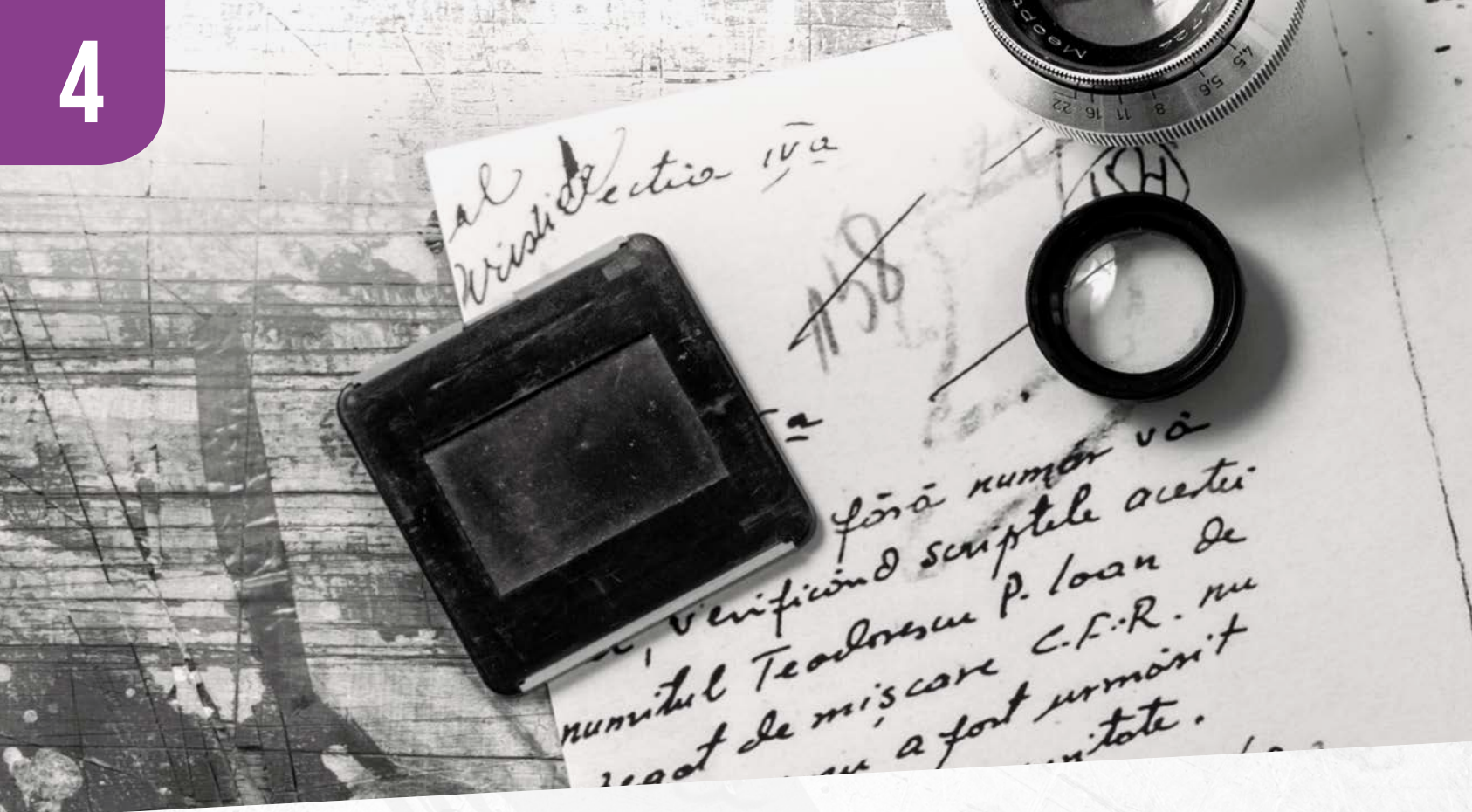

Maria Plop cu fiica sa

Toma Arnăuțoiu

Exercițiu

Găsește cuvântul!

Cum se numește persoana închisă de autorități pentru opiniile ei împotriva guvernului?

_ _ ț _ _ _ t p _ _ i _ _ c

Cum îi numeau comuniștii pe partizanii din munți?

b _ _ d _ ț _

Cum se numește mutarea cu forța a unei persoane într-o altă zonă?

_ e _ _ r _ a r _

Cum se numea instituția care aresta și condamna persoanele care se împotriveau comunismului?

_ e _ _ r _ _ a _ _

Revolte și manifestații anticomuniste

Pentru că în timpul dictaturii comuniste cetățenii nu aveau cum să se exprime liber, nu puteau face petiții și nici nu erau reprezentați în guvern de persoane care să le apere interesele, oamenii au încercat să se opună comunismului prin revolte, greve sau scrisori.

Revolte ale țăranilor

Primele revolte împotriva colectivizării au fost ale țăranilor din **judetele Bihor și Arad**, din vara anului 1949, la doar câteva luni de la începutul procesului de colectivizare și de la impunerea sistemului de cote. Țăranii erau într-o **situație disperată** pentru că nu reușeau să-și plătească cotele foarte mari (au fost obligați să plătească cu bani și nu cu cerealele produse de ei) și nici nu voiau să se înscrie în colectiv. În majoritatea localităților din cele două județe au fost răscoale, la care au participat în jur de 20-30.000 de țărani. **Țăranii au cerut să se desființeze colectivele, au strigat împotriva comunismului, au amenințat că nu lasă să iasă din satele lor grâul produs de ei și, în unele cazuri, i-au bătut pe reprezentanții comuniști** și chiar au atacat o mașină a Securității, trimisă să calmeze situația. Pentru a opri rapid revoltele, autoritățile (Securitatea, Miliția) au împușcat zeci de persoane, și au arestat și deportat (mutat forțat) sute de țărani. În unele cazuri, trupurile oamenilor uciși au fost lăsate pe străzile satelor, ca exemplu pentru ceilalți.

Pe parcursul anilor **1950 și 1953**, țăranii din mai multe județe din sudul României (Ilfov, Ialomița, Teleorman, Giurgiu, Gorj) se revoltă. În Teleorman, oamenii îi iau ostatici pe reprezentanții Securității, atacă sediul de partid și sediul Miliției (poliția) cu furci și topoare, scandează lozinci împotriva comunismului. Din nou, autoritățile împușcă țăranii, îi arestează și le deportează familiile în alte localități.

Între anii **1957 și 1958**, țărani din Galați și Tulcea cer să li se dea înapoi cererile de intrare în colectiv, semnate de ei cu forța, și strigă „**Jos Colectivul! Vrem libertate!**”. La fel și în județele Mureș, Gorj, Brașov. Autoritățile arestează și condamnă țărani la ani grei de închisoare.

Cel mai **sângeros** s-a încheiat revolta din satul **Vadu Roșca**, Vrancea, din 1957. Țărani din trei sate, Vadu Roșca, Răstoaca și Suraia, au cerut anularea înscrierii lor în colectiv. Oamenii îi acuzau pe activiștii comuniști ca i-au forțat să se înscrie în colectiv. **Autoritățile au intervenit violent** pentru a-i potoli pe țărani, au tras cu armele în mulțime și 9 persoane (între 14 și 49 de ani) au fost ucise, iar 17 rănite. Zeci de persoane au fost arestate. Mai mult, pentru ca situația să se calmeze rapid, Nicolae Ceaușescu a fost trimis să pună punct revoltei. Având o funcție importantă în partid, acesta i-a pedepsit pe țărani vinovați. **73 de țărani au fost condamnați** la ani grei de închisoare.

Între **1959 și 1962**, țărani din mai multe județe din Oltenia și din alte județe din țară (Argeș, Cluj, Maramureș, Suceava, Dâmbovița) cer desființarea gospodăriilor colective, intră în sediile autorităților și ard cererile de înscriere în colectiv, îi atacă pe activiști și cer să nu li se ia cerealele. Autoritățile îi împușcă pe oameni când aceștia refuză să se retragă la casele lor și să accepte colectivizarea. Sate întregi au fost afectate, numeroase persoane au fost anchetate brutal, supravegheate, deportate, condamnate, executate (ucise prin împușcare). Alături de țărani s-au aflat și preoții sau învățătorii satului, oamenii fiind solidari împotriva situației disperate create de comuniști.

Știați că...?

În România, în total au fost arestați zeci de mii de țărani, mai mult de un sfert dintre deținuții politic din închisori în perioada comunistă fiind țărani?

Cotele exagerate și încercarea autorităților de a-i forța pe țărani să intre în gospodăriile colective au dus la peste 190 de revolte în toate zonele din țară în care s-a strigat: „Nu vrem colhoz! Nu ne trebuie comunism! Nu vrem să mâncăm mămligă de la gospodăria de stat!”, „Dați-ne pâine!”, „Vrem pâine! Nu vom lăsa niciun bob de grâu să iasă din comună!”, „Jos comuniștii!”, „Vrem făină și mălai și pe regele Mihai!”

Revolte ale studenților

În 1946, studenții români din Cluj au ieșit, în mai multe ocazii, pe străzile orașului pentru a sărbători Marea Unire, pentru a-l susține pe rege și pentru a se exprima împotriva comuniștilor. La un moment dat, camioane încărcate cu muncitori maghiari comuniști au apărut în zona unde se adunaseră studenții cu scopul de a-i bate, însă studenții au fugit. **Motivul?** Transilvania era de puțin timp parte din România Mare, iar unii maghiari considerau nedrept acest fapt. Comuniștii se foloseau de problemele dintre maghiari și români pentru a manipula populația.

Un grup de muncitori maghiari a intrat în căminul studentesc al Facultății de Medicină din Cluj. Înarmați cu răngi și pistoale, muncitorii au distrus parterul clădirii, însă au fost, până la urmă, opriți de armata sovietică. Speriați că și ei ar putea deveni o țintă, sovieticii au tras cu armele în aer. Maghiarii au reușit să fugă, iar autoritățile comuniste au arestat zeci de studenți pe motiv că i-au provocat pe maghiari prin acțiunile lor. Din această cauză, **mii de studenți au intrat în grevă** pentru a protesta împotriva abuzului autorităților și pentru a cere eliberarea colegilor. Greva a durat trei săptămâni, timp în care studenții au refuzat să intre la examene și au ținut discursuri anticomuniste, în timp ce Universitatea era păzită de poliție. La presiunea autorităților și în urma promisiunilor că se va rezolva situația, greva a încetat, însă studenții considerați responsabili pentru grevă și studenți din alte orașe care au protestat au fost arestați.

În 1956 a avut loc **Revoluția din Ungaria**. Studenții unguri, tineri și însuflețiți de ideea că pot face o schimbare, s-au revoltat împotriva ocupației sovietice. Multe persoane s-au alăturat protestului, simbolurile comuniste au fost distruse, iar oamenii au creat chiar guverne regionale. Armata sovietică a intervenit violent și mii de persoane au fost ucise, iar alte zeci de mii arestate. **Studenții români din București** au fost inspirați de curajul studenților unguri și au încercat să arate că doresc o schimbare și mai multă libertate. Unii chiar au protestat în timpul cursurilor politice sau de limba rusă și au deschis discuții despre situația din Ungaria în timpul unor ședințe ale organizației comuniste UTM (Uniunea Tineretului Muncitor). Studenții chiar au plănuit o manifestare în stradă pe 5 noiembrie 1956, însă pe 4 noiembrie au fost arestați mai mulți studenți, iar trupe ale Ministerului de Interne au ocupat Piața Universității și au continuat să aresteze persoane. Sute de studenți au fost arestați în 1956 și 1957, anchetați, bătuți la Securitate, condamnați, unii chiar exmatriculați.

În 1956, un grup de elevi, studenți și muncitori din Brașov au creat un cerc literar care a devenit curând o organizație anticomunistă cu numele „**Garda Tineretului Român**”. Grupul lupta în mod special împotriva propagandei și a sovietizării României. În 1958 cei 15 membri au fost arestați și au primit condamnări între trei și 25 de ani de închisoare.

O altă încercare de revoltă a studenților a avut loc în **1958, Studenții bucureșteni**, nemulțumiți că ziua de Crăciun devenise zi de lucru în care se predau cursuri, au ieșit la colindat în semn de manifest. Trupele Securității au încercat să îi oprească, dar o parte din cele câteva sute de studenți au început să strige „Libertate pentru studenți!”. Securitatea a ocupat străzile și i-a împrăștiat pe studenți, arestându-i pe câțiva dintre ei. După această manifestare, în următorii ani, studenții din România au primit vacanță de Crăciun.

În **1987**, sute de **studenți din Iași** au ieșit în stradă strigând sloganuri precum „**Vrem lumină să-nvățăm și apă să ne spălăm!**”. Studenții erau nemulțumiți de condițiile din cămine: lipsa încălzirii, a apei calde, pene de electricitate. Autoritățile le-au promis studenților că vor rezolva situația, iar după câteva ore, la întoarcerea în cămine, studenții au observat că deja se dăduse drumul la căldură și apă caldă. Nu se știe exact dacă studenții au fost pedepsiți pentru această manifestare.

Organizații anticomuniste ale elevilor

Chiar dacă elevii erau tineri și nu aveau prea multă putere în fața autorităților comuniste, **au existat mai multe licee în România unde elevii s-au organizat împotriva comuniștilor**. Un astfel de liceu a fost Liceul „**Radu Negru**” din Făgăraș. În 1948, câteva zeci de elevi și profesorii liceului au luat atitudine împotriva comuniștilor. Câteva zeci de elevi și profesorii lor au fost arestați și închiși. Alții au fugit și s-au alăturat grupurilor de rezistență din munți. În timp, mai mulți studenți, țărani și intelectuali s-au alăturat partizanilor, iar grupul a crescut, purtând numele de „Grupul Carpatin Făgărășan”. Așa cum s-a întâmplat cu toate grupurile de rezistență, și acesta a fost capturat de Securitate după câțiva ani, iar sprijinitorii și familiile lor au fost arestați sau urmăriți toată viața.

În 1948, mai mulți elevi de la Liceul maramureșan „**Dragoș Vodă**” din Sighet au fost arestați alături de profesorul lor pentru că au creat un grup anticomunist ca reacție la sovietizarea României. 18 tineri au fost acuzați de „uneltire contra ordinii sociale” și condamnați la mulți ani de închisoare. Profesorul lor, Aurel Vișovan, a executat 17 ani de închisoare.

Tot în 1948, un grup de liceeni de la Liceul „Alexandru Roman”, Școala Normală Unită, Liceul Industrial și Liceul „Emanuil Gojdu” din Oradea au creat „**Organizația România Independentă**”. Aceștia încercau să se pregătească în cazul în care va izbucni un război al americanilor contra comuniștilor, așa că făceau întâlniri, încercau să păstreze legătura cu alți elevi cu aceeași gândire și strângeau bani. La scurt timp, elevii au fost însă arestați chiar de la școală, bătuți la Securitate și condamnați la închisoare.

În 1949 un grup de elevi de la Liceul de băieți nr. 7 și de la Liceul de fete nr. 12 din București au format organizația „**Pătratul Roșu**”. Aceștia încercau să ajute organizațiile din munți și îndemneau populația să lupte împotriva regimului comunist prin manifeste scrise de mână. Printre elevi se aflau copii din familii vechi precum Cantacuzino, Varlam, Sturdza, Miclescu, ale căror rude erau deja arestate. Elevii au fost arestați și anchematați, unii au fost condamnați la închisoare, iar alții eliberați.

Elevi de la colegiul „Dragoș Vodă” – Sighetul Marmăției

Maria Ioana Cantacuzino

Un alt grup anticomunist de elevi a fost activ, între anii **1949-1950**, la **Școala Medie Cuza-Vodă din Huși**. Deviza grupului clandestin anticomunist din Huși era „Spionaj, sabotaj, rezistență”. Ei își propuneau împiedicarea ședințelor Uniunii Tineretului Muncitoresc, spionarea comuniștilor, rupeau lozincile comuniste și se pregăteau în caz că vor fi descoperiți. 19 elevi au fost condamnați la închisoare pentru „delictul de uneltire contra ordinii sociale”.

În **1959**, un grup de elevi de liceu din Reghin creează organizația „**Uniunea Tineretului Liber din România**”. Aveau de gând să lupte cum se putea mai bine împotriva comuniștilor. Au început prin a scrie scrisori de susținere pentru familiile celor arestați pe nedrept, iar unii băieți din grup au furat arme pentru a lupta. Elevii au fost arestați și au primit condamnări exagerate – liderul grupului a primit 25 de ani de închisoare. Chiar și părinți sau rude ale elevilor au fost condamnați pentru faptele acestora.

Mi-ar fi plăcut să pot afirma că organizația noastră a avut o activitate intensă. Adevărul e că nu am făcut aproape nimic. Din păcate, manifeste au fost foarte puține, iar alte acțiuni – zero. Mai târziu, în timpul anchetelor, toată afacerea a căpătat o importanță nemeritată. Mi-ar fi plăcut atât de mult să-ți spun că am fost eroici! Am la activul meu un singur episod „eroic”, și acesta consumat înainte de a „activa” în organizație. Pe vremea aceea, arma mea de bază era praștia. Trăgeam binisor. Și am tras în mașina lui Petru Groza, dar el nu era înăuntru. Șoferul a frânat și m-a fugărit. Amintesc acest episod pentru că mai târziu, transmis din gură în gură, a luat proporții: ba că ar fi fost Gheorghe Gheorghiu-Dej în mașină, ba că am rănit-o pe Ana Pauker (ar fi meritat-o) etc.

*Oana Orlea (Maria Ioana Cantacuzino),
„Cantacuzino, ia-ți boarfele și mișcă!”
Editura Compania*

În **1981**, pe clădirea Partidului Comunist din Botoșani a apărut scris cu litere mari „**Ne-am săturat să stăm la cozi interminabile!**” Scrisul a fost șters de Securitate și zona supravegheată pentru a se afla cine era făptașul. În aceeași zi, au apărut alte mesaje scrise prin oraș: „**Vrem hrană și libertate!**”, „**Ne-am săturat de mizerie!**”.

Câteva săptămâni mai târziu, tânărul de 17 ani **Mugur Călinescu** a fost prins de autorități chiar în timp ce scria pe un zid **Jos comunismul**. Elevul la Colegiul Național „A.T. Laurian” din Botoșani a fost arestat, dar apoi eliberat și supravegheat foarte strict de Securitate. A fost numit „dușman al poporului”, marginalizat la școală și chemat tot timpul și anchetat la Securitate. La 21 de ani a murit de leucemie, existând bănuiala că moartea sa a fost provocată de faptul că a fost iradiat în anchete.

Greva minerilor din Valea Jiului (1977)

A fost o mișcare importantă de protest la care au participat zeci de mii de muncitori de la minele din Valea Jiului. Oamenii erau nemulțumiți de condițiile foarte grele de muncă, orele suplimentare și de o nouă lege care îi obliga pe mineri să lucreze niște ani în plus înainte să poată ieși la pensie. Președintele de atunci, Nicolae Ceaușescu, s-a dus să discute cu minerii, temându-se de efectele economice ale încetării activității și de amplificarea revoltei. A acceptat de formă unele cereri ale minerilor și a urmat o perioadă de aparentă liniște. În anul următor s-a dezlănțuit însă o represiune violentă la adresa minerilor care au participat la proteste. Au avut loc arestări, unii au fost condamnați la închisoare, iar alții au fost direct internați în spitale de psihiatrie. După eliberare, muți au fost obligați să se mute în alte zone ale țării. Cu toții au fost urmăriți de Securitate și persecutați într-un fel sau altul până la căderea regimului comunist, în decembrie 1989.

Revolta muncitorilor de la Brașov (1987)

Greva muncitorilor din fabricile brașovene a avut la bază nemulțumiri legate de viața de zi cu zi. În acea vreme, în România magazinele alimentare erau goale, iar hrana de bază putea fi cumpărată doar raționalizat: de exemplu, fiecare persoană avea dreptul la 300 de grame de pâine de proastă calitate pe zi, o jumătate de kilogram de brânză (pe lună), 500 de grame de carne de porc și 10 ouă lunar. Nici aceste cantități nu puteau fi respectate, pentru că magazinele erau veșnic goale, iar oamenii petreceau zilnic multe ore îmbulzindu-se la rând pentru a prinde momentul aprovizionării.

Muncitorii de la Brașov au intrat în grevă fără să se fi organizat dinainte, când au primit doar jumătate din salariu, fără explicații. Mii de muncitori de la mai multe fabrici au pornit un marș prin oraș. Li s-au alăturat și alți brașoveni nemulțumiți. Mulțimea a intrat în final în sediul Partidului și în Primărie, distrugând tablouri cu Ceaușescu și strigând „Jos comunismul!” În Piața din centrul orașului au fost arse materiale de propagandă. Seara, forțele de Securitate au încercuit zona și au oprit protestul. Au folosit inclusiv câini, gaze lacrimogene, mașini blindate. Sute de protestatari au fost arestați și condamnați la închisoare, apoi obligați să se mute în alte zone ale țării.

Exilul

Foarte puțini cetățeni au ales să treacă clandestin granițele și să plece în exil (să trăiască în altă țară). În primul rând, era interzis și foarte periculos, apoi era greu să înceapă o viață de la zero într-o țară a cărei limbă probabil nici nu o vorbeau. Mulți au fost prinși în timp ce încercau să treacă granița, alții au fost împușcați pe loc. Libertatea de mișcare era anulată în comunism. O parte dintre cei care au reușit să iasă din țară au povestit lumii libere despre abuzurile din România. Spre exemplu, o colecție de interviuri cu refugiați români se păstrează în arhivele Radio Europa Liberă din Budapesta, Ungaria. Din aceste interviuri putem afla cum era viața în România la vremea aceea. Cuvântul **FRICĂ** apare des, în diferite forme. Oamenilor simpli le era frică de ce ar putea să li se întâmple în orice moment, indiferent de atitudinea lor față de regim.

Cazul Viorel Chirilă

Viorel Chirilă a protestat împotriva regimului comunist din cauză că autoritățile refuzau să-i acorde pașaport. Pentru protestul lui a fost arestat și condamnat la închisoare în 1974. După ce a fost eliberat, în 1976, Viorel Chirilă a pus la cale un plan îndrăzneț și curios pentru a scăpa de comunism – refugiul în Ambasada Statelor Unite la București. Pentru aceasta, s-a dus de câteva ori la București pentru a observa activitatea din jurul ambasadei. În ziua hotărâtă, a îmbrăcat un costum modern, făcut pe comandă, și-a pus documentele necesare într-o geantă - diplomat și a pornit către ambasadă. Urmărind mașina ambasadorului care intra în curtea ambasadei în fiecare dimineață la ora nouă, Chirilă și-a calculat foarte atent pașii, reușind să „sară” în curtea ambasadei odată cu mașina oficială. Deși agenți români au vrut să intre după el în clădirea ambasadei, un pușcaș marin american i-a oprit, salvându-l astfel pe Viorel Chirilă. Cu sprijin din partea Statelor Unite, dar cu multă greutate, Chirilă și soția sa au reușit să obțină pașapoartele și să plece în Statele Unite, pierzând însă cetățenia română.

Cazul Constantin și Anca Dumitru

Constantin și Anca Dumitru, care în anii '80 lucrau în Televiziunea Română, au reușit să fugă din România în 1986, traversând Dunărea înot. Ajunși pe celălalt mal al Dunării, în Serbia de azi, cei doi s-au predat miliției locale și au fost arestați. La scurtă vreme au fost însă predați autorităților române, alături de alte persoane arestate pentru încercarea de trecere a frontierei (graniței). Au fost ținuți aproape un an la închisoare și supuși unor tratamente dure. După eliberare, au încercat din nou să fugă. Constantin Dumitru a fost prins de autoritățile vecine și dus la închisoare. Din fericire, a fost preluat de ONU (Organizația Națiunilor Unite – pentru pace mondială și drepturile omului) și a plecat în Australia. A fost urmat de soție și de fiul acestora.

Disidența anticomunistă

În perioada Ceaușescu a apărut fenomenul **disidenței**, adică personalități sau anonimi care criticau din interior regimul comunist și dictatura lui Nicolae Ceaușescu. **Este cunoscut cazul scriitorului Paul Goma**, care i-a trimis scrisori lui Ceaușescu în care acuza abuzurile Securității și cerea respectarea drepturilor omului în România. A fost arestat și anchetat violent, dar a fost eliberat și expulzat (dat afară din țară) în Franța datorită presiunilor din partea altor țări. Statele din vestul Europei, prin cetățenii lor sau prin guvernele democratice, atenționau România, dar și alte țări comuniste, în legătură cu nedreptățile pe care le provoacă propriilor cetățeni. Uneori, pentru a păstra colaborarea cu aceste țări, autoritățile din România încercau să facă anumite schimbări, cum ar fi să permită unor cetățeni să plece din țară sau să elibereze deținuți politic. Și alți disidenți au fost condamnați la închisoare, cum a fost cazul lui **Radu Filipescu**, dați afară de la serviciu sau deportați.

Doina Cornea a fost o personalitate cunoscută pentru activitatea de disidență de lungă durată. Începând din 1982, a trimis zeci de scrisori la Radio Europa Liberă, în care critica limitările regimului comunist. Până la căderea regimului, a fost o voce puternic critică la adresa abuzurilor regimului, deși a fost inclusiv bătută de autorități. Alături de un alt critic important al regimului comunist, **Dan Petrescu**, Doina Cornea a scris o scrisoare prin care cerea ca Ceaușescu să nu mai fie ales conducător la Congresul Partidului Comunist din 1989.

Unii artiști au încercat să se exprime prin muzică, îmbrăcăminte sau teatru.

Florian Pittiș, un cunoscut actor și muzician, a refuzat să-și tundă părul, deși i-a cerut acest lucru chiar ministrul Culturii, și a creat spectacolul „**Poezia Muzicii Tinere**”, interzis de autorități la un moment dat pentru că era prea nonconformist în texte și genul muzical abordat. Au fost însă mulți **scriitori sau artiști care nu s-au putut exprima liber**, nu au putut publica anumite cărți sau produce anumite filme în timpul comunismului, pentru că toate creațiile artistice erau cenzurate (controlate, interzise).

Doina Cornea

În 1989, un grup de membri ai Partidului Comunist (unii dintre ei cu funcții importante), în frunte cu Gheorghe Apostol, i-a adresat o scrisoare lui Nicolae Ceaușescu, care a fost publicată la Radio Europa Liberă. În „**Scrisoarea celor șase**”, Ceaușescu era acuzat că nu respectă drepturi elementare ale cetățenilor, că încalcă ideea de socialism, că din cauza deciziilor sale România și-a pierdut statutul internațional de națiune favorizată. Cei șase au primit domiciliu obligatoriu și au fost numiți trădători. După evenimentele din 1989, o parte din ei s-au implicat în politică.

O altă opțiune

O altă opțiune a românilor în fața puterii comuniste era să se conformeze (adapteze) și să găsească o cale de a trăi sub noile vremuri. Marea majoritate a românilor au încercat să-și ducă viața în noua lume comunistă. Unii tot așteptau „să vină americanii”, ideal care ar fi însemnat eliberarea țării și restabilirea democrației. Au fost însă și alții, nu puțini, care **au profitat de instalarea comunismului și au colaborat cu autoritățile**. Aceștia sperau ca viața lor să fie mai bună și să aibă o carieră de succes. Astfel de persoane au fost informatorii, care erau plătiți de Securitate pentru a da informații despre prieteni, colegi, vecini sau chiar rude.

Exercițiu

Exercițiu de opinie

Care dintre revoltele din perioada comunistă ți s-a părut cea mai interesantă și de ce?

Tu ai făcut vreodată o petiție sau ai organizat, împreună cu colegii tăi, o grevă sau o activitate pentru îmbunătățirea situației la școală sau împotriva unui abuz? Povestește din experiența ta.

Investighează singur!

Află ce proteste sau greve s-au desfășurat în orașul/satul tău în ultimii ani și din ce motive.

Întreabă-ți prietenii sau rudele dacă au auzit de astfel de evenimente.

Citește știrile despre astfel de acțiuni din zonă.

Cercetează bazându-te pe următoarele întrebări:

1. Cine a organizat greva/protestul și câte persoane au participat?
2. Ce nemulțumiri/revendicări aveau persoanele?
3. Cum și-au exprimat nemulțumirile? Ce au făcut ca să informeze cetățenii despre nemulțumirile lor?
4. Cum s-a încheiat greva/protestul?

Dicționar

Informatorul era persoana care dădea informații Securității despre o altă persoană, de regulă despre cineva care era urmărit de poliția secretă.

Cum te poți informa?

VIDEOTECĂ DESPRE COMUNISM

Despre represiune, rezistență și detenție politică în comunism poți urmări documentare pe canalul de YouTube **TVR** seriile **Deportații**, **Adevăruri despre trecut**, **Dreptul la memorie**, **Memorialul Durerii**: **Bandiții arestați de pe băncile școlii**, **Exclusiv în România**.

PAGINI WEB

Pagina web dedicată comunismului: **comunism.ro**
Pagini web dedicate rezistenței și represiunii: **memorialsighet.ro**, **inchisoareapitesti.ro**, **eroinenucsoara.ro**, **satulromanesc.iiccmer.ro**

CĂRȚI DESPRE REPRESIUNE, REZISTENȚĂ ȘI DETENȚIE POLITICĂ

DEPORTĂRI

Copii în cătușele Siberiei
Spiridon Vangheli, Editura Doxologia

Haiku siberian
Jurga Vile, Lina Itagaki, Editura Frontiera

Deportați în Bărăgan:
Amintiri din Siberia românească
Valeriu Antonovici, Claudia-Florentina Dobre,
Editura Ratio et Revelatio

20 de ani în Siberia
Anița Nandriș-Cudla, Humanitas

Morți fără morminte în Bărăgan (1951-1956)
Romulus Rusan, Fundația Academia Civică

REZISTENȚA ARMATĂ

O istorie în imagini
Constantin Vasilescu, Editura Manuscris

Să trăiască partizanii până vin americanii
Aristina Pop-Săileanu,
Fundația Academia Civică

Suferința nu se dă la frați
Cornel Jurj, Cosmin Budeancă, Editura
Polirom

REVOLTE

Nu poate trăi țaranu' fără pământ. Revoltele țărănești din Arad și Bihor
Andreea Cârstea, Fundația Academia Civică

Pe-aici nu se trece: revolte țărănești din Vrancea 1957-1958
Daniel Popa, Fundația Academia Civică

Vocația libertății. Forme de disidență în România anilor 1970-1980
Ana-Maria Cătănuș, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului

DETENȚIA POLITICĂ ȘI REPRESIUNE

De pe băncile școlii în închisorile comuniste
Lăcrămioara Stoenescu, Editura Curtea Veche

Experiențe carcerale în România comunistă
Cosmin Budeancă, Editura Polirom

Repetiție la moarte. Din spatele gratiilor
Galina Răduleanu, Editura Manuscris

Cantacuzino, ia-ți boarfele și mișcă!
Oana Orlea (Maria Ioana Cantacuzino), Editura
Compania

Mărturii pentru Judecata de Apoi adunate din Gulagul românesc
Radu Mărculescu, Editura Humanitas

Un singur cer deasupra lor
Ruxandra Cesereanu, Editura Polirom

STUDIU DE CAZ

Închisoarea Pitești – cea mai violentă din perioada comunistă

Penitenciarul de la Pitești a fost construit în 1941 și era cel mai modern penitenciar din România la acel moment, având infirmerie, încălzire centrală, capelă și alte condiții moderne. Închisoarea este cunoscută la nivel mondial pentru că aici s-a desfășurat, între 1949 și 1951, Fenomenul Pitești sau Experimentul Pitești (uneori numit și „reeducarea”), o formă de tortură extremă aplicată deținuților politic.

Odată cu venirea comuniștilor la putere și, în special, odată cu înființarea Securității, mulți studenți au fost arestați și condamnați, unii dintre ei, la ani grei de închisoare.

Majoritatea studenților încercau să se organizeze împotriva comuniștilor, avertizând societatea despre pericolul comunizării (spre exemplu, prin tipărirea și distribuirea de mesaje pe hârtie). Printre studenții arestați în 1948 se afla și Eugen Țurcanu. Acesta era membru în Partidul Comunist din 1945, însă a fost condamnat la 7 ani de închisoare pentru legăturile pe care le-a avut, în jurul vârstei de 15 ani, cu un grup din Frățiile de Cruce (organizație de tineret

a Mișcării Legionare). A fost închis inițial la Penitenciarul de la Suceava, unde a încercat să convingă autoritățile comuniste că este de partea lor, pentru a obține propria eliberare. Astfel că Țurcanu a sprijinit munca Securității de a obține informații de la studenții închiși acolo. Securitatea dorea arestarea cât mai multor studenți implicați în grupuri anticomuniste, astfel că celor deja arestați li se promiteau diverse avantaje în schimbul informațiilor: eliberare mai rapidă, condiții mai bune de detenție. Însă mulți dintre ei evitau să ofere informații, încercând să își protejeze familia sau prietenii.

Securitatea nu a reușit să obțină suficiente informații de la studenți și a început să pună în acțiune un plan prin care urma să fie folosită violența. Pentru început, Securitatea l-a transferat pe deținutul Eugen Țurcanu la Penitenciarul Pitești în aprilie 1949, împreună cu un grup de studenți de la Suceava. Aici a continuat să colaboreze cu autoritățile, oferind informații despre ce se petrecea în penitenciar. Colegii de grup au început și ei să ofere informații, autoritățile dorind să afle modul de gândire și atitudinea studenților anticomuniști. Obținerea și schimbul de informații a fost relativ ușor datorită libertăților din penitenciarul Pitești în prima parte din anul 1949. Studenților li se permitea chiar să meargă în alte celule unde se aflau colegi de facultate sau prieteni vechi. Studenții nu știau că unii dintre deținuți încearcă să afle informații pentru Securitate, astfel că nu au fost întotdeauna precauți. Însă această libertate a fost oprită către finalul anului 1949. Studenții nu mai aveau voie să se miște liberi, să iasă la plimbare în curțile special amenajate ale penitenciarului sau chiar să discute între ei în celule.

Studentii au avut însă un șoc la finalul anului 1949 când, într-o celulă de deținuți politic de la subsol, din senin, la semnalul lui Eugen Țurcanu: „Pe ei!”, unii dintre deținuți au scos cozi de mătură și băte, ascunse dinainte, și s-au năpustit asupra celorlalți. Bătăile au durat ore întregi, victimele fiind lovite cu orice și oriunde. Unii studenți au fost atât de șocați de comportamentul colegilor lor încât nu au putut reacționa. Totuși, dacă cineva încerca să se apere, Țurcanu deschidea ușa celei și îi chema pe gardieni, care interveneau împotriva victimelor. Chiar directorul acestei închisori îi lovea pe studenți. Astfel că tinerii au realizat că administrația controlează sau, cel puțin, cunoaște situația.

Securitatea și violența la Închisoarea Pitești

În perioada 1949-1951, la conducerea serviciului de obținere de informații pentru Securitate s-au aflat doi coloneli: Iosif Nemeș și Tudor Sepeanu. Cei doi au pus în practică ordinele lui Gheorghe Pintilie (șeful Securității) și transmiteau informațiile rezultate din torturi pentru ca mai multe persoane să fie arestate.

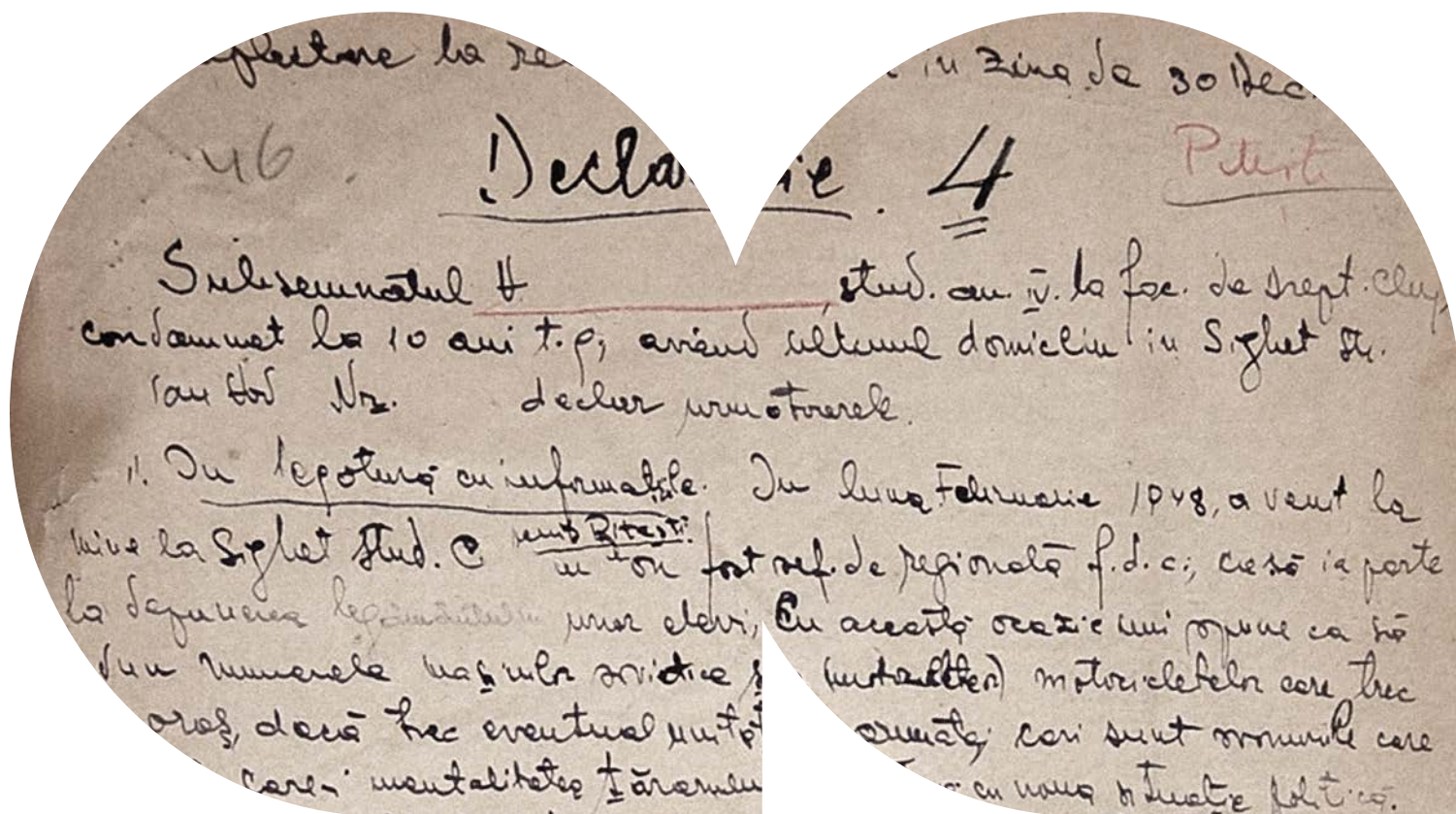
Eugen Țurcanu urma ordinele și indicațiile Securității prin colonelul Iosif Nemeș și ofițerul Ion Marina. Aceștia aveau controlul asupra informațiilor și mișcărilor deținuților politic în penitenciarul de la Pitești. Tot ei permiteau și încurajau violențele. Țurcanu era considerat util autorităților și se bucura de avantaje precum un regim alimentar mai bun, scrisori către familie și soție, haine noi.

După o perioadă, bătăile s-au extins în alte celule, iar după câteva zile sau săptămâni de bătaie (în funcție de situația din fiecare celulă), când studenții erau slăbiți fizic și psihic, a început regimul de tortură continuă, sistematică. Studenții erau obligați să mențină o poziție fixă de dimineața până seara (de la 5:00 la 22:00): deținutul stătea nemișcat pe pat, așezat, cu mâinile pe genunchi și privirea la vârful picioarelor. Orice mișcare era pedepsită cu bătaie de către supraveghetor/planton, unul dintre colegii deținuți. Dacă plantonul nu era atent sau trecea cu vederea orice mișcare, putea fi pârât de alt deținut și obligat să stea nemișcat lângă ceilalți. Noaptea, deținuții dormeau pe spate, cu mâinile deasupra păturii, pentru a nu-și tăia venele sau pentru a-i împiedica să comunice prin semne. Mișcările erau pedepsite prin bătaie. Comunicarea era imposibilă, astfel că studenții nu s-au putut uni împotriva agresorilor.

Cum s-au transformat studenții?

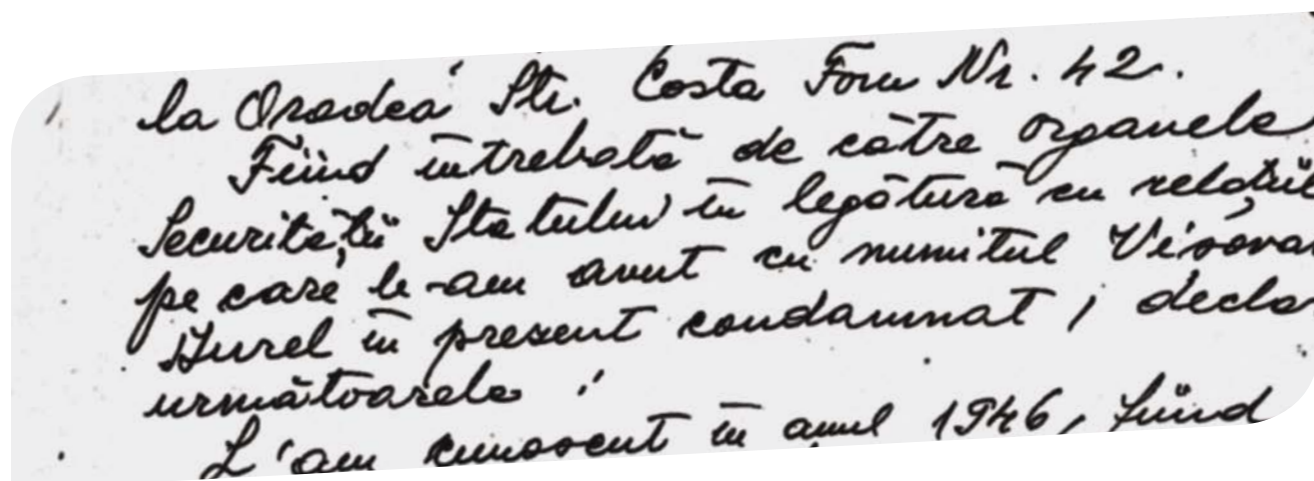
Pentru a obține cât mai multe informații, pe lângă tortura fizică și psihică, studenții au fost anchetați individual în moduri violente. În unele cazuri, victima era înconjurată de Țurcanu și de colaboratorii săi dintre studenți – comitetul de agresori – și era obligată să dea cât mai multe detalii ale activității dinainte de arestare și despre cei implicați. Dacă refuza să vorbească sau încerca să mintă sau să ascundă informații, era lovită cu pumnii și cu bocancii de către membrii comitetului. Uneori ancheta dura ore întregi, iar bătaia era atât de violentă încât deținutul era la un pas de moarte. Ceilalți deținuți, care priveau îngroziți torturile, erau astfel presați și intimidați să dea informații. Tortura psihică era crâncenă: în unele cazuri, dacă deținuți diferiți nu declarau exact aceleași fapte, ca o poezie, erau torturați.

În aceste condiții, unii deținuți au început să cedeze și să dea informații. Însă urmarea nu era relaxarea regimului pentru aceștia. Deținuții făceau dovada că s-au desprins complet de trecutul „putred” prin transformarea în agresori (planton, informator sau chiar membru în comitetul de agresori). Astfel, s-au șters limitele între victime și agresori, iar deținuții au resimțit o cădere psihică puternică și o stare de vinovăție continuă, care le-a adâncit căderea.

Demascare originală din dosarul unui deținut

Cea mai dificilă etapă pentru deținuți a fost **Demascarea**. După ce agresorii îi distrugau fizic și psihic pe deținuți prin tortură, îi anunțau că e momentul să renunțe la vechea personalitate. Ca să poată fi eliberați din închisoare, deținuții aveau obligația de a-și face „demascarea”, o formă de spovedanie publică prin care își batjocoreau toate valorile.

În primul rând, deținuții erau obligați să dea detalii despre activitatea lor în scris, dar și să exagereze toate faptele din viața lor: să spună că din copilărie aveau gânduri criminale, că voiau să își distrugă țara, că familiile lor sunt îngrozitoare etc. Pentru a scăpa de torturi, unii deținuți erau nevoiți să inventeze situații aberante și jignitoare pentru familiile lor: că mamele erau femei ușoare, că tații erau bețivi etc.

Nu în ultimul rând, credința era batjocorită în timpul acestor violențe. Studenții erau obligați să jignească persoane sfinte (Iisus Hristos, Maica Domnului), să schimbe versurile cântărilor religioase cu înjurături (spre exemplu, colindele) și să treacă prin tot felul de umilințe.

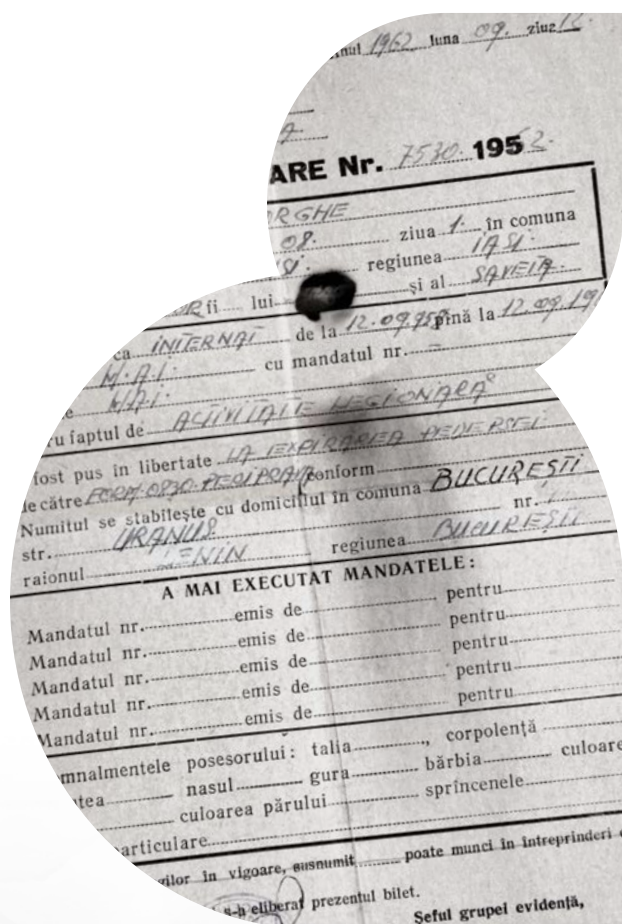

Tinerii care au trecut prin bătăile și demascările din închisoarea Pitești au avut reacții diferite, în funcție de construcția sufletească, de puterea de rezistență, dar mai ales de gravitatea și durata torturilor. Rezistența era aproape imposibilă. În funcție de context, unii au devenit informatori, alții plantoane (supraveghetori) sau agresori. Cu toate acestea, au existat și cazuri rare de rezistență, în special în rândul celor sosiți mai târziu la închisoare.

Moartea era aproape imposibilă la penitenciarul Pitești. Din cei peste 600 de studenți torturați, în jur de 11 au murit, deși regimul încerca să evite decesele. Numărul este mic având în vedere condițiile, violența, dar și situația din alte penitenciare, unde decesele erau în număr mai mare. În unele cazuri, studenții la Medicină erau chemați să intervină și să-i ajute pe cei care se aflau în pericol de moarte, operând pe viu în celule, cu ustensile de la infirmeria penitenciarului, fără anestezie sau medicamente.

Cum au fost oprite violențele?

Începând cu luna martie a anului 1950, Securitatea a început să transfere grupuri de studenți la alte penitenciare pentru a extinde acțiunea violentă. Cele mai brutale momente au avut loc la colonia Peninsula (Canalul Dunăre-Marea Neagră) și la Gherla (îndeosebi în 1951). Ultimul grup de studenți a părăsit închisoarea Pitești în august 1951, dar violențele au continuat la penitenciarul Gherla până în luna decembrie. Ele au fost oprite în urma sesizărilor unui deținut evreu, Vintilă Vais, fost angajat al Ministerului de Interne, care a prezentat schingiuirile din Gherla ca pe o încercare a legionarilor de a compromite regimul comunist. Partidul Comunist a preluat această ipoteză falsă în procesele pe care le-a pus în scenă câțiva ani mai târziu. Pe de altă parte, transferul deținuților a făcut ca zvonuri despre violențe să ajungă în afara penitenciarelor, iar moartea unor personalități în detenție a afectat imaginea partidului comunist în Vest, șubrezită deja de situația deținuților politic din România, cunoscută de alte state europene. Astfel că autoritățile comuniste au început o investigație prin care au găsit responsabili pentru tot ce s-a întâmplat în aceste închisori: studenții.

După o cercetare de trei ani, în 1954, în primul proces, **Eugen Țurcanu** și alți 21 de deținuți, majoritatea victime, au fost condamnați la moarte pentru acte de teroare. Au fost executați 17, iar cinci dintre deținuți au rămas încarcerați în continuare. Concluzia investigației a fost că studenții legionari s-au torturat între ei pentru a-i compromite pe comuniști.

Într-un al doilea proces, din 1957, câțiva membri ai administrației au fost condamnați la închisoare pentru „favorizarea infractorului”. Aceștia au fost eliberați curând după sentințe (verdicte). Concluzia acestei cercetări a fost că membrii administrației au trecut cu vederea comportamentul deținuților. Adevărații vinovați dintre autoritățile comuniste, în frunte cu Gheorghe Pintilie (șeful Securității), nu au fost niciodată condamnați.

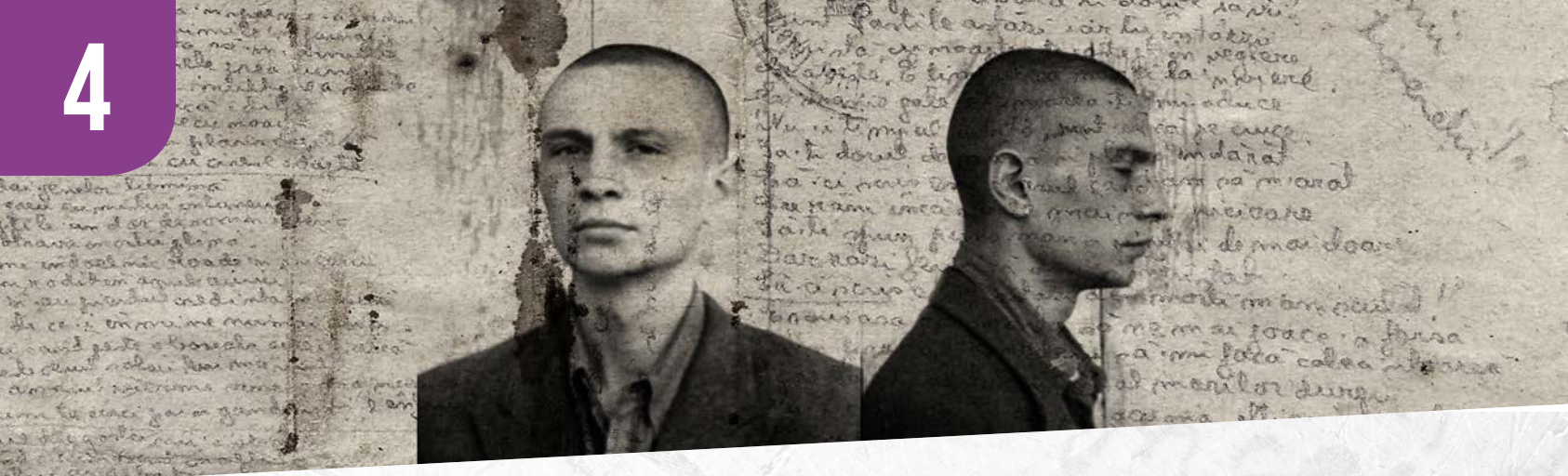
Finalul Închisorii Pitești

După transferul studenților anticomuniști către alte închisori din România, Închisoarea Pitești a continuat să funcționeze ca închisoare politică. Aici au fost închiși, între anii 1950 și 1960, țărani care au refuzat colectivizarea, membri ai partidelor politice istorice – Partidul Național Țărănist și Partidul Național Liberal –, persoane implicate în activitatea grupurilor de rezistență armată anticomunistă din zonă, persoane acuzate de spionaj. Chiar și femeii au fost închise la penitenciarul Pitești, care avea o secție specială pentru acestea.

Din 1977, Închisoarea Pitești a fost dezafectată și a devenit clădire de birouri, în administrarea Trustului de Construcții Industriale Argeș. Din 1991, după privatizare, clădirea fostei închisori a fost împărțită între mai mulți proprietari. Din 2014, într-una dintre aripile clădirii funcționează **Memorialul Închisoarea Pitești**, un muzeu dedicat istoriei tragice desfășurate între zidurile acestei clădiri.

Fotografie din interiorul Închisorii Pitești

Mihai Buracu

elevul din iadul de la Pitești

Mihai Buracu a fost arestat la 19 ani și condamnat la doi ani de închisoare, „din care a executat cinci”, așa cum glumea acesta mai târziu.

A fost arestat când era încă elev, pentru că făcuse parte dintr-o organizație anti-comunistă la școală. Mihai Buracu a fost trimis pentru executarea pedepsei de doi ani de închisoare corecțională (la care s-au adăugat ulterior 36 de luni de internare administrativă) la penitenciarul prahovean Târgșor. Acolo, atmosfera era relaxată (prin comparație cu celelalte închisori comuniste ale timpului), dar Mihai a fost trimis apoi la colonia de muncă Peninsula, unde a stat între octombrie 1950 și februarie 1951 și unde regimul era foarte dur. Totuși, cea mai grea perioadă pentru el a venit după transferul la Închisoarea Pitești.

Mihai a ajuns la Închisoarea Pitești în plină reeducare, probabil din cauza atitudinii sale sfidătoare (de respingere) la adresa autorităților comuniste. La Pitești a fost torturat alături de liderul grupului său, Ioan Obrejan, timișoreanul Aurel Suci, Constantin „Tache” Rodas și alți zeci de tineri. Atât de tare l-a marcat această perioadă, încât părul i-a albit într-o singură noapte, la doar 21 de ani.

În închisoare, Mihai Buracu a reușit să reziste compunând, în gând, poezii fetei pe care o iubea în liceu, Marga.

„Cine mă strigă...?”

„– Cine mă strigă: Mihai!... și îmi bate
La porțile inimii mari și-ntristate,
De-mi farmec auzul cu strigătul ei?
– Sunt eu, prea iubite, ți-aduc ghiocci,
Ți-aduc primăvara și dorul să vii.
Sunt Paștile astăzi, iar tu întârzi
Și tristă, cu noaptea, te-aștept în veghere.
Grăbește, e timpul să mergi la-Nviere!
– Ce stranie jale chemarea-ți mi-aduce.
Nu-i timpul, iubito, sunt încă pe cruce.
Ia-ți dorul de mână și pleacă-ndărăt,
Căci scris este ceasul când am să m-arăt
Cu răni încă vii la mâini și picioare
Să-ți spun: – Pune mâna și vezi de mai do-
are, Dar râzi fericită, deși-s sângerat,
Căci scris e că astăzi din morți m-am sculat!”
(Pitești, Camera 4 Spital, aprilie 1951)

După eliberare, Mihai Buracu s-a căsătorit cu Marga și au avut o fată. După 1989, a fost membru fondator al PNȚ Mehedinți și senator din partea aceluiași partid în legislatura 1992-1996. A renunțat însă repede la politică și s-a preocupat de publicarea poeziilor, a memoriilor sale și ale tatălui său. A murit în 2011.

Exercițiu

Exercițiu pe echipe

Împărțiți-vă în două echipe.

Fiecare echipă va face o listă cu situația discriminărilor care fac din școală un mediu mai puțin plăcut. Vă puteți gândi la următoarele situații de bullying: copii de diferite etnii (romă, maghiară, etc.), copii din centre de plasament, persoane cu dizabilități, copii din familii modeste și modul cum uneori aceste persoane, și nu numai, sunt discriminate: sunt maltratate de colegi, nu sunt primite în grupuri de prieteni, nu sunt chemate la joacă sau la distracție de către colegi, sunt batjocorite pentru culoarea pielii sau pentru anumite defecte (dizabilități, ochelari, obezitate).

Fiecare echipă va face un plan de acțiune pentru un protest împotriva bullying-ului.

Bazându-vă pe lista realizată, gândiți-vă cum ați putea acționa pentru ca situația să se schimbe în bine. Găsiți modalități prin care cât mai multă lume ar putea fi convinsă să se alătore protestului vostru. Ce mijloace legale pentru rezolvarea situației există? Cum îi puteți convinge pe colegi să se poarte mai frumos și să fie mai sensibili și mai atenți la problemele celor din jur? Credeți că vor fi și persoane care se vor opune planului vostru? Ce vi se poate întâmpla dacă unele persoane vor fi nemulțumite de acțiunea voastră?

La final, prezentați profesorilor, prietenilor sau familiei planul vostru și întrebați-i ce părere au. Care dintre echipe a gândit un plan mai realist?

STUDIU DE CAZ

Penitenciarul Târgșor – închisoarea pentru minori

Clădirea în care a funcționat Penitenciarul de la Târgșor în perioada comunistă a fost construită în 1857 pentru Mănăstirea Crângul Teiului, iar mai târziu a fost utilizată de armată. Din 1882, a fost transformată în închisoare militară și apoi, din 1948, în închisoare civilă. Penitenciarul a adăpostit două categorii de deținuți politic în primii ani de comunism: elevii minori și foști polițiști și ofițeri din SSI (serviciul de informații al armatei).

Condițiile erau mai blânde decât în majoritatea locurilor de detenție din țară, deținuții chiar se puteau plimba liberi în cele două curți – una pentru elevi, cealaltă pentru polițiști. Directorul Spirea Dumitrescu avea în jur de 35 de ani, fusese ofițer de cavalerie, era foarte elegant și doar se prefăcea că este de acord cu ideile comuniste. Unul dintre elevii de atunci spunea că îi considera mai copii decât erau ei de fapt și că nu i-a pedepsit niciodată din proprie inițiativă. Moș Dumitrache era gardianul în vârstă și blând, de care elevii erau foarte atașați.

Reeducarea de la Târgșor. Cum au încercat comuniștii să le schimbe mentalitatea elevilor? În 1948, probabil la cererea Securității, directorul și subdirectorul închisorii au început să organizeze **ședințe cu deținuții** duminica dimineața. **La ședințe, elevii trebuiau să discute capitole din cărți de ideologie comunistă, precum „Capitalul” lui Karl Marx.** În fiecare săptămână, un elev era numit să vorbească celorlalți despre ideologia comunistă. La o ședință a fost pus să vorbească Virgil Maxim, un deținut de 26 de ani care era închis de mai mulți ani. Acesta a vorbit despre datoria oamenilor de a se supune autorității și legilor, de a fi buni cetățeni, bazându-se pe vorbele Sfântului Apostol Pavel.

Acesta a mai comparat crimele și ura față de oameni de care dădea dovadă comunismul cu iubirea absolută despre care se vorbește în Biblie. Apoi a declarat că este împotriva „reeducării” și a schimbării convingerilor deținuților, fiind dispus să suporte pedeapsa pentru atitudinea sa. Reacția sa a fost condamnată de directorul și subdirectorul închisorii, iar ședințele au fost suspendate. Aceasta a fost printre primele mărturii ale unor discuții despre „reeducare” în închisoare, la care au participat puțini elevi. Nu este foarte clar dacă inițiativa au avut-o elevii sau conducerea penitenciarului.

În 1948, atmosfera de la Târgșor era relaxată, iar elevii au putut chiar să sărbătorească Crăciunul:

„Copiii au organizat o serbare cu obiceiurile tradiționale românești. Raț, normalist la Deva în ultimul an, a vorbit frumos despre frumoasele datini și obiceiuri tradiționale românești legate de Nașterea Domnului Iisus Hristos și Anul Nou. Au urmat colinde și recitări. Milițienii asistau la ferestre, desfătându-se și ei la jocul Caprei, al Călușarilor și Brezei. Zia Crăciunului s-a scurs cu o bucurie potolită, fiecare purtând în suflet amintiri de lumină din viața de familie.”

„Virgil Maxim, Imn pentru crucea purtată. Abecedar duhovnicesc pentru un frate de cruce”, Editura Antim

Majoritatea deținuților politic minori au sosit între toamna lui 1948 și primăvara lui 1949 la Târgșor. **Elevii aveau între 12 și 18 ani și păreau „slăbiți, timorați, unii bolnavi, dar cu ochi de lumină dulce**, ca niște îngeri blânzi în fața cărora îți venea să cazi în genunchi și să le săruți aripile nevăzute“. Un grup sosit de la Suceava avea însă o atitudine în favoarea „reeducării“.

Unul dintre acești deținuți, Ion Stoian, le-a ținut elevilor un discurs despre binefacerile comunismului și posibilitatea de a fi eliberați mai devreme dacă renunță la convingerile lor, dar a fost ignorat. În încercările de „reeducare“, adică de schimbare a atitudinii celor închiși față de comunism, unii tineri simpatizanți ai regimului au vorbit despre realizările comuniștilor, i-au îndemnat pe ceilalți să intoneze cântece comuniste și le-au dat cărți și ziare comuniste, precum ziarul „Scânteia“. Uneori, acești tineri erau atât de slab pregătiți și făceau atâtea greșeli de exprimare și de gramatică, încât elevii anticomuniști se amuzau de aceste ședințe.

Au existat și momente mai tensionate la Târgșor, când **zeci de elevi care se împotriveau „reeducării“ au fost izolați**: aveau dreptul doar la jumătate de oră de plimbare, fără scrisori și pachete cu mâncare trimise de acasă.

După o nouă inspecție a Securității, în toamna lui 1949, elevilor li s-a tăiat dreptul la pachete și unii au fost trimiși la izolare pentru refuzul de a participa la „reeducare“. Cu toate aceste restricții și conflicte, atmosfera de la Târgșor era mai blândă decât în alte închisori. Chiar de Crăciun, în 1949, elevii l-au colindat până și pe directorul închisorii fără să fie pedepsiți.

În 1950, o parte dintre deținuții de la Târgșor au fost transferați la Penitenciarul Jilava.

În locul lor au fost aduse câteva grupuri de prizonieri români de război reveniți din URSS. Târgșor a fost transformat în închisoare pentru deținuții de drept comun, dar între 1953 și 1954, în celulele sale au fost închise câteva zeci de femei deținute politic. Astăzi la Târgșor funcționează o închisoare de drept comun pentru femei.

Ioan Ladea

**cel mai tânăr deținut politic
din România comunistă**

La vârsta de 12 ani, pe când era elev în clasa a 2-a (adică a 6-a de astăzi) în Cluj, Ioan Ladea s-a alăturat unei Frății de Cruce (organizație de tineret a Mișcării Legionare), fără a deveni membru propriu-zis. După cum a declarat mai târziu în anchetă, a participat la întâlnirile grupului, a plătit cotizații (sumă de bani pentru susținerea grupului) și a luat parte la ședințe de pregătire militară într-o pădure de lângă oraș. Securitatea a aflat de existența grupului, iar membrii au fost arestați în 1948. Ioan a fost mai întâi închis la penitenciarul din Cluj, iar apoi a fost transferat la închisoarea Târgșor. Din lipsa dovezilor, a fost eliberat în 1949, însă lunile de detenție, petrecute la o vârstă atât de mică, l-au marcat pentru tot restul vieții.

Și-a continuat liceul, apoi s-a înscris la Facultatea de Medicină din Cluj. În 1953 a discutat cu cineva despre începerea unei activități anticomuniste de strângere de arme și intrarea în legătură cu alte grupuri dispuse să acționeze împotriva regimului. În anii următori Ioan s-a lăudat că are relații la Securitate, dar și cu partizanii din munți, ba chiar spunea că a participat la aruncarea în aer a unui tren militar. Această atitudine de rebel a fost pedepsită de autorități. În anul 4 de facultate a fost exmatriculat, iar în 1959 a fost arestat pentru presupusele legături cu partizanii. În anchetă, Ioan a recunoscut: „Eram o fire aventuroasă și îmi plăcea să fac pe grozavul”.

Ioan Ladea este acuzat de înființarea unei „organizații subversive”, pentru că ar fi făcut rost de armament și pentru sprijinirea partizanilor din munți. În plus, Ioan Ladea este acuzat de „înclinație spre

arta decadentă” (imorală) din cauza titlului unei poezii pe care a scris-o: „Gargară cu pioaneze”. A fost condamnat cu trei ani de închisoare și i-au fost confiscate bunurile pentru „uneltire contra ordinii sociale”.

După eliberare, Ioan și-a întemeiat o familie și și-a terminat studiile în medicină. Perioada petrecută în detenție i-a schimbat viziunea despre viață, Ioan Ladea dedicându-se rugăciunii și apropierii de Dumnezeu.

În 1977, Ioan Ladea a fost arestat din nou pentru că s-a alăturat protestului anticomunist al scriitorul Paul Goma. A fost eliberat după câteva săptămâni. Ioan a murit în 2001, la vârsta de 66 de ani.

Virgil Maxim își amintește de Ioan Ladea:

„Copiii fuseseră scoși în careu și Nicolski a trecut în revistă această floare a sufletului românesc. Avea o mină sadică. În fața celor mai tineri, l-a întrebat mirat pe Ionel Ladea:

- Câți ani ai tu?

- Am împlinit 12 ani și de un an fac politică, a răspuns micuțul Ionel, fără să clipească, țintuindu-l pe Nicolski.”

„Cazul lui era următorul: un ofițer de Securitate încerca să intre în grațiile doamnei Ladea, mama lui Ionel. Dar demnitatea morală a doamnei era mai presus de închipuirile prostului cu caschetă și cizme ofițerești. Securistul și-a închipuit că prin șantaj și-ar putea atinge scopul; i-a arestat copilul, așteptând ca doamna să-i cadă la picioare. Ceea ce nu s-a întâmplat. Drept răzbunare, l-a implicat pe Ionel în grupul celor arestați din liceu pentru atitudine anticomunistă. La anchetă, Ionel s-a purtat mai presus de orice critică; a urmat condamnarea și trimiterea la Târgșor.”

Exercițiu

Un exercițiu de reflecție

Tu cum crezi că ai reacționa dacă ai fi obligat de adulții din jur să iei o decizie contrară dorinței sau opiniei tale?

Poți să te gândești la două exemple:

1. Dacă părinții te-ar obliga să mergi la un liceu ales de ei, la un profil care ție nu îți place? Sau la o facultate care nu îți place?

2. Dacă un profesor ar propune să ți se scadă nota la purtare pentru că ți-ai exprimat opinia negativă despre sistemul de învățământ din România?

Ai accepta decizia fără să te opui?

Te-ai muta din școală?

Ai da pe ascuns la liceul/facultatea aleasă de tine?

Cum te poți informa?

VIDEOTECĂ DESPRE FENOMENUL PITEȘTI

Despre Fenomenul Pitești poți urmări filme documentare pe canalul de YouTube *Memorialul Închisoarea Pitești* (film documentar *Demascarea*, 2011, emisiunea TV *România, te iubesc!* – Ediție specială despre Fenomenul Pitești, 2015, PROTV).

Pe docuart.ro poți urmări documentarul *În spatele cortinei*, 2013.

Alte filme despre detenția politică pe care le poți urmări: *Poarta Albă*, 2014, *Cardinalul*, 2019, Ager Film.

CĂRȚI DESPRE FENOMENUL PITEȘTI ȘI REEDUCAREA DE LA TÂRĞȘOR

În Gura Marelui URS

Ana Maria Lemnaru, Editura Manuscris

Experimentul Târgșor

Victor Roșca, Editura Curtea Veche

Târgșorul Nou.

Închisoarea minorilor: 1948-1950

Gheorghe Andreica, Editura Printeuro Pitești.

Pitești. Cronica unei sinucideri asistate

Alin Mureșan, Editura Manuscris

Călăuză prin infern

Ștefan Davidescu, Editura Dacia

Tăblițele de săpun de la ITȘETIP

Mihai Buracu, Editura Manuscris

Demascarea

Grigore Dumitrescu, Jon Dumitru
Editura Verlag & Median

VIAȚA COTIDIANĂ ÎN ROMÂNIA COMUNISTĂ

Primii ani de comunism. Sovietizarea și Epoca Dej

Chiar în situația dificilă în care românii s-au aflat în comunism, aceștia au continuat să trăiască, să muncească, să studieze și să spere la o viață mai bună. **Cum a fost viața în România ocupată de armata sovietică?**

Știați că...?

După finalul celui de-al Doilea Război Mondial, întreaga lume a fost influențată de Războiul Rece?

Ce a fost Războiul Rece? O stare de tensiune între Uniunea Sovietică (și aliații săi) și Statele Unite ale Americii – S.U.A (și aliații săi).

Acestea s-au aflat, până la căderea comunismului, în 1989, într-o stare de luptă pentru influență și putere la nivel mondial.

În România sovietizată, ideea de „om nou”, adică perfect, disciplinat, hotărât, care se controlează foarte bine, care respinge religia, care muncește mult și cu plăcere pentru construcția statului comunist, era foarte importantă pentru noul regim și a fost aplicată de la cele mai mici vârste.

“*Soldații ruși violează femeile (după cum îmi povestea Dina Cocea ieri). Soldații opresc mașinile, scot afară șoferul și pasagerii, se urcă la volan și demarează. Magazine jefuite. În după-amiaza aceasta, la Zaharia, trei dintre ei au spart magazinul și au furat ceasuri. Ceasurile sunt jucăriile care le plac cel mai mult.*”

Scriitorul Mihail Sebastian despre ocupația sovietică

Viața tinerilor și a copiilor s-a desfășurat, în general, în jurul organizațiilor special create de partid pentru educarea lor în spiritul comunist: Pionierii României (pentru copii între 8 și 14 ani), Uniunea Tineretului Comunist (UTC, începând din liceu), Uniunea Tineretului Muncitor (UTM, în special pentru tinerii muncitori și țărani). Membrii acestor organizații aveau și uniforme cu anumite elemente distinctive pe care le purtau în funcție de gradul pe care îl aveau în organizație.

Ce înseamnă?

Pionierii României

a fost o organizație revoluționară pentru copii creată după 1944 pentru a-i ajuta pe pionieri să cunoască și să înțeleagă politica Partidului Comunist Român, și pentru a-i mobiliza să participe, după puterile lor, la ridicarea statului comunist..

Cine este?

Gheorghe Lazăr

a fost un intelectual ce a trăit în perioada 1779-1823 și care este considerat fondatorul învățământului în limba română în Țara Românească.

Uniunea Tineretului Comunist

a fost înființată în 1922 și era o organizație subordonată în întregime Partidului Comunist. Până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, UTC a acționat ca mișcare ilegală, cuprinzând câteva sute de membri. Activitățile membrilor erau în principal de propagandă și greve. După 23 august 1944, sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu, Uniunea Tineretului Comunist țintea să atragă cât mai mulți simpatizanți pentru cauza „frontului popular!”. Organizația s-a autodizolvat în 1945 pentru a face loc altor organizații comuniste.

Uniunea Tineretului Muncitoresc

s-a format în 1948 ca organizație de tineret preocupată de a crea un anumit tip de gândire și comportament în rândul membrilor. În august 1965, denumirea organizației se modifică în Uniunea Tineretului Comunist. Din anii 1960, partidul a cerut ca această organizație să primească tot mai mulți membri, astfel că foarte mulți tineri au devenit parte a Uniunii.

În școli și facultăți a devenit obligatorie **limba rusă**, iar manualele de literatură sau istorie au fost rescrise conținând multe informații false. Examenul cel mai important la facultate devenise cel de **socialism științific**. Mai mult, copiii învățau la școală că românii au origini exclusiv slave, nu și latine. Numele școlilor au fost schimbate, fiind eliminate denumirile religioase sau care aminteau de diferite personalități istorice. Spre exemplu, Liceul **Gheorghe Lazăr** a fost redenumit Școala medie nr. 22.

Jean Moscopol

Împotriva sovieticilor prin muzică

Jean Moscopol, un artist cunoscut, activ pe scene din Europa și America, a fost nevoit să plece din țară în 1947 pentru că a refuzat să se supună rigorilor sovietice și s-a exprimat împotriva celor care, la venirea comuniștilor la putere, au devenit susținători ai regimului. În exil, Moscopol a continuat să creeze melodii ironice la adresa comuniștilor. În perioada sovietică a compus piesa „Guvernul comunist”, cu versuri precum: „Ce frumos e când vin rușii/ Și îți spun din dosul ușii,/ Cum să vorbești, cum să taci,/ Pe Apostolu' să faci./ Ce frumoasă este viața,/ Când nu te apucă greața,/ Să-i tot perii pe intruși/ Și să-i tămâiezi pe ruși”.

Jean Moscopol

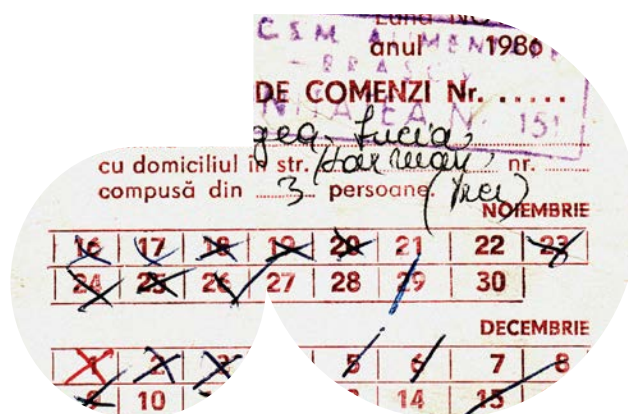
Petru Groza, sluga

*Ce frumoasă este viața/ Când joci tenis dimineața
Iar la prânz te deranjezi/ Să-ți dea rușii să semnezi.
Ce bine-i să-ți zică ție/ Doctor în chinezărie
Și în prezidiul cel nou/ Petre Groza în loc de bou.
Ce frumoasă este viața/ Când te plimbă ca paiața
Rușii pe la Moscova/ Și pe la Varșovia.
Ce frumos e când servești/ Interesele rusești
Iar în țară neamu' întreg/ Îți zice Gheorghiu Jég.
Ce frumoasă este viața/ Când lași foarfeca și ața
Și din maister croitor/ Să ajungi sovrom dictator.
Să te potrivești cu Liuba/ Ca puroiul și cu buba
Să fii sovieto-lingestru/ Și să faci pe Chișinevscu.*

Jean Moscopol

Chiar și muncitorii erau obligați să învețe despre ideologia comunistă pentru a deveni cetățeni model.

Nici în ceea ce privește **hrana**, situația nu era foarte bună. Între 1945 și 1954, **alimentele se puteau cumpăra cu limită**, „**pe cartelă**”. Adică fiecare cetățean avea o cartelă, ca un card, putea cumpăra doar o anumită cantitate de produse și putea cheltui o anumită sumă lunar. Deci nu putea cumpăra ce voia sau cât voia. Mai mult, în magazine se găseau puține tipuri de produse. Spre exemplu, un bucureștean avea dreptul săptămânal, în 1945, la 1,5 kilograme de pâine (adică 5 pâini) și 600 de grame de mălai (aproximativ 9 porții). Nu doar alimentele erau împărțite pe bază de cartelă, ci și alte produse precum hainele sau încălțăminte.

În România anilor '50, cărțile, filmele și muzica erau aduse din uniunea Sovietică. **Hainele erau în culori șterse** și din materiale mai ieftine. Chiar cravata sau papionul erau considerate „**burgheze**”, iar oamenii puteau fi arestați dacă le purtau.

Dicționar

Sovietizarea înseamnă supunerea față de Uniunea Sovietică și adoptarea unui mod de viață sovietic.

Socialismul științific este știința prin care se clădește o societate socialistă.

Cartela era o bucată de carton pe care era trecut numele deținătorului și în baza căreia acesta putea să își cumpere mâncare. Cartela trebuia obligatoriu arătată în magazin, iar vânzătorul verifica, apoi bifa acordarea rației alimentare. Toate alimentele de bază erau vândute în baza cartelei, inclusiv pâinea.

Rația înseamnă porția de mâncare ce îi revenea fiecărei persoane pentru o anumită perioadă de timp. În ultima perioadă a comunismului, partidul stabilea câtă mâncare are voie să cumpere fiecare persoană, adică rația de hrană.

Burghezii erau persoanele din mediul urban, din orașe, care aveau proprietăți sau bunuri sau proveneau din familii nobile.

“ Pe șantiere, oamenii lucrau opt ore pe zi și trebuiau, în plus, să urmeze timp de patru ore cursul de educație marxist-leninistă. Era predată ura de clasă. Întreaga zi megafoanele difuzau muzică rusească, după exemplul radioului, ca fiind românească. Pedepse severe îi așteptau pe aceia care dețineau cărți „fascist-burheze”. Doar literatura rusă și marxismul erau admise. Când a trebuit să revizuiesc conținutul bibliotecii mele, nu am avut curajul să-mi ard cărțile. Una câte una, le-am pus într-o groapă făcută de o bombă. Poate unul dintre tinerii de astăzi, care ignoră total adevărata literatură, va avea norocul să le descopere sub grămada de cărămizi unde se odihnesc și, dacă vreodată are fantezia să parcurgă câteva, va afla din ele că sufletul oamenilor este făcut înainte de toate pentru a iubi (...) și nu pentru a urî. Poate va înțelege sensul cuvântului „libertate”, libertate a trupului și a sufletului.

Nicolae Baciu, despre viața în primii ani ai comunismului

Până în anii 1960, a existat o **problemă a locuințelor**: multe persoane erau înghesuite în aceeași casă sau în același apartament, fiecare familie având dreptul la o cameră. Se întâmpla adesea ca cei care aveau case mai mari să fie obligați să locuiască într-o singură cameră din casa lor, iar restul clădirii era luat de autorități și dat altor persoane. În alte cazuri, casele erau confiscate (adică luate de autorități) în întregime și deveneau locuințe pentru noii politicieni comuniști.

Românii nu puteau călători în afara României în perioada Dej (Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost conducătorul României între 1945-1965), așa că cei care voiau să plece încercau să fugă din țară trecând granița clandestin (în secret), cu toate că era foarte periculos. Au fost persoane împușcate de grăniceri (paznicii granițelor) în timp ce treceau frontiera sau arestate și condamnate la închisoare. Programele la radio erau foarte scurte și controlate de Partidul Comunist, iar oamenii ascultau pe ascuns și cu mare greutate posturile de radio **Europa Liberă** sau **Vocea Americii** (posturi de radio din Statele Unite ale Americii care transmiteau în diferite limbi, în special în Europa de Est), care transmiteau din țări precum Germania sau Franța. Dar și pentru ascultarea acestor posturi de radio oamenii puteau fi arestați. De aceea, copiii erau întotdeauna instruiți de părinți să nu spună nimănui ce ascultă acasă la radio sau ce discuții se poartă în casă.

Exercițiu

Investighează singur!

Caută și alte cântece ale lui Jean Moscopol pe YouTube sau pe internet. Care dintre cântecele găsite ți se pare cel mai interesant și de ce?

Radio Europa Liberă

Până în 1989, Radio Europa Liberă a fost principala sursă de informații pentru românii sătui de propaganda regimului comunist. Finanțat de către CIA (serviciul de informații externe al Statelor Unite ale Americii), postul emitea din München (Germania Federală) și avea secții dedicate fiecărei țări est-europene. Autoritățile de la București au încercat în mod constant să bruieze recepția radioului în țară.

Dacă în primele decenii ale comunismului ascultarea postului era riscantă și putea aduce condamnarea la închisoare, în perioada Ceaușescu obiceiul s-a generalizat, deși era încă interzis. Începând cu anii '70, puterea de influență a postului de radio a devenit atât de mare încât mediatizarea prin Europa Liberă a celor care protestau împotriva regimului sau care erau arestați putea duce la îmbunătățirea situației lor sau chiar la eliberare.

Radioul avea și o secție în română, iar lucrătorii la această secție au fost ținta unor intimidări dirijate de statul român – directorul Emil Georgescu a fost hărțuit (i s-au făcut probleme, a fost săcâit), Monica Lovinescu a fost înjurată, jignită și lovită fizic.

Alte figuri marcante de la Radio Europa Liberă, precum Noël Bernard, Vlad Georgescu sau Cornel Chiriac, au murit în condiții suspecte.

După moartea liderului Uniunii Sovietice, Stalin, în 1953, situația s-a schimbat, nu doar în Uniunea Sovietică, ci și în alte țări comuniste.

Fiecare lider a încercat să obțină mai multă putere și independență și să își creeze o imagine mai bună în fața lumii. Astfel, unii lideri au oferit cetățenilor mai multă libertate și au condamnat public greșelile din trecut ale altor lideri.

Anii 1960

Cum s-a schimbat viața în România după retragerea trupelor sovietice (1958)?

La jumătatea anilor 1960, situația din România s-a îmbunătățit treptat. Au apărut și cărți străine în România, nu doar din Uniunea Sovietică, iar artiștii sau scriitorii au avut mai multă libertate. Au dispărut companiile sau editurile sovietice. În 1964 au fost eliberați din închisori deținuții politic și a fost oprită represiunea la scară largă.

Gheorghiu-Dej a murit în 1965, iar **Nicolae Ceaușescu a devenit liderul Partidului Comunist din 1965**. Deși Ceaușescu a avut funcții importante în timpul regimului Dej și chiar a condus violențe împotriva țăranilor care au refuzat colectivizarea în anii '50, în primii ani ai regimului său oamenii beneficiau de o anumită libertate. Spre exemplu, puteau călători în țări din vestul Europei (Franța, Germania, Spania), însă numai după ce primeau aprobarea Securității. Spre finalul anilor '60, viața oamenilor s-a îmbunătățit datorită deschiderii României către statele occidentale și către schimbare.

În ce privește **viața privată**, în **1966 s-a dat un decret care interzicea avortul**. Astfel că s-au născut mulți copii în anii următori (copiii născuți începând cu 1966 au fost numiți „decreței”) și populația României a crescut. Din păcate, multe femei au încercat să facă avorturi acasă sau în condiții nepotrivite, mulți copii au fost abandonați, iar regimul din centrele de plasament era atât de dezastruos încât mulți copii mureau. În anii '80, mulți copii cu dizabilități erau abandonați în centre din țară și mureau de foame sau de frig, fiind ținuți în condiții inumane.

Anii 1970. Epoca Ceaușescu

Cum se construiește un cult al personalității? Ceaușescu, „preaiubitul conducător”

După vizita lui Ceaușescu în China și Coreea de Nord, oamenii au început să îl vadă pe preaiubitul conducător peste tot. În tablouri în toate instituțiile publice, pe prima pagină a tuturor manualelor școlare, la televizor. Ceaușescu era prezentat în fotografii sau tablouri mereu tânăr, mereu pe prima pagină, mereu zâmbind, înconjurat de copii care îi ofereau flori. În filme sau cărți de istorie, oamenilor li s-a prezentat ideea că strămoșii direcți ai lui Ceaușescu au fost domnitorii Mihai Viteazul sau Ștefan cel Mare, pentru ca și el să pară un erou. Aceste practici caracterizează cultul personalității.

Exercițiu

Cercetează!

Te-ai întrebat vreodată cum se desfășura copilăria în timpul comunismului?

Ajutându-te de internet, realizează o listă cu jocurile și activitățile tinerilor de atunci, comparând-o mai apoi cu ocupațiile tinerilor de astăzi. Ce diferențe poți identifica?

Anii 1970.

Cum era totuși viața românilor sub acest conducător „eroic”?

În cadrul programului școlar, elevii sau studenții mergeau anual, împreună cu profesorii, în zonele rurale pentru „practica agricolă”, la cules de porumb, cartofi sau struguri, câte o săptămână-două. Autoritățile foloseau munca elevilor și a studenților pentru a strânge recolta și considerau că îi educă pe aceștia în spiritul patriotic. Elevii făceau această muncă voluntară fără a fi plătiți.

În 1976 s-a creat organizația **Șoimii Patriei** pentru copii între 4 și 7 ani. Când intrau la grădiniță, copiii erau învățați ce înseamnă comunismul și aveau îndatoriri cum ar fi: cunoașterea drapelului PCR, recunoașterea portretului tovarășului Nicolae Ceaușescu și al tovarășei Elena Ceaușescu. De asemenea, organizațiile de tineret (UTC, pionierii) luau parte la manifestații desfășurate pe bulevarde sau stadioane prin care se preamărea liderul Nicolae Ceaușescu. Elevii erau obligați să facă multe repetiții timp de săptămâni întregi pentru ca totul să se desfășoare perfect, să stea în soare sau în frig toată ziua pe durata manifestațiilor, să spună tot felul de lucruri frumoase despre situația din România fără să se plângă.

În ceea ce privește **economia**, s-a pus accent pe producția internă (produse românești), însă nu se aducea în țară tehnologia modernă necesară producției, deși firme străine precum Renault sau Citroën au putut investi în fabrici din România. Prin urmare, economia a început să decadă de la începutul anilor '70: românii nu mai aveau acces la produse din Occident, iar cele din alte țări comuniste erau limitate. Oamenii puteau cumpăra **bunuri din România**, precum frigiderul Arctic, televizorul Diamant, motocicletă Carpați sau automobilul Dacia. Cu toate că prețul era unul mai mic, calitatea produselor era mai scăzută decât a celor din vestul Europei. Din cauza problemelor economice, aceste produse erau livrate cu întârziere. Românii puteau să aștepte ani de zile pentru a cumpăra o mașină, pentru că listele de așteptare erau lungi.

Odată cu **sistematizarea**, cetățenii au fost obligați să se mute din locuințele lor în apartamente din cartierele muncitorești uneori cu câteva zile sau chiar ore înainte ca imobilele în care trăiau să fie demolate.

Anii 1980 și statul la coadă. Amintiri din Epoca de Aur

Anii 1980 au fost foarte dificili pentru români. Pentru că România avea o **datorie externă** enormă, regimul și-a propus să exporte cât mai mult pentru a plăti această datorie. Astfel, **alimentele și alte produse au început să dispară de pe rafturile magazinelor** românești. În 1981 au fost reintroduse cartelele desființate în 1954, fiind raționalizate pâinea, laptele, uleiul, zahărul, carnea. Cozile la alimente erau interminabile, iar unele produse pur și simplu nu se găseau în magazine sau se găseau foarte rar (carne, ouă, brânză). Bananele sau portocalele se cumpărau în preajma sărbătorilor și pentru ele se stătea la cozi imense. Chiar și pentru a cumpăra hârtie igienică se stătea la coadă. Nu întotdeauna produsele se găseau la același magazin, deci oamenii erau nevoiți să stea la mai multe cozi pentru a-și procura alimentele. Uneori, mai mulți membri ai familiei făceau cu rândul la coadă pentru a-și păstra locul. Spre exemplu, unul dintre părinți se așeza la coadă foarte de dimineață (ora 4 sau 5), apoi, pentru că trebuia să meargă la serviciu, îi lăsa locul copilului, care stătea în continuare la coadă până ajungea să cumpere alimentele.

Haz de necaz.

Bancurile din epoca Ceaușescu

Românii au creat nenumărate bancuri, mai ales în epoca Ceaușescu. În general, oamenii nu se fereau să spună bancuri în anii '70 și '80, deși puteau avea de suferit din acest lucru.

Ce-i mai rece și mai rece decât apa rece?

Apa caldă.

Un tip merge în fiecare zi de dimineată în fața

Comitetului Central (CC) și strigă: „N-avem pâine, n-avem căldură, n-avem lumină!”. După câteva zile, cei de la Securitate îl saltă și hotărăsc să-l sperie puțin. Îl închid într-o încăpere și trag în el cu gloanțe oarbe, apoi îi dau drumul. În ziua următoare, omul e din nou în fața CC-ului și strigă: „N-avem nici gloanțe!”

Rețeta pentru supa de pui în comunism: Pui apă,

pui sare, pui morcovi, pui roșii, pui nu mai pui, că deja ai pus de patru ori.

A doua zi de Paști, Ceaușescu vine la birou.

Nici nu intră bine pe ușă că primul subordonat îl întâmpină respectuos:

– Hristos a înviat, tovarășe comandant suprem! Ceaușescu zâmbește, dă din cap și trece mai departe. Nu trec două minute și apare alt subordonat:

– Hristos a înviat, tovarășe comandant suprem!
– Știu, știu, am fost deja informat!

Ora de educație sexuală în timpul comunismului.

Pe vremea lui Nicolae Ceaușescu era așteptată cu multă nerăbdare prima oră de educație sexuală pentru elevii din clasele a XII-a. Intră noul profesor în clasă, se face liniște și începe ora.

– Tovarăși, uite cum stă treaba, dragostea între o femeie și altă femeie este imorală. Între doi bărbați e caz penal. Între un bărbat și o femeie mai merge, dar cea mai importantă și mai importantă este dragostea de partid și despre asta vom discuta tot anul.

Ce este Securitatea?

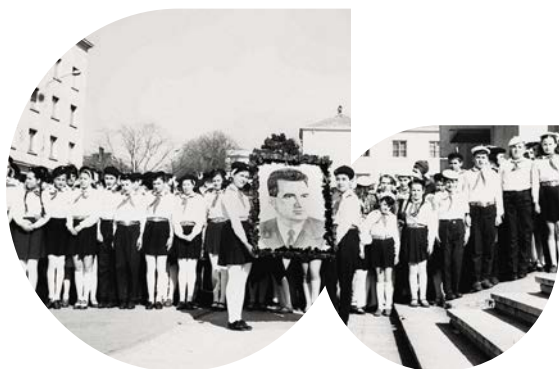
Inima partidului care bate, bate, bate...

Nea Nicu și Leana sosesc în vizită în China.

Pe ultima treaptă a avionului, Leana se împiedică și cade în nas.

Comentariul de la TVR:

– Tovarășa Elena Ceaușescu a îmbrățișat pământul poporului prieten, iar tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit primele cuvinte în limba chineză: „Toan to”.

Exercițiu

Creează o colecție de bancuri din comunism!

Întreabă-ți profesorii, bunicii sau părinții ce bancuri știu din perioada comunistă și creează-ți propria colecție de bancuri.

Ce înseamnă?

Epoca de Aur

este numele pe care l-a dat propaganda comunistă perioadei în care România a fost condusă de Nicolae Ceaușescu (1965-1989).

Gheorghe Leahu își amintește:

Aniversăm 65 de ani de la făurirea partidului comunist român. Ziarele, presa, radioul, TV fac ample expuneri în care la loc de cinste este glorificarea unei singure persoane. „Nicolae Ceaușescu prezență de mare prestigiu în rezolvarea marilor probleme ale lumii!” Iată că ne ocupăm intens ca purtător de stindard al marilor probleme ale lumii, dar la noi, ce-i de văzut? Păi e de văzut o coadă uriașă – poate de 4-500 de persoane așezate pe 4-5 rânduri, de la micul magazin alimentar de lângă cofetăria „Albina” până la intrarea în hotelul „Majestic” – pentru câte două borcane de nes (cafea) și două cutii de sardele. [...] În fiecare dimineață plec mai devreme de acasă pentru a avea un răgaz de 40-50 de minute să iau la rând alimentarele din jurul Pieței Amzei, poate găsesc ceva. Nu-mi amintesc de mult să fi fost atâta sărăcie alimentară de lungă durată ca acum, în preajma „marii sărbători a muncii: 1 Mai 1988”. Acum 2 zile am luat 4 pachete de margarină, atâtea se dădeau la o coadă de 40 de persoane. Azi am luat 1 kg de jumări mizerabile și două borcane de maioneză - produs nou. Încolo, toate rafturile tuturor raioanelor de carne, mezeluri, brânzeturi, pe o lungime însumată poate de 50-60 m nu expuneau nimic... nimic, NIMIC. [...] De două zile e criză de... pâine!! Se dau numai câte două pâini, cozile au crescut. Suntem după cel mai epocal an cu recoltă record de când există România, 30 de milioane de tone de cereale în 1987!!! Stăm la cozi de 50-60 de persoane pentru pâinea noastră cea de toate zilele!!

Gheorghe Leahu, Arhitect în „Epoca de Aur”, Fundația Academica Civică

Curentul și apa din apartamente erau și ele cu porția pentru a se face economie. Astfel că oamenii tremurau de frig în case iarna, pentru că nu existau centrale individuale, iar sistemul de încălzire funcționa prea puține ore pe zi pentru a încălzi locuințele. Chiar dacă reușeau să își cumpere o mașină, românii nu puteau circula oricum. **Benzina era tot cu porția**, iar mașinile circulau în anumite zile din săptămână în funcție de numărul mașinii (par sau impar). Serviciul nu putea fi ales. În funcție de pregătirea profesională (școala sau facultatea pe care au urmat-o), cetățenii erau trimiși de autorități în anumite localități din țară să lucreze (în școli, fabrici, șantiere sau instituții unde era nevoie de mână de lucru). Nu puteau refuza, pentru că serviciul era obligatoriu.

Mai mult, **întâlnirile cu cetățeni străini trebuiau raportate la Miliție**, mașinile de scris erau înregistrate la autorități, femeile erau verificate pentru a nu folosi metode de contracepție.

Pentru a se descurca, oamenii s-au folosit de persoane care îi puteau ajuta: prieteni care lucrau ca vânzători în magazine pentru a obține anumite alimente fără a mai sta ore întregi la coadă, prieteni din diferite ministere pentru a-i transfera cu serviciul mai aproape de casă. Dădeau mită pentru a obține o locuință de serviciu mai bună, pentru a fi tratați de medici, pentru a obține materiale mai bune pentru îmbrăcăminte. **PCR** (Partidul Comunist Român) însemna pentru mulți români „**pile, cunoștințe, relații**”.

Exercițiu

Joc pe echipe

Să gătim o prăjitură gustoasă!

Împărțiți-vă în 2 echipe. Alegeți prăjitura pe care vreți să o pregătiți din cele două sortimente foarte populare și în timpul comunismului, și în ziua de azi.

Conform listei de alimente de mai jos, calculați aproximativ câte zile trebuie să strângeți alimente pentru a găti prăjitura preferată sau de câte ori pe lună o puteți prepara.

Aveți toate ingredientele?

Ce faceți dacă vă lipsește ceva?

Cereți ajutorul prietenilor sau al familiei.

Prăjitura Televizor – Rețetă

Două blaturi de cacao: 2 ouă, 160 g zahăr, 200 ml lapte, 150 ml ulei, 400 g făină, 60 g cacao

Blatul de pandișpan: 6 ouă, 40 ml apă, 50 ml ulei, 160 g zahăr, 160 g făină, 1 plic praf de copt, coaja rasă de la o lămâie

Crema: 500 ml lapte, 100 g făină, 250 g zahăr, coaja rasă de la o lămâie, zeama de la o lămâie, 250 g margarină/ unt

Glazura: 60 g cacao/o ciocolată amăruie, 60 ml apă, 200 g zahăr

Tort de ciocolată – Rețetă

Blat: 200 g cacao, 8 ouă, 400 g zahăr, 1 plic zahăr vanilat

Crema de ciocolată: 5 ouă, 250 g zahăr, 30 g cacao, 200 g ciocolată amăruie, 500 g unt, 1 plic zahăr vanilat

Siropul pentru blat: 100 ml apă, 100 g zahăr

Glazura: 100 g cacao/o ciocolată amăruie, 100 ml apă, 200 g zahăr

Lista de alimente

Rația/Portția de mâncare în comunism pentru fiecare persoană în anii '80:

- 300 gr (grame) pâine/zi
- 500 gr brânză/3 luni
- 10 ouă/lună
- 500 gr carne de porc sau conserve de carne/lună
- 1kg carne de pasăre/lună
- 1L ulei/lună
- 1kg făină/3 luni
- 1kg mălai/lună
- 100 gr unt/lună
- 800 gr mezeluri sau pateu de ficat/lună

Poeziile elogioase

Unii scriitori și persoane publice din România, pentru a putea publica în continuare cărți și pentru a nu fi suspectați de anticomunism, (alții, pur și simplu din servilism sau pentru a obține anumite avantaje), au creat poezii sau discursuri elogioase pentru Nicolae Ceaușescu și soția sa, Elena.

Poezie elogioasă pentru Nicolae Ceaușescu

Celui drept, viteaz și bun,
Ce la țară ține,
Azi, la Ziua Dumnealui,
La mulți ani și bine.
Celui care pentru om
Face tot ce face
În contrastul planetar,
La mulți ani și pace.
Celui simțitor la tot
Și pe care-l doare
Tot ce-i om și omenesc,
La mulți ani și soare.
Celui ce iubește mult
Mintea Îndrăznească,
Pentr-un și mai viu curaj,
La mulți ani și viață.
Celui care e garant
Pentru libertate,
Întru sfântul drept la ea,
La mulți ani și toate.

Adrian Păunescu

Poezie elogioasă pentru Nicolae Ceaușescu

Întreg, al Dumneavoastră, așa mă simt din nou
Că de minciuni și falsuri ființa mi-e sătulă,
Vă mulțumesc de toate, Cinstit și Bun Erou,
Renaște-n mine însumi și ultima celulă.

Sunteți atât de tânăr și-atât de curajos,
Ați deșteptat întreagă speranța românească,
V-au dat strălimpezime durerile de jos
Și-ați doborât minciuna ca pe-o cumplită mască.

Vă văd apoteotic, ca pe un Voievod
Ce știe să aplece urechea spre Ion Roată
Și se-adresează țării în cel mai simplu mod
Ca-n '72, țin minte: „Acum ori niciodată!”

Adrian Păunescu

Odă Elenei Ceaușescu

Urare de iarnă
Este fiica prea iubită
A acestui brav popor,
De luceferi străjuită
Și de steagul Tricolor
E Elena Ceaușescu.
Suflet nobil și vibrant.
Mama bună, om politic
Și prestigios savant.
Înțeleaptă-i este fapta
Năzuind spre viitor,
Tot cu cinste sta în dreapta
Marelui conducător.

Corneliu Vadim Tudor

Cum te poți informa?

VIDEOTECĂ DESPRE ISTORIA ROMÂNIEI

Pe canalul de YouTube **Zaiafet** poți urmări clipurile: **Cine a tras la Revoluție?**, **Despre Revoluție cu autorul Andrei Ursu**. Pe canalul de YouTube **TVR** poți urmări seria de documentare scurte **Adevăruri despre trecut**, despre perioada Ceaușescu.

FOTOTECĂ A COMUNISMULUI

Poți vedea fotografiile din perioada comunistă și nu numai pe pagina web Muzeul de Fotografie la adresa: muzeuldefotografie.ro

CĂRȚI DESPRE REPRESIUNE, REZISTENȚĂ ȘI DETENȚIE POLITICĂ

Întâiul meu cuvânt de pionier
de Adina Rosetti,
cu ilustrații de Dan Ungureanu,

Arthur Epoca mea de aur
de Daniel Horia, Editura Arthur

Vine vacanța cu trenul din Franța
de Adina Popescu, Editura Arthur

Mica istorie a unui secol mare
volum colectiv, Editura Art

Piua! joacă, jocuri, jucării
Cosmin Manolache, Editura Martor

Tot înainte. Amintiri din copilărie
Simona Preda și Valeriu Antonovici,
Editura Curtea Veche

Arca lui Noe. De la neolitic la Coca-Cola. Materiale care destabilizează
Irina Nicolau, Editura Ars Docendi
și Muzeul Țăranului Român

Anii '80 și bucureștenii
Irina Nicolau, Editura Paideia

De la Waters la Similea
Radu Paraschivescu, Editura Humanitas

Arhitect în „Epoca de Aur”
Gheorghe Leahu,
Fundația Academia Civică

MANU
SCRIS

Copertă și design grafic:
Asign D. G.

Editare:
Maria Axinte

Cercetare și documentare:
Lucian Vasile

Texte și adaptare texte:
Maria Axinte
Ioana Hașu-Georgiev
Iulia Iordan
Lucian Vasile
Cătălina Bocanu

Adaptare text și jocuri:
Nastase Ilinca
Isabelle Bodea
Irina Răducu
Eliza Coman
Șerban Vișineanu
Mihai Caval

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

© **Memorialul Închisoarea Pitești, 2022**
Muzeul Comunismului pentru Copii
Str. Negru Vodă 30, Pitești, România

0734 365 102
comunismulpentrucopii.ro

